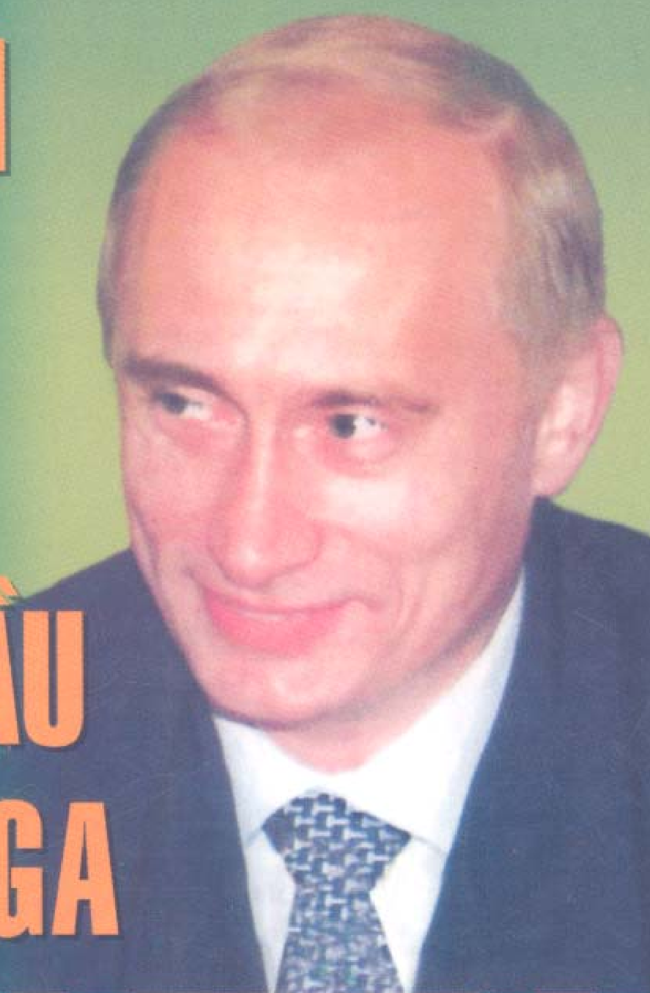
NATALIA GHÊVORKIAN - NATALIA TIMACÔVA
ANĐRÂY CÔLÊXNHICỐP

SÁU LẦN GẶP NGƯỜI ĐỨNG ĐẦU NƯỚC NGA V. PUTIN

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

V43

CTQG - 2001

NATALIA GHÊVORKIAN
NATALIA TIMACÔVA
ANĐRÂY CÔLÈXNHICỐP

SÁU LẦN GẶP NGƯỜI ĐỨNG ĐẦU NƯỚC NGA - V. PUTIN

(SÁCH THAM KHẢO)

Người dịch: **ĐÀO VÂN HƯƠNG**
Người hiệu đính: **ĐỖ XUÂN DUY**

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
Hà Nội - 2001

Dịch từ nguyên bản tiếng Nga:

"От первого лица. Разговоры с Владимиром Путиным"

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Với kết quả cuộc bầu cử ngày 26-3-2000, ông V.Putin thay ông B.Enxin trở thành Tổng thống Nga và đã nhậm chức ngày 7-5-2000. Trên cương vị là người đứng đầu nước Nga, ông Putin cam kết "sẽ làm việc công khai và trung thực, chỉ hành động vì lợi ích quốc gia, tôn trọng và bảo vệ các quyền và tự do của công dân, bảo vệ Hiến pháp Liên bang Nga, độc lập và chủ quyền, an ninh và sự thống nhất của nhà nước liên bang", đồng thời khẳng định nghĩa vụ thiêng liêng của ông là trả lại cho nước Nga sự kính trọng và sức mạnh của nó trên trường quốc tế.

Vậy V.Putin là ai? Quan điểm chính trị, nhân cách của ông ra sao và quá trình thăng tiến của ông diễn ra như thế nào? Để cung cấp cho bạn đọc Việt Nam tài liệu nghiên cứu và tham khảo về tình hình nước Nga hiện nay, cũng như hiểu thêm về con người và sự nghiệp của vị Tổng thống mới của nước Nga, đồng thời góp phần tăng cường quan hệ hợp tác hữu nghị giữa hai nước Việt Nam và Nga, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia cho ra mắt bạn đọc cuốn sách **Sáu lần gặp người đứng đầu nước Nga - V.Putin** do Nhà xuất bản Vargius ấn hành tháng 3-2000.

Cuốn sách được xuất bản ngay trước khi V.Putin đắc cử tổng thống, ghi lại những tự thuật về cuộc đời và bước đường công danh của ông. Lần đầu tiên, con người vốn kín đáo đã bộc lộ cuộc đời riêng của mình khi trả lời phỏng vấn của các phóng viên báo Nga *Commerxant*. Là người con duy nhất trong một gia đình có bố là cựu chiến binh của cuộc Chiến tranh vệ quốc vĩ đại, thời niên thiếu V.Putin đã trải qua những năm tháng đầy kỷ niệm trong trường học. Ông đã từng 16 năm làm việc trong Uỷ ban an ninh quốc gia Liên Xô (KGB) và là cánh tay phải của Thị trưởng thành phố Xanh Pêtécbua Xốptrắc.

Trước khi trở thành vị tổng thống trẻ tuổi nhất trong lịch sử hiện đại nước Nga, ông đã từng làm Giám đốc Cục An ninh liên bang (FSB) và Thủ tướng Nga.

Với hơn 300 trang sách khổ nhỏ, văn phong súc tích, nội dung phong phú, hy vọng cuốn sách sẽ cung cấp cho bạn đọc những thông tin thú vị và bổ ích.

Xin giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 5 năm 2000

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

THAY LỜI NÓI ĐẦU

Chúng tôi trò chuyện với Vlađimir Putin sáu lần. Mỗi lần vài tiếng đồng hồ. Cả ông, cả chúng tôi đều tỏ ra nhẫn nại và chịu đựng. Với ông - đó là khi chúng tôi đưa ra những câu hỏi bất tiện hoặc có ý vạch vòi tâm tư. Với chúng tôi - đó là khi ông đến muộn hoặc yêu cầu tắt máy ghi âm: "Việc này rất riêng tư".

Đó là những cuộc gặp "không cần mặc áo veston", mặc dù có đeo cà vạt. Thường là vào chiều muộn. Và chỉ có một trong sáu lần đó là làm việc tại phòng của ông ở Điện Cremli.

Chúng tôi đến với ông, về thực chất, cũng đem theo câu hỏi mà nữ phóng viên Mỹ Truđi Rubin đã đặt ra vào tháng Giêng tại Hội nghị ở Đavos: "Ông là ai, ngài Putin?". Câu hỏi được đặt ra với các chính khách và doanh nhân có tiếng của Nga. Thay cho câu trả lời là sự im lặng.

Chúng tôi cảm thấy sự im lặng hơi kéo dài. Mà câu hỏi thì rất chính đáng.

Chúng tôi đã trò chuyện với V.Putin về cuộc sống. Chủ yếu là về cuộc sống của ông. Trò chuyện như thường thấy ở Nga - không phải ở trong bếp, nhưng dù sao thì trên bàn cũng được bày biện đồ ăn. Đôi lần ông trở về nhà dáng vẻ hao kiệt và cặp mắt mỏi mệt, nhưng không lần nào chủ động ngắt câu chuyện. Duy chỉ một lần, khi đã quá nửa đêm từ lâu, ông mới hỏi một cách lịch sự: "Thế nào, các bạn đã hỏi hết chưa, hay là chúng ta chuyện trò thêm chút nữa thôi nhé?".

Có lúc, suy nghĩ để trả lời câu hỏi nào đó, Putin đã im lặng một lát, nhưng sau đó dù sao ông vẫn trả lời.

Chẳng hạn, trước khi trả lời câu hỏi: Người ta có phản bội ông không, ông đã im lặng rất lâu và vẫn quyết định nói rằng "không", nhưng sau đó lại nói rõ thêm: "Bạn bè thì không phản nhau".

Chúng tôi đã cố gắng tìm kiếm bè bạn của Putin, những người biết rõ về ông, hoặc những người đã đóng góp vai trò quan trọng trong số phận của ông. Và cuối cùng, chúng tôi đã đến

khu nhà nghỉ cuối tuần, nơi chúng tôi đã gặp được phái nữ chiếm đa số trong gia đình: vợ - Lútmila, hai con gái - Masa và Cachia, và chú chó xù Tosca.

Chúng tôi không thêm thắt tí gì từ phía mình, trong cuốn sách không hề có đến một dòng viết của tác giả, mà chỉ toàn các câu hỏi của chúng tôi. Và nếu những câu hỏi đó đã gợi cho Putin hoặc những người thân của ông có những hồi tưởng và suy tư thì chúng tôi cố gắng không ngắt lời. Vì thế mà cuốn sách có hình thức đôi chút khác thường - nó gồm các đoạn phỏng vấn và độc thoại.

Toàn bộ câu chuyện của chúng tôi nằm trong cuốn sách này. Chúng tôi không cho rằng như vậy thì câu hỏi "Ông là ai, ngài Putin? " đã khép lại. Nhưng điều mà chúng tôi tin tưởng chắc chắn là Putin trở nên dễ hiểu hơn.

NATALIA GHÊVORKIAN

NATALIA TIMACÔVA

ANĐRÂY CÔLEXNHICỐP

- Thực tế, cuộc đời tôi rất đơn giản, nó rõ ràng như lòng bàn tay vậy.

Học xong phổ thông, vào Đại học Tổng hợp.

Tốt nghiệp đại học - vào KGB.

Kết thúc KGB - lại vào Đại học Tổng hợp.

Từ Đại học Tổng hợp đến với Xốptrắc.

Rời Xốptrắc, tới Mátxcơva, Cục Quản trị.

Sau đo là Văn phòng Tổng thống.

Từ đó - đến Cục An ninh liên bang.

Sau đó được bổ nhiệm làm Thủ tướng.

Bây giờ là quyền Tổng thống. Hết!

- Nhưng dù sao cũng có những chi tiết chứ?!

- Phải, cũng đã từng...

NGƯỜI CON TRAI

"HỌ ĐÃ NÍN THINH VỀ CUỘC ĐỜI CỦA MÌNH"

Tôi biết về họ hàng thân thích đằng cha nhiều hơn đằng mẹ. Ông nội tôi sinh ra ở Pêtécbua và làm nghề đầu bếp. Một gia đình hết sức giản dị: có gì đâu, chỉ làm đầu bếp và đầu bếp. Nhưng rõ ràng là ông cụ nấu giỏi, cho nên sau Chiến tranh thế giới thứ nhất người ta đã mời cụ đến làm việc ở Gorki, ngoại ô Mátxcơva, nơi Lênin và cả gia đình Ulianốp sống. Khi Lênin mất, người ta chuyển ông tôi đến một trong số các nhà nghỉ của Xtalin và cụ đã làm việc ở đó rất lâu.

- Ông cụ không bị trấn áp sao?

- Không hiểu vì sao người ta đã không trấn áp. Bởi rất ít ai đã từng có thời gian làm cho Xtalin lại sống sót được. Ông cụ đã thoát chết. Tiện thể nói thêm, cuối đời, khi đã nghỉ hưu, cụ cũng phải chịu đựng nhiều đau khổ ngay cả từ phía Xtalin nữa, cụ đã sống và nấu ăn tại nhà nghỉ của Thành uỷ Mátxcơva ở Ilinxki.

- Cha mẹ ông đã kể cho ông nghe về ông nội?

- Bản thân tôi còn nhớ rõ về chuyện ở Ilinxki vì tôi thỉnh thoảng có đến thăm ông nội. Nhưng ông thì đã nín thinh về cuộc đời của mình. Và cả cha mẹ tôi cũng hầu như không kể gì cho tôi nghe cả. Vì sao đó mà điều này không được động chạm đến. Nhưng khi có người họ hàng nào đó đến chơi, rồi những câu chuyện rì rầm quanh bàn... Từng mẩu, từng đoạn nào đó. Cha mẹ tôi không bao giờ kể về mình cho tôi nghe cả. Nhất là bố tôi.

- Nhưng dù sao - từng mẩu, từng đoạn?

- Tôi được biết là cha tôi sinh năm 1911 tại Xanh Pêtécbua. Khi Chiến tranh thế giới thứ nhất bùng nổ, cuộc sống của Piter[1] trở nên khó khăn, đói kém, và cả gia đình đã rời về làng Pôminôvô, tỉnh Tvecxkaia, quê của bà tôi. Ngôi nhà nơi họ đã từng sống vẫn còn cho đến tận bây giờ, người thân của tôi thỉnh thoảng vẫn đi về đó nghỉ ngơi. Ở nơi đó, Pôminôvô, bố tôi đã gặp mẹ tôi. Họ lấy nhau khi cả hai mới 17 tuổi.

---

1. Piter - tên gọi tắt của Pêtécbua (B.T)

- Sao vậy, có lý do gì ư?

- Xét về mọi mặt thì không. Tại sao nhất thiết phải có lý do? Lý do chủ yếu - đó là tình yêu. Vả lại lúc đó bố tôi cũng sắp sửa phải nhập ngũ. Có thể, họ muốn có sự đảm bảo nào đó đối với nhau... Tôi không rõ.

VÊRA ĐMITRÍEPNA GURÊVÍCH, Cô giáo chủ nhiệm của Vlađimir Putin từ lớp 4 đến lớp 8 tại trường số 193:

Cha mẹ cậu ấy có số phận thật vất vả. Thử nghĩ mà xem, mẹ cậu ấy đã phải cố gắng đến mức nào để đủ dũng cảm sinh ra Vôlôđia khi đã ở tuổi 41? Cậu ta là đứa con muộn mằn. Bố cậu ta có lần bảo tôi: "Một đứa con trai của chúng tôi lẽ ra cùng đồng lứa với cô giáo đấy". Chắc là họ đã mất người con đó trong chiến tranh. Nhưng tôi không có dịp nào tiện hỏi thêm cho rõ.

- Năm 1932 cha mẹ tôi đến Piter. Họ sống ở vùng ngoại ô, ở Pêtergốp. Mẹ tôi đi làm ở một nhà máy nào đó, còn cha tôi thì gần như ngay lập tức được gọi nhập ngũ, và ông đã phục vụ trong hạm đội tầu ngầm. Khi ông trở về, họ sinh

được hai người con trai cách nhau một năm. Sau đó vài tháng một người đã chết.

- Khi chiến tranh nổ ra, chắc bố ông ngay lập tức ra mặt trận? Lính tầu ngầm phục viên được ít lâu...

- Đúng, ông đã tình nguyện ra mặt trận.

- Còn mẹ ông?

- Mẹ tôi nhất định không muốn rời đi, mà ở lại nhà, tại Pêtergốp. Khi tình hình ở đó trở nên vô cùng căng thẳng, bác tôi - một sĩ quan hải quân, phục vụ ở Bộ tham mưu mặt trận đang đóng trong Điện Xmônưi - đã đón mẹ tôi về Piter. Ông anh đã đến đón cô em gái cùng đứa con nhỏ vượt qua bom đạn thoát khỏi vòng vây.

- Thế còn ông nội - đầu bếp? Ông cụ không giúp đỡ cha mẹ ông ư?

- Không, như đã biết, thời đó nói chung chẳng ai nhờ vả được ai. Tôi nghĩ, không thể giúp gì được trong điều kiện ấy. Ông nội tôi đông con. Và tất cả các con trai của cụ đều ra mặt trận. Nhưng không phải tất cả đều trở về sau chiến tranh.

- Người ta đã đưa mẹ ông và con trai của bà ra khỏi Pêtergốp bị vây hãm đến đâu vậy? Tới Lêningrát bị phong toả ư?

- Còn đi đâu được nữa? Mẹ tôi kể rằng ở Lêningrát người ta đã tổ chức những nơi ở giống như các nhà trẻ cho trẻ con. Mọi người gắng sức bảo vệ mạng sống cho chúng. Ở một trong những nhà trẻ như vậy đứa con thứ hai của bà đã mắc bệnh bạch hầu chết.

- Bà cụ đã sống sót như thế nào?

- Bà đã được người anh giúp đỡ. Ông ấy san sẻ cho bà khẩu phần của mình. Có lần người ta điều động ông ấy đi đâu đó một thời gian và bà đã suýt chết đói. Hoàn toàn không phóng đại chút nào: một lần mẹ tôi đã ngất đi vì đói, người ta nghĩ là bà đã chết và thậm chí đã đặt bà nằm cùng với những xác chết. May mà mẹ tôi tỉnh lại đúng lúc và rên lên. Quả là thần kỳ, bà đã sống lại. Bà đã ở Lêningrát trong suốt thời gian bị phong toả. Bà được đưa đi khỏi đó khi mối hiểm nguy đã qua.

- Còn bố ông đã ở đâu?

- Lúc đó cha tôi đi chiến đấu. Ông được phiên

chế vào đơn vị được gọi là tiểu đoàn tiêm kích của NKVĐ[1]. Các tiểu đoàn này thực hiện các vụ phá hoại ở hậu phương của quân đội Đức. Nói cho đúng là cha tôi đã tham gia một trong những trận đánh như vậy. Nhóm của họ có 28 người. Họ được thả xuống vùng Kingisep, sau khi trinh sát kỹ mọi nơi, đã đóng quân lại trong rừng và thậm chí còn kịp phá huỷ cả một đoàn tầu chở đạn dược khí tài. Nhưng sau đó hết đồ ăn. Họ đi tìm dân địa phương, những người Estônia. Những người này mang đồ ăn đến cho họ, sau đó lại bán đứng họ cho quân Đức.

Cơ hội để sống sót hầu như không có. Quân Đức bao vây tứ phía, và chỉ có vài người, trong đó có cha tôi là thoát ra được. Họ bị truy đuổi. Số quân còn lại rút về phía chiến tuyến. Dọc đường họ bị mất thêm vài người nữa và quyết định xẻ lẻ ra. Cha tôi ngụp xuống đầm lầy để trốn và thở bằng ống sậy, cho đến khi đàn chó quân Đức dùng để truy lùng họ bỏ đi nơi khác. Ông thoát nạn như vậy đó. Trong số 28 người, chỉ có bốn người trở về được với quân ta.

---

1. NKVĐ: Tên viết tắt của Bộ dân uỷ nội vụ (N.D)

- Ông ấy có tìm thấy vợ mình không? Họ đã gặp nhau chứ?

- Không, không kịp. Vì ngay sau đó ông được đưa vào đơn vị chiến đấu. Một lần nữa ông lại có mặt ở nơi phức tạp nhất, nơi vẫn được gọi là bãi Nhépxki. Bãi này nằm ở bờ trái sông Nhêva nếu đứng quay lưng lại hồ Lađôgiơxki. Quân Đức đã chiếm đóng toàn bộ vùng đó, trừ mảnh đất bàn đạp nhỏ bé này. Quân ta đã giữ cứ điểm này trong suốt thời gian bị phong toả với suy tính khi nào bắt đầu phản công thì bàn đạp Nhépxki sẽ có vai trò của nó. Còn quân Đức thì ra sức để chiếm nó. Chúng đã ném một lượng bom, mà theo mức độ của chiến cuộc lúc ấy, có thể nói là không thể tưởng tượng nổi, xuống từng mét vuông đất. Đó là cái máy xay thịt kinh dị. Nhưng đúng là rốt cuộc cứ điểm cũng đã hoàn thành vai trò của mình.

- Ông không cho rằng chúng ta đã trả giá quá đắt cho mẩu đất ấy ư?

- Tôi nghĩ, trong chiến tranh thường có nhiều sai lầm. Đó là điều không tránh khỏi. Nhưng nếu anh vừa chiến đấu, lại vừa nghĩ rằng xung quanh

anh người ta đang phạm sai lầm, thì chẳng bao giờ anh có thể chiến thắng cả. Cần phải suy xét việc này một cách thực tế. Và cần nghĩ đến chiến thắng nữa. Lúc đó mọi người chỉ nghĩ đến chiến thắng.

Cha tôi bị thương nặng tại cứ điểm này. Ông và một chiến sĩ nữa được giao nhiệm vụ đi bắt một "cái lưỡi"[1] về. Họ bò gần hầm công sự và vừa mới bắt đầu chuẩn bị đón lõng thì bất ngờ một tên Đức trong đó đi ra. Cả hắn, cả hai người của ta đều bị lúng túng. Tên Đức bình tĩnh lại trước. Hắn rút lựu đạn tung về phía họ và thản nhiên bước tiếp. Cuộc sống, trên thực tế đúng là giản đơn như vậy đấy.

- Do đâu mà ông biết những chuyện đó? Chính ông đã nói rằng cha mẹ ông không thích kể về mình.

- Đó là câu chuyện do chính cha tôi kể riêng cho tôi. Có lẽ tên Đức tin rằng hắn đã giết chết họ. Nhưng cha tôi đã sống sót, mặc dù ông bị mảnh lựu đạn găm đầy hai chân. Vài giờ sau quân ta đã lôi được ông ra khỏi nơi ấy.

---

1. Bắt sống quân đối phương để khai thác tình hình. (N.D)

- Đưa về tiền tuyến à?

- Đúng vậy. Quân y viện gần nhất nằm ở trong thành phố, mà để đến được đó thì cần phải khênh ông ấy qua hết mặt sông Nheva.

Tất cả mọi người đều hiểu như vậy là tự sát, bởi vì ở nơi này mỗi centimét đất đều bị bom đạn cày xới. Tất nhiên, không một vị chỉ huy nào lại có thể ra lệnh đưa sông ấy về quân y viện. Còn người tình nguyện thì không hiểu sao chẳng thấy có ai. Lúc đó cha tôi bị mất nhiều máu đến mức rõ ràng là nếu cứ để vậy, ông sẽ chết.

Rồi tình cờ có một chiến sĩ nhận ra ông - đó là người hàng xóm cũ của cha tôi. Ông ấy hiểu ngay, không nói lời nào, lập tức xốc cha tôi lên vai và cõng ông qua mặt nước đóng băng của Nheva sang bờ bên kia. Họ đã có thể là mục tiêu lý tưởng cho địch nhằm bắn, nhưng dù sao họ đã bình an vô sự. Người hàng xóm đưa cha tôi vào viện và từ biệt để trở lại tiền tuyến. Ông ấy chỉ nói rằng họ sẽ chẳng bao giờ còn gặp nhau nữa. Có lẽ, ông ấy không hy vọng sẽ sống sót ở trên mảnh đất cứ điểm ấy và nghĩ rằng cha tôi cũng ít cơ may qua khỏi.

- Ông ấy đã lầm?

- Ơn Trời, ông ấy đã lầm. Cha tôi đã qua khỏi. Ông nằm viện vài tháng. Mẹ tôi đã tìm thấy ông ở đó. Bà đến thăm ông hàng ngày. Nhưng bà đến đó như thế nào? Bản thân bà cũng dở sống dở chết. Cha tôi thấy tình trạng của bà và đã giấu các y tá lén đưa cho bà khẩu phần của mình.

Nhưng chẳng được bao lâu người ta phát hiện được chuyện của cha mẹ tôi. Bác sĩ đã để ý khi thấy cha tôi bị xỉu đi vì đói. Khi tìm ra nguyên nhân, người ta đã phê bình họ, thậm chí người ta không cho mẹ tôi đến chỗ cha tôi một thời gian. Nhưng kết cục thì cả hai đều sống. Chỉ có điều sau lần bị thương này cha tôi bị đi tập tễnh suốt đời.

- Còn người hàng xóm?

- Cả người hàng xóm cũng sống sót! Sau khi thành phố được giải vây ông đã chuyển đi thành phố khác. Ông và cha tôi đã tình cờ gặp nhau tại Lêningrát 20 năm sau! Các bạn có thể tưởng tượng nổi không?!

"ĐÓ LÀ TỘT BỰC MƠ ƯỚC"

VÊRA ĐMITRIEPNA GURÊVICH:

Mẹ Vôlôđia là người hiền lành, tốt bụng, và rất nhân hậu. Lúc nào cũng chăm chút cho Vôlôđia được no, được đủ chất. Nhưng ở nhà họ, ông bố cũng hay nấu ăn, ông nấu món thịt đông khéo lắm. Đến tận bây giờ chúng tôi còn nhắc tới món thịt đông nhà Putin. Chưa ai nấu ngon như thế. Bà mẹ khéo chỉ được coi là biết chữ. Tôi không biết chị ấy đã học hết lớp 5 chưa. Cả đời chị ấy lao động vất vả. Nào quét sân, ban đêm nhập hàng ở cửa hiệu bánh, rửa dụng cụ cho phòng thí nghiệm. Có thời gian đâu như còn làm bảo vệ ở cửa hàng đồ cũ nữa.

Bố tôi là thợ cả trong nhà máy. Ông được mọi người quý trọng. Nhân tiện kể thêm, mãi người ta không cấp chứng nhận thương tật cho ông, mặc dù một chân ông bị tập tễnh. Sau chiến tranh ông giải ngũ, vào làm thợ cả ở Nhà máy sản xuất toa xe mang tên Êgôrốp. Mỗi toa tàu điện ngầm đều có một tấm biển nhỏ ghi rõ toa tàu này mang số nào đấy, được sản xuất tại Nhà máy sản xuất toa xe mang tên Êgôrốp.

Ông được cấp ngay một phòng trong khu nhà tập thể - một ngôi nhà bình thường nằm trong ngõ Bascôvaia ở ngay trung tâm Pêtécbua. Nhà có mảnh sân chung sâu hun hút như cái giếng, tầng năm, không thang máy.

Trước chiến tranh bố mẹ tôi có một nửa căn nhà ở Pêtergốp. Họ rất tự hào với mức sống như vậy. Mức sống thế nào cơ chứ! Song đối với họ thế gần như là tột bực mơ ước rồi.

VÊRA ĐMITRIEPNA GURÊVICH:

Nhà họ thật khủng khiếp. Căn hộ tập thể, không có bất kỳ tiện nghi nào. Không nước nóng, không buồng tắm. Buồng vệ sinh thật kinh khủng, lại đâm thẳng ra chiếu nghỉ cầu thang. Lạnh lẽo, đáng sợ. Cầu thang với tay vịn bằng sắt, đi sợ lắm, bậc thang lỗ chỗ hết cả.

Trên cái cầu thang ấy tôi đã có một lần, để mãi mãi, hiểu được nghĩa câu thành ngữ "dồn đến bước đường cùng". Dưới gầm cầu thang có lũ chuột cống. Tôi với bọn bạn suốt ngày mang que gậy chọc đuổi chúng. Một lần, tôi trông thấy một con chuột to tướng và bắt đầu truy kích nó, dồn nó đến đường cùng. Con chuột hết chỗ chạy.

thế là nó quay ngược lại và lao vào tôi. Thật bất ngờ và khủng khiếp. Lúc đó thành ra con chuột đuổi tôi. Nó nhảy hai bậc cầu thang một, trượt ca vài nhịp thang. Tuy nhiên, tôi vẫn nhanh hơn và kịp sập cửa ngay trước mũi nó.

VÊRA ĐMITRIEPNA GURÊVICH:

Bếp thật ra cũng chẳng có. Chỉ là một ô hành lang tối mò không có cửa sổ. Một bên đặt cái bếp ga, bên kia đặt cái bồn rửa. Thế là hết chỗ. Sau chỗ gọi là bếp ấy là phòng của hàng xóm. Những người này đổi chỗ cho một gia đình khác có ba người đến ở. Còn hàng xóm bên kia là một đôi vợ chồng đã đứng tuổi, sau này họ được phân hẳn một căn hộ vì phòng đó không còn ở được nữa. Lúc ấy người ta mới làm thành một căn bếp thật sự, rộng rãi, sáng sủa, kê một cái tủ bếp lớn. Song dẫu sao vẫn là căn hộ tập thể. Nhà Putin được một phòng rộng chừng 20 mét vuông, thật ra thời đó thế là tốt lắm rồi.

Trong toà nhà tập thể ấy có một gia đình người Do Thái: hai ông bà già với cô con gái Khava. Cô ấy là một phụ nữ đứng tuổi rồi, song, như lời

người lớn nói, cô vẫn chưa đứng sô. Cô không đi lấy chồng mà sống với bố mẹ.

Ông bố là thợ may, dù theo tôi thì rất già rồi, vẫn ngày ngày may vá gì đó trên chiếc máy khâu. Họ là những người Do Thái mẫu mực: thứ bảy không làm việc, ông lão từ sáng tới khuya cầu kinh tanmut (pháp điển Do Thái - ND.) bu - bu - bu... Có lần tôi không kìm được bèn hỏi ông đọc cái gì mà cứ bu - bu suốt thế. Ông giải thích cho tôi về quyển sách kinh ấy, và tôi thấy chán ngay.

Như thường thấy, bếp tập thể nào mà chẳng có lúc xảy ra va chạm. Tôi thì luôn muốn bảo vệ, bênh vực bố mẹ. Phải nói rằng tôi có quan hệ rất tốt với ông bà lão - họ quý tôi, tôi chơi ở bên họ suốt.

Có một lần hai bên cãi nhau và tôi quyết định can thiệp. Phản ứng của bố mẹ tôi thật bất ngờ và tôi không sao hiểu nổi. Hai người tức giận thật sự. Đối với tôi đó là một cú sốc. Tôi bảo vệ họ mà bỗng nhiên họ quay ra quát tôi: "Đừng có xen vào!" Tại sao? Tôi không tài nào hiểu được.

Hoá ra bố mẹ tôi cho rằng mối quan hệ tốt

của tôi với hai ông bà, sự quý mến của họ đối với tôi quan trọng hơn những chuyện cãi cọ bếp núc nhiều.

Thế là từ đó tôi không bao giờ can thiệp vào những tranh chấp trong bếp nữa. Khi họ bắt đầu cãi nhau thì đơn giản là tôi rút lui, hoặc về nhà mình, hoặc sang chỗ hai cụ. Đối với tôi thì tới chỗ ai cũng như nhau thôi.

Trong căn hộ chúng tôi còn có mấy người về hưu nữa, song họ ở đấy không lâu. Lễ rửa tội của tôi liên quan đến họ. Bà lão hàng xóm Anhia là người thờ Chúa, vẫn thường đi lễ nhà thờ. Khi sinh tôi, mẹ tôi cùng bà cụ đã giấu bố tôi làm lễ rửa tội cho tôi. Bố tôi là đảng viên, bí thư chi bộ trong phân xưởng.

Nhiều năm sau, năm 1993, khi đã công tác ở Lenxôviết[1], tôi có lần sang Israen trong thành phần đoàn đại biểu chính thức. Mẹ tôi đưa cho tôi cây thánh giá rửa tội hồi đó để tôi làm phép thánh trên mộ Đức Chúa trời. Tôi đã thực hiện lời yêu cầu của bà, sau đó đeo cây thánh giá ấy và từ đó không cởi ra nữa.

---

1. Lenxôviết: Hội đồng thành phố Lêningrát (N.D)

CẬU HỌC SINH

"TÔI CHẲNG PHẢI LÀ ĐỘI VIÊN THIẾU NIÊN MÀ LÀ MỘT KẺ NGHỊCH NGỢM!"

- Ông có nhớ ngày vào lớp một không?

- Tôi sinh tháng Mười nên khi bắt đầu đi học tôi đã gần tám tuổi. Trong tập ảnh gia đình còn giữ được bức ảnh chụp tôi mặc đồng phục học sinh kiểu cũ, màu xám, trông rất giống quân phục, đứng ôm chậu hoa nhỏ. Chẳng biết vì sao lại không ôm bó hoa mà là ôm chậu hoa.

- Hồi đó ông có thích đi học không?

- Không, không thích lắm. Tôi thích ở ngoài sân. Hai khoảng sân nối liền với nhau - như cái giếng ấy, - cả tuổi thơ tôi diễn ra ở đó. Mẹ tôi thỉnh thoảng lại thò đầu ra ngoài cửa sổ quát vọng xuống: "Ở sân phải không?". Ở sân. Thế là tốt, cái chính là không được chạy trốn đi đâu - cấm đi khỏi sân không xin phép.

- Thế ông không khi nào cưỡng lệnh ư?

- Hồi 5-6 tuổi, lần đầu tiên tôi đã đi ra đầu

phố lớn. Tất nhiên là không xin phép rồi. Hôm đó là ngày 1 tháng Năm. Tôi ngó nghiêng. Dân chúng đi lại, đông vui ồn ào lắm, cứ như sôi cả lên. Thậm chí tôi còn cảm thấy hơi sợ.

Khi đã lớn, có lần vào mùa đông, tôi cùng đám bạn ra khỏi thành phố mà không nói gì với bố mẹ. Tóm lai là lặn một hơi. Chúng tôi đi du lịch mà. Đúng hơn là đi đâu đó bằng tàu hoả chạy điện. Trời lạnh. Chúng tôi có mang theo diêm, rồi cũng đốt lửa. Chẳng có gì ăn. Tất cả đều lạnh cóng. Thế là cả lũ lại lên tàu quay về. Được no đòn dây lưng. Sau đó chẳng đứa nào muốn đi du lịch nữa.

- Hết thú tìm kiếm phiêu lưu rồi hay sao?

- Ngừng một thời gian thôi. Đặc biệt khi đi học. Từ lớp 1 đến lớp 8 tôi học ở trường 193 ở ngay ngõ nhà tôi, chỉ bảy phút đi bộ. Tôi thường bị muộn tiết đầu, nên mùa đông cũng không kịp mặc đủ ấm. Đúng hơn là thế này: mặc áo khoác, chạy đến trường, cởi áo khoác - mấy việc đó tốn biết bao thời gian. Thế là để tiết kiệm thời gian tôi không mặc áo khoác nữa, cứ thế lao như tên bắn đến trường và ngồi ngay vào chỗ.

- Ngay bây giờ chúng tôi cũng thấy không phải lúc nào ông cũng chính xác giờ giấc.

- Tôi đang cố gắng mà!

- Ở trường học ông có thích không?

- Có lúc cũng thích. Khi còn là, nói thế nào nhỉ, thủ lĩnh thật sự. Trường học ngay cạnh sân nhà tôi. Sân nhà là hậu phương đáng tin cậy, điều này có tác dụng rất lớn.

- Bọn trẻ nghe theo ông chứ?

- Tôi không có ý chỉ huy. Giữ được quyền độc lập của mình quan trọng hơn. Còn nếu so sánh với đời sống của người lớn thì vai trò tôi đóng lúc bấy giờ giống như vai trò của toà án chứ không phải của cơ quan hành pháp.

Khi còn có được vai trò như vậy thì tôi thích.

Sau đó mới thấy các kinh nghiệm trong sân không đủ - tôi bắt đầu học thể thao. Rồi vốn liếng ấy cũng không đủ để hỗ trợ cho "quy chế" của mình được lâu. Cần phải học tốt nữa. Nói thật là cho tới lớp 6 tôi học hành chẳng ra gì.

VÊRA ĐMITRIEPNA GURÊVICH:

Chúng tôi quen nhau từ khi Vôlôđia mới học lớp 4. Cô giáo lớp ấy, Tamara Pavlốpna Chigiôva, đề nghị tôi: "Vêra Đmitriepna, chị nhận lớp tôi đi. Bọn trẻ không đến nỗi đâu".

Tôi dạy lớp ấy. Ngoài ra còn tổ chức một nhóm tiếng Đức. Xem có những học sinh nào tham gia nào. Bọn trẻ đến khoảng 10-12 đứa. Sau đó Tamara Pavlốpna hỏi tôi: "Thế nào, có đứa nào đến học không?" Tôi kể tên: Natasa Xônđatôva, Vôlôđia Putin... Cô ấy ngạc nhiên: "Vôlôđia á? Chẳng giống nó chút nào". Thế mà cậu bé ngồi học chăm chú lắm.

Cô ấy nói: "Chị cứ đợi đấy, nó sẽ cho chị biết tay". "Sao thế? " Cô giáo đáp rằng cậu bé quá nghịch ngợm, vô tổ chức. Thậm chí còn chưa là đội viên. Thường thì đội viên được kết nạp từ lớp 3. Song chính vì hiếu động quá mà cậu ta không được kết nạp Đội.

Ở trường, một số lớp học tiếng Anh, các lớp khác học tiếng Đức. Tiếng Anh lúc ấy hợp mốt hơn tiếng Đức, lớp tiếng Anh cũng nhiều hơn. Vôlôđia vào lớp tôi. Lớp 5 cậu ta học chưa trội lắm, song tôi cảm thấy cậu bé này có tiềm năng

nghị lực, cá tính. Tôi thấy cậu ta thích học ngoại ngữ, nắm bài dễ dàng. Cậu bé có trí nhớ rất tốt, thông minh linh lợi.

Tôi nghĩ: Cậu bé này rồi sẽ khá đây. Thế là tôi quyết định chú ý nhiều hơn đến cậu học trò này, không cho cậu ta có cơ hội tiếp xúc với đám bạn cùng sân nữa. Ở đó Vôlôđia đánh bạn với hai anh em nhà Cốpsốp, cũng theo chúng leo trèo nhảy nhót trên mái gara, nhà kho. Bố mẹ Vôlôđia không thích thế chút nào. Bố cậu bé tính nghiêm lắm. Thế mà chúng tôi vẫn không tách Vôlôđia ra khỏi anh em nhà Cốpsốp được.

Ông bố rất nghiêm nghị, đường bệ, có vẻ hay cáu kỉnh. Lần đầu đến nhà, tôi còn phát sợ - người sao nghiêm khắc thế. Sau đó biết ông rất tốt bụng. Nhưng không có chuyện nuông chiều đâu nhé. Nhà họ nói chung không có chuyện nâng niu chiều chuộng.

Tôi đến gặp bố cậu bé và nói: "Con trai các bác chưa học hết sức mình". Ông bố hỏi lại: "Thế thì làm thế nào được? Không lẽ đánh cho chết!". Tôi nói: "Nên nói chuyện với cháu. Chúng ta cùng phối hợp - các bác ở nhà, còn tôi ở trường.

Cậu bé có thể học khá, hiểu bài rất nhanh". Chúng tôi thoả thuận như thế. Nhưng không thể áp đặt được cậu bé này. Đến lớp 6 Vôlôđia tự mình biến đổi rất nhanh. Rõ ràng cậu bé đã đặt cho mình mục tiêu phấn đấu. Có lẽ cậu hiểu rằng trong đời cậu phải đạt được một điều gì đó. Cậu bắt đầu học toàn điểm 4, điểm 5, và đạt được điều đó một cách dễ dàng. Tới lúc ấy, cậu bé cũng được kết nạp Đội. Lễ kết nạp diễn ra ở Sablina. Rất trang trọng. Chúng tôi đi tham quan ngôi nhà di tích của Lênin và tiến hành lễ kết nạp gần ngôi nhà đó. Ngay sau đó Vôlôđia trở thành đội trưởng.

- Chẳng lẽ đến tận lớp 6 mới được kết nạp đội sao? Trước đó mọi việc lại tồi tệ đến thế kia ư?

- Tất nhiên rồi. Tôi là một đứa nghịch ngợm chứ đâu phải là đội viên.

- Ông khiêm tốn quá!

- Các bạn đang xúc phạm tôi đấy. Hồi đó tôi nghịch thật mà.

VÊRA ĐMITRIEPNA GURÊVICH:

Đa số bọn trẻ ngày ấy thích khiêu vũ. Trường hay có những buổi dạ hội, chúng tôi có câu lạc bộ "Kristal" chuyên dựng kịch... Thế mà Vôlôđia không thích tham gia tất cả những hoạt động ấy. Ông bố muốn cho con chơi đàn baian, những năm tiểu học từng bắt cậu bé đi học đàn. Song Vôlôđia không muốn học. Trong khi đó, anh chàng lại rất thích gảy ghi ta, đệm cho bọn trẻ hát, chủ yếu là các bài hát của Vưsôtxki của ban nhạc "Vertical" nói về các vì sao, về chàng Xêriôgia với cô nàng Brônaia bé bỏng.

Nói chung cậu ta không ưa tụ hội mà thích thể thao hơn.

Cậu bắt đầu học võ để tự bảo vệ. Học đâu đó cạnh ga Phần Lan. Bốn buổi một tuần và đã đạt được kết quả không tồi. Vôlôđia thích môn võ xambô ấy, rồi bắt đầu tham gia thi đấu - đội của cậu ta thường đi thi đấu ở các thành phố khác.

Tôi bắt đầu chơi thể thao từ năm mười, mười một tuổi. Khi biết rằng tính cách ưa choảng nhau không đủ để trở thành số 1 ở sân nhà và ở trường thì tôi quyết định học đấm bốc. Song tôi không trụ ở đó được lâu: tôi bị đấm vỡ mũi rất nhanh. Đau khủng khiếp - không dám động đến cả chóp mũi. Tôi không tới bác sĩ dù mọi người bảo là phải phẫu thuật. Tôi hỏi: "Để làm gì. Rồi sẽ tự lành thôi". Quả là sau đó tự lành thật. Song ý muốn học đấm bốc cũng tiêu tan luôn.

Thế là tôi quyết định học môn xambô, môn võ lúc đó rất phổ biến. Tôi tới một lớp dạy gần nhà. Đó là một phòng tập sơ sài thuộc hội thể thao "Lao động". Huấn luyện viên của tôi rất tốt, ông là Anatôli Xêmiônôvich Rakhơlin.Ông cống hiến cả đời mình cho sự nghiệp, đến tận bây giờ vẫn huấn luyện các võ sinh trẻ.

Huấn luyện viên có lẽ đã có một vai trò quyết định trong đời tôi. Nếu không bắt đầu tập thể thao thì chẳng biết sau sẽ như thế nào. Chính Anatôli Xêmiônôvich đã kéo tôi ra khỏi cái sân

kia. Cần nói thật rằng môi trường ở đó không được lành mạnh cho lắm.

Đầu tiên, tôi học xambô, sau chuyển sang giuđô. Thầy quyết định giờ sẽ học giuđô, thế là cả nhóm đổi môn võ.

Giuđô - đó không đơn thuần là một môn thể thao, đó là một môn triết học. Thái độ kính trọng đối với người trên, với cả địch thủ, ở đó không có kẻ yếu. Trong giuđô, tất cả, từ tổng thể cho tới từng chi tiết nhỏ nhất đều mang một ý nghĩa giáo dục. Này nhé, hai bên ra thảm đấu, cúi chào nhau... Có thể bắt đầu kiểu khác chứ - thay vì "cúi chào" là choảng luôn vào đối thủ.

Cho đến giờ tôi vẫn kết bạn với những người cùng học võ từ hồi ấy.

- Ông có hút thuốc không?

- Không. Hình như tôi có thử một đôi lần, song không lần nào hút hết điếu thuốc. Khi bắt đầu tập thể thao tôi chấm dứt ngay chuyện đó. Ban đầu tập cách ngày, sau ngày nào cũng tập, chẳng còn thời gian cho bất kỳ việc gì khác. Lúc đó cũng bắt đầu xuất hiện những mối quan tâm khác, phải khẳng định mình trong thể thao để

đạt được điều gì đó, đặt ra những mục tiêu khác. Điều đó, tất nhiên, có tác động rất lớn.

- Thế còn karateđô, ông có thử tập không? Thời đó môn này phổ biến lắm, có nơi còn là môn thể thao bắt buộc cơ đấy.

- Chúng tôi coi karateđô cùng tất cả các môn thể thao không đối kháng khác chỉ là tập khởi động, là múa ba lê. Thể thao chỉ đúng là thể thao khi nó gắn với mồ hôi, với máu, với lao động nặng nhọc. Ngay khi karateđô mới bắt đầu được quan tâm thì các trường đã bắt đầu tìm cách để kinh doanh, chúng tôi coi đó chỉ là việc kiếm tiền mà thôi. Chỗ chúng tôi không phải trả tiền học võ xambô - tất cả bọn tôi đều là con nhà nghèo cả. Còn karateđô ngay từ khi bắt đầu học đã phải trả tiền rồi, vì vậy nên các võ sĩ karateđô luôn coi mình là hạng nhất.

Có một lần chúng tôi đi tập cùng huấn luyện viên trưởng của hội thể thao "Lao động", ông Lêônhít Iônôvích. Lúc ấy đã đến giờ tập của chúng tôi mà trên thảm các võ sĩ karateđô vẫn còn đang tập. Thầy Lêônhít lại gần huấn luyện viên của họ và nhắc ông ta chuyện đó. Ông này nói, cút

khỏi đây đi, thậm chí không thèm nhìn về phía thầy Lêônhit. Thế là thầy Lêônhit chẳng nói chẳng rằng xoay người ông ta lại, khẽ siết cổ và đưa ra khỏi thảm đấu vì ông ta lúc đó đã suýt ngất đi rồi, sau đó thầy quay lại bảo chúng tôi: "Vào đi, vào chỗ đi" Ban đầu chúng tôi đối xử với karatedô như thế đấy.

- Các cụ nhà có khuyến khích ông tập không?

- Bố mẹ tôi thoạt đầu nghĩ khác, cứ tưởng tôi đang định tập tành trò tai quái gì để gây lộn xộn trong sân thì rồi không biết sẽ kết thúc ra sao nên nhìn tôi bằng cặp mắt ngờ vực.

Sau này, khi tôi giới thiệu huấn luyện viên với bố mẹ và thầy đến chơi nhà tôi thì thái độ của hai cụ mới thay đổi. Còn khi đã lập được thành tích đầu tiên rồi thì bố mẹ tôi cũng hiểu rằng đây là chuyện nghiêm túc và có ích.

- Ông giành được chiến thắng chứ?

- Khoảng hai năm sau thì tôi bắt đầu giành được chiến thắng trong thi đấu.

VÊRA ĐMITRIEPNA GUREVICH:

Tôi dạy cậu ta từ lớp 5 đến lớp 8. Sau đó, chúng tôi còn bàn xem hết lớp 8 thì nên học trường nào. Lớp tôi dạy đa phần vào trường số 197 trên phố Piôt Lavrốp. Chỉ có cậu ta với Xlava Iacôplep chon một trường chuyên hoá. Chắc là Xlava rủ.

Khi đó, tôi cũng ngạc nhiên, còn Vôlôđia thì nói: "Cứ học đã, để xem thế nào cô ạ...". Cậu ta không bao giờ tỏ ra hấp tấp cả. Lên cấp III anh chàng vẫn học giỏi. Giáo viên chủ nhiệm lớp cậu ấy là Minna Môixêepna Iuđixcaia và cô ấy cũng day môn tiếng Đức. Thật lạ là tôi lại năng đến nhà Putin hơn trước để kèm thêm tiếng Đức cho Vôlôđia. Tôi muốn cậu ta học thật giỏi môn này. Vôlôđia cũng giúp đỡ tôi. Ngoài giờ dạy ở trường tôi còn đảm nhiệm dạy tối ở trường trung cấp kiến trúc xây dựng. Có lần chồng tôi đi công tác xa, tôi nhờ Vôlôđia đến trông giúp hai đứa con gái nhỏ cho chúng đỡ sợ khi tôi về khuya. Tôi bảo cậu ta: "Vôlôđia, giúp cô nhé! Cô về muộn, các em mà thức giấc lại sợ hết hồn đấy". Cậu ấy đến trông giúp bọn trẻ, thậm chí còn ngủ lại nữa.

Tôi cho rằng Vôlôđia là người tốt bụng. Song đối với sự phản bội, sự hèn hạ thì không bao giờ tha thứ, bất kể là người nào, tôi cảm thấy như vậy.

Theo ý tôi hiểu thì Vôlôđia không thích học ở trường trung học kia lắm, trừ các giờ văn của thầy Côcherghin. Ông thầy này dạy hay và độc đáo lắm, thường đưa ra những chủ đề viết luận khác thường. Tôi còn nhớ rõ có một đề văn như sau đã làm tôi sửng sốt, vào thời đó thì đề tài này thật khác thường: "Các cuộc cách mạng có sự khởi đầu, song không bao giờ có kết thúc". Cứ hệt như đề tài của một luận án ấy!

Học xong phổ thông, Vôlôđia tuyên bố sẽ thi vào khoa Luật. Tôi không biết điều gì đã tác động đến sự lựa chọn ấy. Tại sao lại là luật? Thoạt đầu, mọi người cứ tưởng cậu ta sẽ thi vào một trường đại học kỹ thuật cơ. Còn cô bé Lêna Griadnôva lại vào trường đại học công nghệ. Đấy là cô bạn thân của Putin, đã có lần đến nhà chơi hồi từ năm lớp 6 cơ đấy. Mặc dù nói chung cậu ta không để ý gì đến các bạn gái. Các cô bé hay để ý đến cậu ta thì đúng hơn.

Thế đấy, anh chàng đột ngột tuyên bố với tất

cả mọi người: "Em sẽ thi vào trường đại học tổng hợp". Tôi ngạc nhiên: "Cái gì cơ?". Cậu ta nói ngay: "Em tự mình quyết định việc này".

CHÚNG TÔI KHÔNG NHẬN NHỮNG NGƯỜI TỰ ĐẾN XIN VIỆC!"

Từ trước khi học xong phổ thông, tôi đã có ý nguyện được làm việc trong ngành tình báo, tuy rằng điều này dường như khó đạt được, giống như bay lên sao Hoả. Tôi hay đọc sách, xem phim. Thật vậy, có lúc muốn trở thành thuỷ thủ. Nhưng sau đó lại muốn trở thành tình báo viên. Còn lúc đầu lại rất muốn trở thành phi công.

Ở Lêningrat có Học viện hàng không dân dụng, tôi rất muốn được vào trường đó học. Tôi đọc tài liệu, thậm chí còn đặt mua tạp chí. Nhưng sau đó sách báo và phim ảnh dạng "Thanh kiếm và lá chắn" đã có tác động thực sự. Điều làm tôi kinh ngạc nhất là với sức lực rất nhỏ bé, đúng ra là sức lực của chỉ một người, mà có thể làm được những việc lớn lao, mà nhiều binh đoàn cũng không làm nổi. Một chiến sĩ tình báo quyết

định số phận hàng nghìn con người. Vâng, dù sao chăng nữa, tôi cũng hiểu điều đó.

Và không còn Học viện hàng không dân dụng nào làm cho tôi quan tâm nữa. Tôi đã lựa chọn xong.

Đúng là cha mẹ tôi không hiểu ngay được điều đó. Huấn luyện viên của tôi đến chơi và nói: "Có đề nghị rất cụ thể. Vôlôđia là vận động viên có thể vào thẳng trường đại học mà không phải thi". Cha mẹ tôi, tất nhiên rồi, rất phấn khởi và khuyên nhủ tôi nghe thầy. Huấn luyện viên hoàn toàn không thể hiểu được, tại sao tôi lại phản đối. "Một trăm phần trăm đỗ đúng vào Học viện hàng không dân dụng đó, - ông nói với cha mẹ tôi. - Còn nếu cậu ấy trượt đại học tổng hợp, thì chỉ có vào bộ đội".

Tôi ở vào tình thế khá phức tạp. Bố tôi là người rất độc đoán. Nhưng tôi kiên quyết giữ ý kiến của mình. Tôi nói rằng đã quyết định dứt khoát rồi.

Sau đó, còn thêm một huấn luyện viên nữa của tôi, từ hội thể thao "Lao động", chính thầy Lêônhít Iônôvich, đã cùng vào cuộc với bố mẹ tôi.

Đó là một người đàn ông khôn ngoan. "Thế nào, - ông hỏi, - chuẩn bị thi chứ?". Tôi nói: "Vâng". Ông hỏi: "Vào đâu?". Mặc dù, tất nhiên, ông đã biết tất cả. Tôi nói: "Vào trường đại học tổng hợp". Ông: "Tốt, giỏi lắm, vào khoa nào?". Tôi nói: "Vào khoa luật". Ông la toáng lên ngay: "Sao, để bắt người à? Thôi đi cậu, cậu sẽ thành cớm, cậu có hiểu không?". Tôi tự ái: "Em sẽ không trở thành cớm!". Hoá ra, ông đã bày đặt ra cả một tấn tuồng như thế đấy.

Một năm trời, ngày nào họ cũng làm tôi khó chịu. Điều đó càng làm tôi thêm quyết tâm thi vào khoa luật. Còn tại sao lại đúng vào khoa luật, tôi sẽ giải thích ngay bây giờ.

Muốn biết thế nào để trở thành nhà tình báo, đâu đó vào khoảng đầu năm lớp 9, tôi đã đến phòng tiếp nhận Sở KGB[1]. Có một chú đã ra tiếp tôi. Chú bình thản nghe tôi nói: "Cháu muốn làm việc ở chỗ các chú". "Rất vui, nhưng có một số điều kiện" - "Điều kiện thế nào ạ? " - "Thứ nhất, chúng tôi không nhận những người tự đến xin việc. Thứ hai, muốn vào đây phải hoàn thành

1. KGB: Uỷ ban An ninh quốc gia (N.D)

nghĩa vụ quân sự hoặc tốt nghiệp một trường đại học dân sự nào đấy".

Dĩ nhiên, tôi quan tâm ngay: "Trường nào ạ?" - "Trường nào cũng được!". Rõ ràng ông muốn đuổi khéo mình đây. Tôi chưa thôi: "Thế trường nào thì tốt nhất ạ?" - "Trường luật!" - "Cháu hiểu rồi".

Thế là từ đó tôi bắt đầu chuẩn bị thi vào Khoa Luật trường Đại học Tổng hợp Lêningrát. Giờ thì không ai có thể ngăn cản tôi được nữa.

Song bố mẹ tôi và các huấn luyện viên vẫn còn mang quân đội ra doạ tôi một thời gian dài nữa. Họ không biết là phương án quân đội cũng rất hợp ý tôi. Dĩ nhiên như thế có thể phải lâu hơn một chút, phức tạp hơn, song cũng không ngoài chương trình tôi đã định.

Tuy nhiên, mấy ông huấn luyện viên quả giàu óc sáng tạo. Khi tôi vào học khoa dự bị Đại học Tổng hợp, được biết là người ta đang lập danh sách các vận động thể thao, các thí sinh này sẽ được ưu tiên khi thi vào trường. Tôi biết chính xác là tôi không có tên trong danh sách đó. Nhưng khi đỗ vào Khoa Luật và bắt đầu năm học rồi

thì thầy giáo thể dục bắt tôi chuyển sang Hội thể thao sinh viên "Chim báo bão". Tôi hỏi lại: "Tại sao bỗng dưng tôi lại phải chuyển sang đó?". Ông nói: "Chúng tôi đã giúp cậu thi vào trường, vậy cậu nên...". Tôi lại cảm thấy có gì đó không đúng như vậy.

Ông ta nói với tôi về chuyện này một lần, hai lần, rồi sau đó chúng tôi đã to tiếng với nhau. Tôi bèn lên gặp trưởng khoa, nói thẳng luôn: "Người ta bắt em chuyển sang Hội "Chim báo bão". Em cho rằng mình không cần phải làm việc đó". Thầy trưởng khoa là giáo sư Alêchxâyep - một người tốt, rất nhân hậu - hỏi lại tôi: "Sao lại bắt chuyển là thế nào?". Tôi giải thích: "Vì người ta nói, dường như là đã giúp em thi vào trường theo tiêu chuẩn ưu tiên cho vận động viên, nên bây giờ em có nghĩa vụ chơi cho "Chim báo bão". Thầy trưởng khoa ngạc nhiên hỏi: "Thế hả? Sao lại thế được! Tất cả mọi người thi vào đây đều theo các điều kiện bình đẳng, theo kiến thức, chứ đâu phải theo danh sách. Tuy nhiên, em đợi tôi một phút". Và ngay trước mặt tôi ông rút trong ngăn bàn ra một bản danh sách nào đó, nhìn danh sách và hỏi họ tên tôi. Tôi nói họ tên

mình, ông nói luôn: "Tên em không có trong danh sách, thế nên em có thể mạnh dạn gửi đi tất cả các kiến nghị cần thiết". Tôi đã làm như vậy.

Dẫu sao, trong giải vô địch các trường đại học tôi cũng chơi cho đội Đại học Tổng hợp bởi vì có chơi cũng không phải chuyển từ hội thể thao này sang hội thể thao khác.

Vậy mà họ vẫn không từ bỏ ý định. Tôi có nói với họ đến hàng trăm lần là sẽ không đi khỏi hội thể thao "Lao động": ở đó có bạn bè, có huấn luyện viên đầu tiên của tôi. Tôi nói, tôi không đi đâu cả, tôi sẽ chơi cho ai mà tôi muốn.

CHÀNG SINH VIÊN

"XUỒNG, SAO TRỜI VÀ THỊT HỘP"

- Thi vào trường có khó không?

- Khó chứ, vì mỗi khoá chỉ lấy có 100 người, trong đó chỉ có 10 sinh viên là học sinh phổ thông, còn lại là những người đã qua nghĩa vụ quân sự. Vì thế nên đối với học sinh phổ thông chúng tôi tỷ lệ đua tranh là một chọi 40. Điểm thi của tôi chỉ có môn văn được 4, còn lại là 5 hết - thế là đỗ. Cũng cần nói thêm hồi đó còn chưa xét điểm trung bình các môn tốt nghiệp phổ thông, vì thế nên lớp 10 tôi đã dồn hết sức lực vào những môn phải thi vào đại học. Nếu lúc ấy tôi không bỏ bễ những môn còn lại kia thì chắc gì đã đỗ đại học.

Ơn Trời, trong trường phổ thông các thầy cô giáo cũng rất thông cảm và tế nhị. Mục tiêu chính của họ là chuẩn bị cho học sinh thi vào đại học. Thế nên khi biết tôi không có ý định theo ngành hoá mà đi vào ngành nhân văn thì họ không những không cản trở mà ngược lại, còn ủng hộ nữa.

- Ở đại học ông học có tốt không?

- Tôi học tốt. Không tham gia công tác xã hội, không phải là cán sự thanh niên Cômxômôn.

- Tiền học bổng có đủ sống không?

- Không đủ.

Chính vì vậy, thời gian đầu tôi phải sống bám vào cha mẹ. Sinh viên, tiền không có. Vâng, cứ cho là hồi đó ở các đội xây dựng sinh viên kiếm được rất nhiều tiền. Tôi sẽ nói rõ: Tôi cũng đi làm ở đội xây dựng sinh viên. Ở Kômi chúng tôi chặt cây dưới tuyền đường điện cao thế, sửa chữa nhà cửa. Công việc xong xuôi, người ta trả chúng tôi một bọc tiền, khoảng nghìn rúp. Lúc đó xe ô tô giá khoảng ba nghìn rưởi, bốn nghìn rúp. Còn chúng tôi làm có tháng rưỡi, mỗi người được nhận hàng nghìn rúp! Đấy là món tiền không nhỏ. Nói thực lòng, đấy là món tiền lớn.

Nhận tiền. Phải làm gì với chúng đây. Tôi cùng hai người bạn, không về Lêningrát mà đi nghỉ ở Gagra.

Chúng tôi đến nơi. Ngay ngày đầu tiên chúng tôi uống say rượu vang đỏ với thịt nướng và nghĩ phải làm gì tiếp theo đây. Ngủ ở đâu? Chắc rằng

ở đâu đây có khách sạn, nhưng chúng tôi cũng chẳng nghĩ đến chúng. Mãi đêm khuya chúng tôi mới đến ngủ ở một nhà trọ tư nhân, có một bà chủ quán đã tóm được chúng tôi. Chúng tôi tắm, phơi nắng mấy ngày. Chúng tôi nghỉ ngơi rất tốt. Đã đến lúc phải rời khỏi đây và đi về nhà. Còn tiền, thú thật, đã cạn. Chúng tôi suy tính mãi và tìm được cách đi về rẻ nhất - vé ngồi trên boong tầu thuỷ. Tầu thuỷ sẽ đến Ôđetxa, còn tiếp theo - đi vé giường tầng 3 toa thường đến Piter. Trước đây có loại dịch vụ được gọi là "vận chuyển hỗn hợp".

Chúng tôi kiểm lại túi mình - còn toàn tiền lẻ. Chúng tôi quyết định dùng số tiền còn lại mua thịt hộp. Trong khi một anh bạn của tôi là người tương đối chỉn chu, còn nhiều tiền hơn anh bạn lơ là kia. Hiện giờ, cả hai đang làm luật sư. Và lúc đó, chúng tôi nói với anh bạn hà tiện nên tiêu bớt tiền đi, anh ta suy tính rồi nói: "Thịt hộp là món khó tiêu. Đó không phải là ý kiến đúng". Chúng tôi nói: "Thôi, đành vậy. Chúng ta đi nào".

Cần phải lên tầu thuỷ. Chúng tôi đến bến tầu, và thấy một đám đông, rất đông. Đúng, tầu thuỷ

rất lớn. Đẹp, màu trắng. Người ta nói với chúng tôi rằng chỉ cho những người có vé ở cabin xuống tầu. Tạm thời chưa cho hành khách có vé trên boong xuống.

Anh bạn từ chối mua thịt hộp nói: "Tớ không hài lòng kiểu cách này. Có điều gì mờ ám đây, không suôn sẻ cả đâu. Thử xuống ngay bay giờ đi".

Mà vé của chúng tôi cũng tương đối đặc biệt, bởi vì vé "vận chuyển hỗn hợp". Tất cả hành khách trên boong đều có vé là tấm bìa cát tông nhỏ, còn của chúng tôi - vé to, giống như của những hành khách trong cabin. Tôi nói: "Ngại lắm, thôi, đứng chờ tí nữa". Anh bạn nói: "Thế thì cậu đứng chờ, chúng tớ đi đây". Họ đi xuống, và tôi, tất nhiên, cũng theo họ.

Người soát vé hỏi: "Các cậu vé gì?" - "Đây, vé của chúng tôi - loại to" - "Xuống đi!".

Và họ cho chúng tôi, như những người có vé hạng sang, xuống tầu. Ngay lúc đó, viên hoa tiêu hoặc ai đó kêu lên: "Còn ai có vé hạng sang không?". Im lặng.

Ông ta hỏi lại: "Chỉ còn lại hành khách trên

boong phải không? ". Những người đang hy vọng sắp được xuống tầu, sung sướng kêu lên: "Đúng, chỉ còn vé trên boong! - "Nâng cầu tầu!".

Người ta nâng vội cầu tầu lên, vậy đó! Nói chung, đã lừa hành khách. Họ cũng đã phải trả tiền rồi. Về sau, họ giải thích rằng tầu đã quá tải.

Nếu như chúng tôi không xuống tầu trước , thì chúng tôi cũng phải ở lại bến rồi. Tiền kiếm được ở Taiga không còn một xu. Những đồng tiền cuối cùng đã dùng để mua thịt hộp và vé tầu. Không biết rằng, chúng tôi sẽ đi đâu nếu không có tiền.

Thế là, chúng tôi chiếm ngay xuồng cứu hộ. Nó được treo ngay gần mặt nước. Chúng tôi đi như nằm trên võng. Hai đêm tôi nhìn lên bầu trời, không dứt ra được. Tầu thuỷ chạy, còn các vì sao như treo lơ lửng trên không, các bạn hiểu chứ? Tất nhiên, các thuỷ thủ rất hiểu điều đó. Đối với tôi, đó là một khám phá thú vị.

Buổi tối, ngó nhìn những hành khách trong khoang tầu lòng thấy buồn buồn vì thấy cuộc

sống trong kia thật đẹp. Còn chúng tôi, chỉ có xuồng, sao trời và thịt hộp.

Anh bạn hà tiện của chúng tôi còn không có cả thịt hộp. Anh ta không chịu đựng được đành mò đến phòng ăn. Tình hình ở đó, giá cả đắt đỏ đến nỗi anh ta phải quay về ngay và ra vẻ bình thản nói với chúng tôi: "Này, làm ơn, không nên coi thường thịt hộp". Nhưng người bạn khác của tôi, người vốn rất nguyên tắc, nói: "Không, cậu nên biết, chúng tớ phải quan tâm đến cái dạ dày của cậu. Món thịt hộp khó tiêu đấy".

Thế là cậu kia đành nhịn chay thêm một ngày nữa. Thật nhẫn tâm, nhưng thật công bằng.

"TÔI CHỈ KHÒ KHÈ THAY CHO THỞ"

Từ khi tôi vào học ở trường tổng hợp thì xuất hiện thêm nhiều nhân tố mới, nhiều điều quan tâm có giá trị khác nữa, nhưng tôi vẫn chú tâm vào học tập, còn với thể thao, tôi chỉ coi như công việc thứ yếu. Tôi vẫn luyện tập đều và vẫn tham gia thi đấu các giải toàn liên bang, tất nhiên, chỉ theo thói quen.

Năm 1976 tôi trở thành vô địch thành phố.

Tham gia luyện tập ở nhóm chúng tôi không chỉ có những vận động viên nghiệp dư, như tôi, mà còn có cả các vận động viên chuyên nghiệp, các nhà vô địch thế giới, vô địch châu Âu, vô địch Thế vận hội Ôlimpích về môn võ xambô, cũng như giuđô.

Tôi đã đạt tiêu chuẩn vận động viên cấp kiện tướng về xambô, khi còn đang học ở trường tổng hợp, và sau đó hai năm tôi trở thành kiện tướng thể thao về giuđô. Tôi không hiểu bây giờ thế nào, chứ lúc đó trong vòng một năm phải gặt hái được nhiều trận thắng trước các đối thủ có đẳng cấp đã được quy định, cộng vào đó bắt buộc phải chiếm được thứ hạng cao trong các giải quan trọng. Chẳng hạn như lọt vào tốp ba người đứng đầu của giải vô địch thành phố hoặc của giải vô địch toàn liên bang của Hội thể thao "Lao động".

Tôi còn nhớ mãi một số trận đấu.

Vào cuối một trong số các trận đấu của mình, tôi gần như không còn thở được nữa, mà chỉ khò khè. Đối thủ là một anh chàng rất khoẻ, tôi đã vận dụng hết sức lực, đến mức thay vì thở ra hít vào, từ ngực tôi chỉ còn nghe thấy tiếng khò khè. Tôi đã khá chật vật mới thắng nổi anh ta.

Còn một trận nữa, tôi sẽ nhớ suốt đời, tuy rằng trận đó tôi đã thua nhà vô địch thế giới Vôlôđia Kiullenin. Anh đã chết sau đó. Anh say rượu, và bị giết chết đâu đó ngoài đường phố. Đó là một vận động viên xuất sắc, có thể nói là sáng chói. Một con người tài ba.

Nhưng hồi đó anh ta chưa nghiện rượu. Thành phố tổ chức giải vô địch. Anh ta lúc đó đã là nhà vô địch thế giới. Ngay từ những phút đầu, tôi đã nâng bổng được anh ta qua lưng, phải nói là rất đẹp, theo hình vòng cung. Về nguyên tắc phải dừng trận đấu ở đây, nhưng dù sao anh ta cũng là nhà vô địch thế giới, rất bất tiện nếu kết thúc trận đấu ngay như vậy. Chính vì vậy người ta cho tôi điểm và trận đấu tiếp tục. Hiển nhiên, anh ta khoẻ hơn tôi, nhưng tôi đã rất cố gắng. Khi bị đòn đánh đau thì bất kỳ một tiếng kêu nào cũng được coi là tín hiệu xin thua. Khi anh ta dùng miếng bẻ khuỷu tay quật ra sau kêu rắc một tiếng, người ta đã cho dừng trận đấu. Bởi vì trọng tài cho rằng tôi đã phát ra tiếng kêu rắc đó. Cuối cùng, anh ta đã chiến thắng. Dù thế nào đi nữa, tôi vẫn nhớ trận đấu đó đến tận bây

giờ. Thua nhà vô địch thế giới không có gì phải xấu hổ.

Còn một trận đấu nữa, tôi cũng ghi nhớ đến suốt đời. Nhưng thật ra tôi không tham gia trận đấu đó. Tôi có một người bạn ở trường Đại học Tổng hợp. Chính tôi đã vận động anh đến phòng tập thể thao. Anh ta tập giuđô, và thi đấu không tồi. Có tham gia thi đấu mấy giải. Trong một trận đấu, anh nhào người về phía trước và đập đầu xuống thảm. Các khớp xương bị lệch, làm anh bị liệt. Anh đã chết sau mười ngày ở bệnh viện. Đó là một chàng trai tốt. Đến tận bây giờ tôi vẫn hối hận là đã lôi kéo anh vào giuđô. Trong thi đấu cũng như trong tập luyện, nói chung, chấn thương không phải là hiếm. Kể cả gãy tay lẫn gãy chân. Dĩ nhiên, chúng tôi đã bị hành hạ trong những lần tập luyện như vậy.

Chúng tôi thường xuyên đến trung tâm huấn luyện thể thao ở ngoại ô Lêningrát, nằm trên hồ Khippiarvi. Hồ tương đối rộng, đường kính khoảng 17 km. Buổi sáng thức dậy, công việc đầu tiên là chạy vòng quanh hồ. Sau khi chạy xong - tập khởi động, sau đó luyện tập, ăn sáng, luyện tập, ăn trưa, sau ăn trưa là nghỉ ngơi, sau đó lại tập

luyện. Chúng tôi đi rất nhiều nơi trong nước. Mỗi nơi mỗi khác. Một lần, chúng tôi đi tập huấn ở Môlđavia - chuẩn bị cho Đại hội thể thao các dân tộc Liên Xô. Nóng kinh khủng. Từ nơi luyện tập tôi ra về cùng bạn tôi, Vaxia. Khắp nơi đều bán rượu vang. Ban tôi nói: "Nào, mỗi người làm một chai vang chứ!". Tôi nói với anh: "Nóng lắm". "Nhưng mình đỡ căng thẳng, sau đó sẽ nghỉ ngơi". "Thôi được, mua đi". Chúng tôi mua mỗi người một chai vang rồi về phòng. Sau bữa trưa, nằm lăn ra giường, anh bạn mở một chai: "Nào, uống đi". Tôi nói: "Nóng lắm, tớ không uống đâu". - "Sao? Thôi, tuỳ cậu". Bạn tôi uống một hơi hết chai rượu. Anh ta nhìn tôi: "Không uống thật chứ?". Tôi nói: "Đúng". Anh cầm chai thứ hai, và lại uống một hơi hết. Anh quẳng chai lên bàn - cạch! Và ngáy luôn, ngay lập tức. Tôi cảm thấy tiếc vì không uống cùng bạn! Tôi trở mình, rồi lại trở mình, sau đó không kiềm chế được, đã lay anh ta và noi: "Cậu chấm dứt ngay đi! Ngáy chẳng khác gì voi rống". Chúng tôi nghỉ ngơi mỗi người một kiểu. Nhưng đó chỉ là trường hợp hiếm hoi, bình thường thì ở đây không có những cuộc say sưa như thế, bởi vì phải tập luyện rất nặng.

Rất nhiều chuyện khác nữa đã xảy ra. Cùng luyện tập với tôi là một chàng trai khoẻ mạnh, to con, tên là Côlia. Anh không chỉ to lớn, mà còn có khuôn mặt rất ấn tượng - xương hàm bạnh, nhô ra phía trước, mắt gườm gườm. Nói chung, đó là khuôn mặt "hiền lành". Một buổi tối, bọn càn quấy đã xô anh vào ngõ tối. Anh nói với chúng: "Các bạn, từ từ, từ từ. Đợi một giây". Anh lấy diêm, bật cháy, đưa lên mặt mình: "Hãy nhìn tớ đây". Những kẻ gây sự lập tức biến ngay.

"KÉM NHẠY CẢM VỚI SỰ NGUY HIỂM"

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN,

Nhạc công sôlít của Dàn nhạc giao hưởng Nhà hát Mariinxki, người bạn của gia đình Putin, cha đỡ đầu của con gái lớn Masa:

Vôlôđia học cùng với em trai tôi. Tôi sống ở thành phố khác và khi đến Lêningrát, em tôi kể cho tôi nghe về Vôlôđia.

Rồi cậu ta đến cùng em tôi và chúng tôi đã quen nhau. Hình như đó là vào năm 1977. Chúng tôi đã gặp nhau để rồi không bao giờ chia tay nhau. Cậu ta như là em tôi vậy. Trước kia,

có lúc tôi không biết đi đâu, tôi đã đến chỗ cậu ấy và ngủ, ăn ở đó.

Chúng tôi quen nhau như thế đấy. Sau đó tôi nhập ngũ, phục vụ ở Lêningrát. Cậu ta có lần đến thăm tôi bằng xe ô tô "Dapôrôgiét" của mình. Tôi trèo rào ra ngoài và trốn đi chơi. Chúng tôi đã lái xe đi khắp Lêningrát ban đêm. Bộ phận giảm thanh của xe bị hỏng. Chúng tôi vừa lái xe vừa hát. Thậm chí tôi còn nhớ:

Chiều nay chỉ còn mỗi mình tôi

Sớm nay tàu ai đã ra khơi

Máy bay ai đó rời mặt đất...

Chúng tôi đã hát say sưa, quên mình. Rất to. Bộ giảm thanh của xe bị hỏng mà.

Chẳng biết tại sao mà ở nhà ăn người ta lại đưa cho mẹ tôi một vé sổ xố lôtô thay vì tiền lẻ trả lại. Và bà đã trúng thưởng chiếc ô tô "Dapôrôgiét". Lúc đó tôi đang học năm thứ ba thì phải.

Gia đình tôi suy tính mãi xem sẽ làm gì với chiếc xe này. Chúng tôi sống rất khiêm tốn. Chỉ sau khi tôi đi lao động ở đội xây dựng một lần nữa, một năm sau khi cùng bạn bè đi nghỉ ở

Gagra tôi mới dám mua cho mình một chiếc áo măngtô đầu tiên. Đó là chiếc măngtô tử tế lịch sự đầu tiên. Gia đình không dư dả tiền nong cho lắm mà lại dám quyết định cho tôi chiếc xe thì thật điên rồ. Bởi vì nếu mang bán chiếc xe để lấy tiền - chí ít cũng được 3 ngàn rưởi. Và có thể cải thiện đáng kể ngân sách gia đình. Nhưng bố mẹ đã quyết định chiều tôi. Ông bà đã cho con trai chiếc "Dapôrôgiét". Tôi toàn đi chiếc "Dapôrôgiét" này, thậm chí cả trong những đợt tập huấn thể thao.

Tôi thích phóng xe bạt mạng. Nhưng lúc nào cũng sợ làm hỏng xe. Khi đó thì làm sao mà sửa chữa nổi?

- Tuy vậy, ông cũng có lần bị tai nạn. Đâm phải người.

- Lúc đó, tôi không có lỗi, người ta đã xác định như vậy. Tự anh ta nhảy vào... để tính sổ với đời... Tôi không biết anh ta đã gây ra những chuyện ngu ngốc gì. Anh ta bỏ chạy ngay lúc đó.

- Nghe nói ông đã định đuổi bắt anh ta?

- Thế nào cơ?! Các bạn sao vậy, nghĩ là tôi đã

đâm xe vào anh ta và sau đó lại còn định đuổi theo? Tôi không phải thú dữ. Đơn giản là tôi chỉ chui ra khỏi xe.

- Ông vẫn giữ được bình tĩnh trong hoàn cảnh nguy kịch chứ?

- Bình tĩnh. Thậm chí quá mức. Sau này, khi tôi vào học tại trường trinh sát, người ta đã ghi trong một nhận xét đánh giá về tôi như là một điểm yếu: "Kém nhạy cảm với sự nguy hiểm". Và điểm yếu này được coi là rất nghiêm trọng.

Cần phải hơi khích động một chút trong những tình huống như vậy thì mới có phản ứng có chất lượng được. Thực tế, điều này rất quan trọng. Nỗi sợ hãi như nỗi đau vậy. Đau ở đâu nghĩa là cơ thể không được bình thường ở đó.

Sau này tôi còn phải rèn luyện bản thân nhiều lắm.

- Rõ ràng ông không phải là người máu mê cờ bạc?

- Không, không máu mê chút nào.

Khi học gần xong đại học chúng tôi phải đi tập huấn quân sự. Ở đó có cả hai người bạn của

tôi (mà một người đã từng cùng tôi đi nghỉ ở Gagra). Chúng tôi phải tập hai tháng. Tất nhiên, các buổi tập đơn giản hơn là đi tập huấn thể thao, nên chúng tôi chóng cảm thấy chán ngấy. Thú vui chủ yếu ở đó là chơi bài. Chúng tôi chơi bài, rồi sau đó vào làng, đến chỗ một bà cụ để mua sữa. Ai thắng phải bỏ tiền ra mua sữa. Tôi ngay lập tức từ chối chơi, nhưng họ thì không. Và họ nhanh chóng thua hết tiền. Khi không còn gì nữa, họ bảo tôi: "Đưa tiền cho bọn này đi". Đó là những con bạc đam mê. Tôi nghĩ: đưa tiền cho họ hay không? Họ lại thua ngay ấy mà. Còn họ cứ nài nỉ: "Nào, đưa đi, mấy đồng của cậu cũng chẳng cứu giúp gì được cậu. Hãy đưa cho bọn tớ". Tôi đã nói rồi đấy - tôi, kém nhạy cảm đối với sự nguy hiểm. Tôi đã đưa tiền cho họ.

Họ đã thoát hiểm với số tiền này. Mới đầu thì thắng rất nhiều, về sau, suốt thời gian còn lại, người ta không thể nào làm họ thua được nữa. Chiều nào chúng tôi cũng đến chỗ bà cụ để mua sữa.

TÔI ĐÃ NÓI SỰ THẬT VỚI CÔ ẤY..."

- Thời ở đại học - đúng là thời dành cho các thiên tình sử. Ông có tình sử nào không?

- Liệu ai không có? Chẳng có gì là nghiêm trọng cả... Nếu không nói đến một chuyện.

- Mối tình đầu ư?

- Vâng. Tôi và cô ấy đã định kết hôn.

- Chuyện xảy ra khi nào vậy?

- Khoảng bốn năm trước khi tôi lấy vợ.

- Lúc đó không thành ư?

- Không.

- Điều gì cản trở?

- Đôi điều. Dĩ nhiên, tình sự.

- Và cô ấy đã lấy người khác?

- Người khác? Sau này cơ.

- Ai đã quyết định việc hai người không cưới nhau?

- Tôi. Tôi quyết. Chúng tôi đã đưa đơn đăng ký. Mọi việc gần như đã được chuẩn bị xong. Cha mẹ đôi bên đã mua sắm các thứ - nhẫn, quần

áo, váy cưới... Đó là một trong những quyết định khó khăn nhất đời. Rất nặng nề. Tôi như là một kẻ đê tiện vậy. Nhưng tôi đã quyết định, dù sao bây giờ vẫn còn tốt hơn là sau này cả tôi, cả cô ấy đều bị giày vò.

- Nghĩa là ông bỏ đi khỏi lễ cưới?

- Vâng, gần như thế. Dĩ nhiên, tôi không chạy trốn đi đâu cả, tôi đã nói hết với cô ấy sự thật, tất cả những gì mà tôi cho là cần nói.

- Ông không muốn nói đến chuyện này?

- Vâng... Chuyện phức tạp. Nó đã xảy ra như vậy đấy. Thực sự là rất nặng nề.

- Ông không thấy tiếc chứ?

- Không.

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Tôi quý cô bạn gái của cậu ấy, đó là người tốt. Cô ta là thầy thuốc, có tính cách mạnh mẽ, là người bạn của cậu ta, là người phụ nữ mà có thể quan tâm đến cậu ấy. Chỉ có điều không biết cô ta có yêu cậu ấy hay không? Còn Liuđa[1], vợ cậu

---

1. Liuđa: Tên gọi thân mật của Lútmila (B.T).

ấy, hay Liuđích - như chúng tôi thường gọi, thì yêu cậu ấy.

Tôi với cô kia, hình như cũng tên là Liuđa, có quan hệ tốt. Cô ấy quan tâm đến sức khoẻ của cậu ấy. Không chỉ đơn giản: "Anh yêu, anh thấy trong người thế nào?", mà cô ấy nói: "Này, em cảm thấy là anh đau dạ dày đấy...".

Tôi không rõ giữa họ đã xảy ra chuyện gì. Cậu ấy không kể gì với tôi cả, chỉ nói là mọi việc đã kết thúc. Tôi nghĩ là chuyện xảy ra chỉ giữa họ với nhau mà thôi vì cha mẹ hai bên đều đã đồng ý với cuộc hôn nhân.

Cậu ấy, tất nhiên, là đau khổ. Tôi và cậu ấy đều là những người nhạy cảm và những việc như vậy đều khiến chúng tôi tiếp nhận rất đau đớn... Về nguyên tắc mà nói, cậu ta là người giàu cảm xúc, nhưng hoàn toàn không biết cách thể hiện tình cảm. Tôi có nói với cậu ấy: "Vốpca[1], cậu nói thật dễ sợ. Sao cậu lại nói như vậy?".

Dĩ nhiên, nếu so sánh với thời ấy thì giờ đây cậu ta là Xixêrôn. Tôi giải thích cho cậu ấy: "Cậu nói nhanh quá, mà đừng có bao giờ liến thoắng thế làm gì?. Vì tôi là nghệ sĩ, tôi muốn giúp cậu

---

1. Vốpca Tên gọi thân mật của V.Putin (BT).

ấy. Cậu ấy có nhiều cảm xúc mạnh mẽ, chỉ có điều không biết diễn tả chúng. Có lẽ cuộc sống nhà binh đã đặt dấu ấn lên lời ăn tiếng nói của cậu ấy. Còn bây giờ, cậu ấy nói rất giỏi, rất hay. Tình cảm, súc tích, dễ hiểu. Cậu ấy học ở đâu vậy?

"NẾU NGƯỜI TA KHÔNG MUỐN NÓI LÀ ĐI ĐÂU, ĐIỀU ĐÓ CÓ NGHĨA LÀ - ĐẾN ĐÓ!"

Suốt những năm học đại học tôi cứ chờ để người mà có lần tôi tìm đến gặp tại phòng tiếp khách của KGB sẽ nhớ đến tôi. Nhưng hoá ra là người ta đã quên tôi. Tôi đã đến đó từ khi còn là học sinh phổ thông. Chẳng ai nghĩ được là tôi lại quyết tâm đến thế? Còn tôi thì nhớ rằng người ta không nhận những kẻ tự đến xin việc và vì thế đã không nhắc lại với họ về mình nữa.

Bốn năm trôi qua. Im lặng. Tôi cho là chuyện này đã kết thúc và đã bắt đầu chuẩn bị các phương án xin việc, liền một lúc vào hai nơi - Viện kiểm sát và Đoàn luật sư. Đó là những nơi danh tiếng.

Nhưng đến năm thứ 4 thì có người liên lạc với

tôi và đề nghị gặp gỡ. Thật ra, người này không hề nói ông ta là ai, nhưng tôi đã hiểu ngay mọi chuyện. Bởi vì ông ta nói: "Đây là nói về sự phân công công tác sau này của cậu, và tôi muốn hỏi chuyện cậu về việc này. Hiện thì tôi chưa muốn nói rõ là sẽ đi làm ở đâu".

Lập tức tôi hiểu luôn. Nếu ông ta không muốn nói là đi đâu, thì có nghĩa là đến đó rồi.

Chúng tôi hẹn gặp ở phòng thay áo của khoa. Tôi đến, chờ ông ấy tới 20 phút. Rõ là vớ vẩn, tôi nghĩ! Hay là có kẻ nào đó đã đùa, đã nói dối? Tôi đã định bỏ đi. Vừa vặn ông ta chạy đến, thở gấp.

- Xin lỗi, - ông ta nói.

Và tôi thấy hài lòng về việc đó.

- Phía trước còn rất nhiều thời gian, Vôlôđia ạ, - ông ấy nói, - nhưng nói chung cậu nghĩ thế nào, nếu người ta mời cậu đến làm việc tại cơ quan an ninh?

Lúc đó tôi không nói với ông ấy rằng tôi đã mơ ước điều này từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Tôi không nói, bởi vì, như trước đây, tôi vẫn còn nhớ rõ câu chuyện đã diễn ra ở phòng

tiếp khách: "Chúng tôi không nhận những người tự đến xin việc".

- Còn ông khi đồng ý làm việc tại cơ quan an ninh có nghĩ tới năm 1937 không?

- Nói thật, tôi hoàn toàn không nghĩ tới. Hoàn toàn không. Gần đây tôi có gặp ở Piter một số cán bộ của cục thuộc KBG mà thời xưa tôi đã bắt đầu làm việc với họ, tôi đã nói với họ đúng như vậy. Và tôi có thể nhắc lại điều tôi đã nói.

Khi tôi nhận lời với người của phòng tổ chức của Cục (nhưng thực ra ông ấy không phải là ở phòng tổ chức, mà là phòng phụ trách về các trường đại học), tôi đã không nghĩ gì về các cuộc trấn áp cả. Những hình dung của tôi về KBG xuất phát từ những câu chuyện lãng mạn về các chiến sĩ trinh sát. Không nói ngoa, có thể coi tôi là sản phẩm thành công của việc giáo dục lòng yêu nước cho con người Xôviết.

- Sao, ông không biết chút gì về các cuộc đàn áp ư?

- Thậm chí tôi không biết nó là thế nào. Tất nhiên, tôi có biết là nhiều người đã chịu tai hoạ vì tệ sùng bái cá nhân, rồi sau đó người ta vạch

trần và lên án tệ sùng bái cá nhân.... Tôi còn quá trẻ! Khi vào đại học tôi mới 18 tuổi, còn khi tốt nghiệp - mới 23!

- Nhưng những ai muốn thì đều biết cả.

- Song chúng tôi đã sống trong các điều kiện của nhà nước cực quyền. Mọi điều đều kín như bưng. Cái chủ nghĩa sùng bái cá nhân ấy sâu sắc đến mức nào? Nghiêm trọng đến thế nào? Không chỉ bản thân tôi, mà cả bạn bè tôi không một ai có thể hình dung nổi. Vì thế tôi đã đến làm việc tại cơ quan an ninh với những suy nghĩ lãng mạn.

Nhưng sau câu chuyện tại sảnh trường tổng hợp, mọi thứ lại yên ắng. Người đó mất hút. Hội đồng phân công công tác sắp họp. Lúc ấy chuông điện thoại lại réo. Người ta mời tôi đến phòng tổ chức của nhà trường. Đmitri Ganxerốp đã nói chuyện với tôi, tôi còn nhớ tên họ của ông. Ông ta đã có cuộc nói chuyện định hướng đầu tiên với tôi, trước khi người ta phân công.

Nhưng tại phiên họp Hội đồng phân công công tác suýt nữa xảy ra rắc rối. Khi đọc đến tên tôi, đại diện của Sở tư pháp nói: "Chúng tôi nhận

cậu ta về Đoàn luật sư". Lúc đó người phụ trách việc phân công mới giật mình tỉnh giấc - ông ta ngủ gật ở góc phòng. "Không - không, - ông ta nói, - vấn đề này đã giải quyết xong rồi. Chúng tôi đưa Putin vào làm ở cơ quan của KGB".

Ông ta nói thẳng, nói rõ tại buổi phân công như vậy. Vài ngày sau, tôi đã hoàn chỉnh xong các giấy tờ, các loại bản khai.

- Người ta có nói với ông là sẽ đưa ông vào làm trinh sát không?

- Tất nhiên, không. Cách tiếp cận rất đúng đắn. Họ nói đại thể thế này: "Chúng tôi muốn anh làm việc ở địa bàn mà chúng tôi cử anh đi. Anh có sẵn sàng không?". Ai đó trả lời: "Tôi cần nghĩ đã". Xong, anh đi được rồi, người tiếp theo. Và người đó sẽ không còn cơ hội nào nữa. Nếu anh ta lại bắt đầu: tôi muốn ở chỗ này, tôi muốn ở chỗ kia - thì sử dụng anh ta rất khó khăn.

- Chắc ông đã nói ngay rằng ông sẵn sàng làm ở nơi nào mà người ta cử ông đi?

- Đúng thế! Còn chính bản thân họ cũng không biết tôi sẽ làm gì, ở đâu. Họ chỉ đơn giản là nhặt người. Thực chất kiểu lựa chọn cán bộ như vậy

là cổ hủ. Chỉ định đi đâu, cắt cử bất kỳ ai. Và tôi đã nhận được sự phân công cổ hủ như thế.

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Vốpca nói ngay với tôi là cậu ấy làm ở KGB. Đúng là nói ngay. Cậu ta có thể không cần làm thế. Với một số người thì cậu ta nói mình làm bên công an. Một mặt thì tôi rất thận trọng trong quan hệ với những anh bạn này, vì tôi đã va chạm với họ. Tôi đã từng ra nước ngoài và biết rằng đi cùng mỗi nhóm đều có những người như kiểu thanh tra hoặc là đại diện của Bộ Văn hoá mà với họ thì cần phải giữ mồm giữ miệng.

Có lần tôi nói với một bạn đồng nghiệp: "Không sao, họ cũng là những người bình thường, những anh bạn tốt ấy mà". Anh ta nói luôn: "Cậu càng nói chuyện nhiều với họ thì hồ sơ về cậu ở số 4 Litêinaia[1] càng dày hơn thôi".

Tôi chưa khi nào hỏi Vôlôđia về công việc của cậu ấy. Tất nhiên, tôi cũng muốn biết công việc ở đó như thế nào. Tôi còn nhớ rõ có lần đã quyết chí bao vậy cậu ta từ mọi phía để tìm hiểu một chiến dịch nào đó, song chẳng biết được gì.

---

1. Số 4 Litêinaia: trụ sở KGB ở Lêningrát.

Sau đó tôi hỏi thẳng Vôlôđia: "Tớ là nghệ sĩ chơi đàn viôlôngxen, tớ không bao giờ có thể thành một nhà phẫu thuật. Nhưng tớ là một nghệ sĩ viôlôngxen tốt. Thế còn nghề nghiệp của cậu là gì? Tớ biết cậu là nhà tình báo. Song không biết thế nghĩa là thế nào. Cậu là ai? Cậu có thể làm được những gì?".

Vôlôđia đáp lời tôi: "Tớ là chuyên gia trong việc giao tiếp với mọi người". Cuộc nói chuyện của chúng tôi kết thúc ở đây. Và cậu ta thật sự cho rằng mình có tài nhìn người. Khi tôi li dị người vợ đầu tiên là Irina, cậu ấy nói với tôi thế này: "Tớ đã biết trước là mọi việc sẽ như thế mà". Tôi không đồng ý với Vôlôđia, không nghĩ mình với Irina ngay từ đầu đã thành ra như thế. Nhưng những lời cậu ấy nói đã gây cho tôi một ấn tượng mạnh. Tôi tự hào và rất quý trọng việc cậu ấy là chuyên gia trong lĩnh vực giao tiếp với mọi người.

CHUYÊN GIA TRẺ TUỔI

"QUY ĐỊNH - ĐÓ MỚI LÀ LUẬT CƠ BẢN NHẤT"

- Đầu tiên tôi được biên chế vào Ban thư ký của Cục, sau đó vào đơn vị phản gián và tôi làm ở đó gần năm tháng.

- Ở đó đúng như ông từng hình dung chứ? Đúng như ông trông đợi chứ?

- Tất nhiên là không rồi. Dù sao tôi cũng vừa rời ghế nhà trường. Cũng có một sự chuẩn bị nhất định. Thế mà bỗng nhiên tôi trông thấy cả các ông già, những người đã công tác từ những năm tháng không thể nào quên, có một vài người sắp phải về hưu.

Tôi nhớ, một lần, cả nhóm ngồi lập kế hoạch hành động. Tôi không nhớ chi tiết, nhưng có một sếp đề xuất: "Chúng ta phải làm thế này, thế này. Mọi người nhất trí chứ?" Tôi nói: "Không, điều này không đúng" - "Thế nào, sao lại không đúng? " - "Nó không đúng luật". Ông ta ngạc nhiên: "Luật nào?". Tôi kể tên điều luật đó ra.

Họ bảo tôi: "Nhưng chúng ta có quy định". Tôi lại đưa luật ra. Họ chẳng hiểu gì cả và lại đưa quy định ra cãi. Tôi nói: "Đó chỉ là quy định thôi, không phải là luật pháp".

Thế là người đang tranh luận với tôi ngạc nhiên một cách thành thật: "Đối với chúng ta quy định mới chính là luật cơ bản nhất". Ông già nói hoàn toàn nghiêm túc, không một chút châm biếm. Họ đã được giáo dục như thế và vẫn làm như thế. Tôi không thể như vậy được. Không chỉ tôi, mà trên thực tế, cả các bạn cùng trang lứa với tôi cũng vậy.

Mất vài tháng ngược xuôi một cách hình thức tôi cũng hoàn thành được công việc nào đó. Nửa năm sau tôi được cử đi học một khoá đào tạo nghiệp vụ tác chiến sáu tháng. Đó là một trường đào tạo không có gì đặc biệt ở Lêningrát. Chắc họ cho rằng tôi đã có cơ bản rồi, chỉ cần đào tạo nghiệp vụ đơn thuần. Học xong tôi lại quay về Lêningrát làm ở đơn vị phản gián đâu khoảng gần nửa năm nữa.

- Đó là vào thời gian nào?

- Thời gian nào ư? Cuối những năm 1970. Thời

nay người ta hay nói: "Vào thời điểm đó Lêônit Ilích (Brêgiơnhép) bắt đầu siết bu loong". Song điều này không rõ rệt lắm.

- Thế còn công việc trong cơ quan có gì thay đổi không?

- Các bạn biết đấy, trên thực tế có nhiều việc mà các cơ quan bảo vệ pháp luật từ đầu những năm 1990 cho phép mình làm thì thời đó tuyệt nhiên không thể được. Phải hành động một cách kín đáo, đừng để thò đuôi ra. Tôi kể ra đây một câu chuyện làm ví dụ: Có nhóm cuồng tín định tổ chức một hoạt động gì đó ở Lêningrát, cứ cho là kỷ niệm ngày sinh Piốt Đệ nhất.

- Vâng, cứ giả sử là như thế.

- Những người cuồng tín ở Piter thường hay tổ chức những hoạt động kỷ niệm như vậy. Họ còn thích ngày kỷ niệm những người tháng Chạp[1] nữa.

- Những người cuồng tín ấy.

- Đúng vậy. Họ nghĩ ra việc mời đoàn ngoại

1. Những người tháng Chạp: Những người quý tôc cách mạng đã nổi dậy vào tháng Chạp 1825 chống chế độ chuyên chế Nga hoàng (B.T).

giao, các nhà báo tới chỗ đã xảy ra các sự kiện đó để thu hút sự chú ý của dư luận thế giới mà. Làm gì bây giờ? Giải tán thì không được, không được phép. Thế là chúng tôi liền nắm lấy cơ hội đó tự mình tổ chức lễ đặt vòng hoa đúng chỗ các nhà báo phải đến. Tập trung cả đảng uỷ, công đoàn, có công an đứng làm hàng rào, còn mọi người thì đi theo tiếng nhạc. Lễ đặt vòng hoa kết thúc. Các nhà báo và đại diện đoàn ngoại giao đứng xem một lúc, ngáp ngắn ngáp dài rồi bỏ về. Khi họ về rồi thì hàng rào công an cũng giải tán. Lúc này ai muốn xin mời cứ qua. Song lúc đó thì còn ai chú ý đến nữa.

- Ông cũng tham gia chiến dịch ấy à?

- Tôi không được huy động cho những hoạt động này.

- Thế do đâu ông biết cụ thể thế?

- Chuyện này có gì bí mật lắm đâu. Gặp nhau, kể chuyện trong nhà ăn ấy mà. Tại sao tôi lại nói chuyện này ư? Hành động như vậy tất nhiên là không đúng, đó là biểu hiện của nhà nước cực quyền. Song nếu công khai thì lại không được. Mọi việc không đến nỗi thô bạo.

- Thế còn chuyện Xakharốp thì có thô bạo không?

- Chuyện đối với Xakharốp thì thô bạo.

"KÌA SỰ XUẤT HIỆN CỦA NHỮNG NGƯỜI MANG VĨ CẦM..."

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Sau giờ làm việc tôi cùng Vốpca thỉnh thoảng lại tới hội khuyến nhạc. Cậu ấy hỏi tôi nghe nhạc giao hưởng thế nào cho đúng. Tôi đã thử giải thích cho cậu ấy hiểu. Nói chung, nếu bây giờ các bạn hỏi cậu ấy về Bản giao hưởng số 5 của Sôxtacôvich thì cậu ấy sẽ kể rất chi tiết cho các bạn về tác phẩm đó, vì cậy ấy rất thích vừa thưởng thức vừa nghe tôi giải thích. sau này, Cachia và Masa quá say mê học nhạc và tôi cũng có lỗi trong chuyện này.

Tôi chắc chắn rằng những diễn giả, vẫn nói chuyện với công chúng về âm nhạc một cách khó hiểu, hoàn toàn không đúng. Tuyên truyền cho nhạc cổ điển là không cần thiết. Tôi bảo cậu ấy rằng người bình thường thì phải vừa xem vừa nghe. Cậu ấy thật thà hỏi: "Thế còn sự xuất hiện

của những người mang vĩ cầm, của nhạc trưởng nữa... Để làm gì?" Tôi cũng thành thật giải thích: "Cậu thấy không, nhạc bắt đầu nổi lên rồi. Đây là cuộc sống hoà bình, xây dựng chủ nghĩa cộng sản. Cậu nghe thấy tiếng hoà âm kia không, nó chơi đấy: tà-ti, pa-pá. Còn bây giờ thì sẽ dần dần xuất hiện chủ đề phát xít. Bắt đầu rồi đấy - xa xa có tiếng kèn đồng... Chủ đề này bây giờ sẽ rõ dần lên. Còn kia là nét nhạc ban đầu, nói về cuộc sống hoà bình ấy. Hai chủ đề này sẽ đối chọi nhau bây giờ đây, thấy không: lúc bên này, lúc bên kia, lúc ở đây, lúc ở kia". Cậu ấy thích lắm.

Vôlôđia có tính cách rất mạnh mẽ. Các bạn không biết chứ tôi đá bóng giỏi hơn, nhưng toàn thua cậu ta thôi. Bởi vì cậu ấy bám dai lắm. Cậu ấy chỉ việc cướp bóng ở chân tôi là xong. Ba lần tôi lấy được bóng thì ba lần cậu ta cướp lại bóng. Một tính cách hết sức kiên cường, thể hiện trong tất cả mọi việc. Cậu ấy từng là vô địch giuđô Lêningrát năm 1976 đấy.

Một lần, trước khi sang Đức, cậu ấy dẫn tôi đến chỗ Vaxia Sextacốp, ở trung tâm thể thao. Vaxia là bạn Vôlôđia, đang huấn luyện đội trẻ.

Chúng tôi tới nơi đã vào ban đêm. Vaxia bảo bọn tôi: "Đằng kia có giường bỏ trống, các cậu tìm chỗ mà ngủ đi...". Chúng tôi tìm được giường ngủ. Đến sáng, mấy anh bạn trẻ của trung tâm thức giấc bảo nhau: "Nhìn xem, có hai gã nào kìa. Bọn mình có thể bắt sống họ ngon ơ". Để xem, tôi nhủ thầm.

Sau đó mấy anh bạn trẻ ra thảm đấu. Họ cũng chơi giuđô. Vaxia nói với Vôlôđia: "Cậu muốn đấu không? " - "Thôi đi cậu, đấu gì mà đấu..." - "Nào, cho bọn nó thấy đi!" - "Thôi mà, đã mấy năm tớ có vào thảm đâu!". Tôi cũng phụ hoạ thêm: "Cậu sao thế? Đi nào! Tụi nó còn định bắt sống mình ngon ơ cơ mà...!". Cả Vaxia cũng vật nài mãi. "Thôi được, - Vôlôđia nói,- các cậu đã thuyết phục được mình". Không có áo đấu, cậu ấy liền lại gần một chàng trai: "Này anh bạn, cho mượn cái áo khoác đấu một lúc được không?". Gã trai nọ khinh thường: "Ông đi mà mượn người khác". Cậu ấy mượn áo và bước ra thảm. Chính gã trai nọ bước ra giao đấu. Vôlôđia quẳng hắn một cái, giành ngay điểm thắng tuyệt đối. Vaxia sung sướng tuyên bố vào loa: "Chiến thắng thuộc về kiện tướng thể thao, vô địch

Lêningrát năm 1976, Vladimir Putin!". Vôlôđia cởi áo đem trả rồi bình thản đi ra, thậm chí còn cúi đầu chào. Tôi bảo gã trai: "May cho đằng ấy là tớ còn chưa đấu đấy!".

Một lần, vào dịp lễ Phục sinh, cậu ấy rủ tôi đi xem rước Thánh giá. Vôlôđia đứng theo dõi đám rước và hỏi tôi: "Cậu có muốn đến chỗ bàn thờ Chúa xem không?". Tất nhiên tôi đồng ý ngay. Có cái gì đấy ngộ nghĩnh ở đây - không được phép, nhưng chúng tôi thì được. Xem rước xong chúng tôi về nhà. Khi đứng chờ xe ở bến thì có mấy tên lại gần. Không phải cướp, có lẽ là sinh viên thôi, song hơi chuếnh choáng rồi: "Tìm đâu ra thuốc hút không mày?" Tôi lặng thinh, còn Vốpca trả lời: "Đừng có hòng" - "Sao mày trả lời kiểu gì đấy?" - "Chả kiểu gì cả". Tôi không kịp hiểu điều gì diễn ra tiếp theo. Hình như có một đứa đẩy hay đánh cậu ấy thì phải. Tôi chỉ nhìn thấy thoáng một đôi tất của ai đó vụt qua trước mắt, còn thằng kia thì bay đâu mất. Vôlôđia bình thản nói với tôi: "Mình đi khỏi đây thôi!". Và chúng tôi bỏ đi. Tôi khoái cách cậu ấy quẳng tên gây sự kia quá! Hấp một cái - thế là chổng vó.

Trong nửa năm tôi công tác ở đơn vị phản gián chắc là các chuyên gia tình báo đối ngoại đã chú ý đến tôi. Họ bắt đầu gặp gỡ tôi. Một lần, hai lần, rồi tiếp tục những lần khác... Bên tình báo thường tích cực tìm người cho mình, trong đó họ chọn cả các nhân viên trong biên chế cơ quan an ninh. Họ lấy những người trẻ phù hợp với các chỉ số cho sẵn.

Lẽ dĩ nhiên tôi muốn tham gia vào ngành tình báo. Lính tình báo được coi là giới lính cậu trong ngành. Tất nhiên, có nhiều con ông cháu cha. Đáng tiếc, đây là một thực tế. Bởi vì tất cả chúng tôi đều biết, trong điều kiện Liên bang Xôviết, việc được cử ra nước ngoài có ý nghĩa thế nào đối với mỗi người.

Dĩ nhiên, tôi đồng ý, vì điều này rất thú vị. Tôi lập tức được cử đi học một khoá đào tạo đặc biệt một năm ở Matxcơva. Sau đó lại về Lêningrát công tác ở phân đội 1, như đã nói, trước đây người ta vẫn gọi như thế. Cục số 1 là tình báo. Cục này có các phân đội ở các thành phố lớn trong nước, trong đó có Lêningrát.

Tôi công tác ở phòng chừng bốn năm rưỡi thì lại đi Matxcơva học ở Học viện Cờ đỏ mang tên Anđrôpốp. Bây giờ đó là Học viện tình báo đối ngoại.

MIKHAIN FRÔLÔP

Đại tá về hưu, giáo viên Học viện Cờ đỏ mang tên Anđrôpốp:

Tôi làm việc ở Học viện Cờ đỏ 13 năm. Vlađimir Putin từ Cục KGB Lêningrát đến nhập học với quân hàm thiếu tá.

Tôi quyết định cử anh ta làm trưởng lớp. Trưởng lớp ở Học viện Cờ đỏ không phải là chức danh trực ban đơn thuần, mà có trách nhiệm khá lớn. Ở đây cần đến khả năng tổ chức, trong chừng mực nào đó, cả sự tế nhị và tháo vát nữa. Tôi có cảm giác, Putin có tất cả những đức tính đó. Anh ta học đều, bền bỉ, không có bất cứ một rắc rối nào, không có lý do nào để có thể nghi ngờ tính trung thực và sự chân thành của anh ta.

Tôi còn nhớ nhiều lần anh ta đến chỗ tôi báo cáo, bao giờ cũng ăn mặc chỉnh tề "đủ bộ ba áo vét-gilê-sơmi", dù cho ngoài trời nóng 30^{0}C còn

tôi ngồi trong phòng chỉ mặc áo sơmi cộc tay. Anh ta cho rằng khi gặp lãnh đạo cần phải mặc quân phục chỉnh tề. Thậm chí tôi còn nêu gương anh ta trước các học viên khác: "Hãy nói gương đồng chí Platốp!".

Trong trường chúng tôi không gọi họ tên thật, vì thế Putin không là Putin mà là Platốp. Nguyên tắc đổi là giữ lại chữ đầu của họ. Ngay tôi khi học trong trường tình báo cũng được gọi là Filimônốp.

Trường chúng tôi không chỉ dạy các quy tắc tình báo và phản gián. Nhiệm vụ chính của chúng tôi là tìm hiểu học viên và phẩm chất của họ, nghiên cứu khuynh hướng nghề nghiệp của họ. Cuối cùng, chúng tôi phải xác định xem học viên có thích hợp với công tác tình báo không.

Việc học ở trường chúng tôi có thể coi như một bãi thử vũ khí. Chẳng hạn, tôi dạy môn nghệ thuật tình báo. Điều này nghĩa là gì? Đó là kỹ năng tiếp xúc với con người, kỹ năng lựa chọn cho mình những đối tượng cần thiết, kỹ năng đặt ra những câu hỏi mà lãnh đạo và đất nước ta quan tâm, kỹ năng trở thành một nhà tâm lý, nếu muốn. Vì thế nên chúng tôi phải nghiên cứu

học viên kỹ đến mức để có thể hoàn toàn bảo đảm về họ như đối với cánh tay phải của mình. Cuối khoá học chúng tôi viết nhận xét cho từng học viên, chính những nhận xét này sẽ định đoạt số phận của họ. Chúng tôi yêu cầu tất cả giáo viên, từ tổ bộ môn phản gián cho đến tổ bộ môn thể dục, trình bày ý kiến của mình về các học viên bằng văn bản, sau đó tập hợp các báo cáo đó lên lãnh đạo khoa, người sẽ tổng hợp tất cả: đánh giá của riêng mình và đánh giá của tất cả những giáo viên khác rồi viết một bản nhận xét chi tiết và tổng hợp.

Đây là một công việc khổ sai. Tất thảy chỉ có bốn trang đánh máy. Song phải xem xét tất cả: cả phẩm chất cá nhân, cả khả năng nghề nghiệp. Chúng tôi giam mình để viết, viết suốt, có tới một hai tuần... Cuối bản nhận xét còn phải kết luận học viên này có thích hợp hay không thích hợp để làm việc trong ngành tình báo.

Tôi có thể dẫn chứng một trường hợp, trong chừng mực nào đó là đáng buồn, trong công việc giảng dạy của mình. Tôi có một học viên giải quyết các tình huống nghiệp vụ nêu ra dễ dàng như cắn hạt dưa. Có những lúc cứ như anh ta

biết trước đáp án vậy. Óc phân tích sáng suốt đã giúp anh ta tìm ra được những cách giải quyết tốt.

Song bên cạnh đó, kỹ năng giải quyết các tình huống nghiệp vụ lại không phải là yêu cầu mấu chốt. Cuối khoá học, tôi đã viết về học viên này một bản nhận xét - nó ngăn trở anh ta làm việc trong ngành tình báo. Chính là vì những tính cách cá nhân của anh ta - hám danh lợi và không chân thành trong quan hệ bạn bè.

Anh học viên đó như nghe thấy sấm giữa trời quang khi đọc bản nhận xét kể trên, một bản nhận xét tốt nếu nhìn chung, song lại khép lại cánh cửa dẫn đến công tác điệp báo.

Bản thân tôi đã từng công tác ở bộ phận điệp báo nên hình dung rất rõ những gì sẽ xảy ra khi có một cộng sự như học viên này. Anh ta sẽ cãi cọ với tất cả mọi người, tạo ra một bầu không khí khích động, tai hại, không để cho ai làm việc bình thường nổi. Vì thế nên tôi có trách nhiệm trình bày điều này trong bản nhận xét.

Đối với trường hợp Putin thì tôi không thể nói với anh ta là người ham danh lợi được, dù trong bản nhận xét tôi có nêu một số khía cạnh không

đáng biểu dương của anh ta. Tôi có cảm tưởng anh ta là người kín đáo, không chan hoà. Tính cách này vừa có thể coi là tích cực, vừa có thể coi là tiêu cực. Song tôi còn nhớ, trong mục điểm yếu, tôi có nêu còn gò bó kinh viện trong hoạt động. Tôi không nói là anh ta khô khan. Không, anh ta là người sắc sảo, có khẩu khí.

Việc tiếp tục sử dụng học viên ở đâu do một hội đồng xét tốt nghiệp rất cao cấp quyết định. Họ sẽ lôi từng học viên một ra xem xét và sau khi đọc bản nhận xét sẽ quyết định cử học viên vào đơn vị của KGB.

Kết thúc khoá học Vlađimir Vlađiminôvich nhận được quyết định cử sang cơ quan đại diện KGB ở Cộng hoà dân chủ Đức.

Khi tôi học ở Học viện Cờ đỏ, ngay từ đầu tôi đã hiểu là sẽ được phân công sang Đức vì họ rất chú trọng đến vốn tiếng Đức của tôi. Vấn đề chỉ còn là đi đâu - Cộng hoà liên bang Đức hay Công hoà dân chủ Đức.

Để sang Cộng hoà liên bang Đức cần làm việc ở phòng khu vực của bộ máy ở trung tâm một thời gian nữa. Năm rưỡi, hai năm, ba năm...tuỳ từng trường hợp. Đó là một phương án. Tôi có

thể làm được điều này không? Về nguyên tắc là được.

Phương án thứ hai là đi ngay nếu sang Cộng hoà dân chủ Đức. Tôi đã quyết định, tốt hơn hết là nên đi ngay.

- Lúc đó ông đã lấy vợ chưa?

- Lúc đó ư - lấy rồi

"NGƯỜI BẠN ĐỜI MẠO HIỂM"

- Hồi đó, khi tôi mới về công tác ở Piter, có anh bạn gọi điện mời tôi đi xem nghệ sĩ Arcađi Raikin biểu diễn. Cậu ấy co vé, sẽ mời cả bạn gái nữa. Chúng tôi đã đi cùng các cô gái.

Ngày hôm sau lại đi, lần này thì tôi kiếm vé. Lần thứ ta cũng vậy. Tôi bắt đầu hò hẹn với một cô trong số họ. Chúng tôi kết thân với nhau, với Liuđa, người vợ tương lai của tôi.

- Thế những cuộc hò hẹn đó kéo dài bao lâu?

- Cũng lâu, có lẽ chừng ba năm. Lúc ấy tôi đã 29 tuổi, tôi quen định kế hoạch tất cả mọi việc.

Với lại bạn bè cũng bắt đầu sốt ruột: "Nghe này, cậu thôi đi, cưới được rồi đấy!".

- Họ tị đấy mà.

- Tất nhiên rồi. Nhưng chính tôi cũng hiểu rằng nếu hai - ba năm nữa không cưới thì sẽ chẳng bao giờ lấy vợ được. Dù rằng tôi đã quen sống độc thân. Lútmila đã làm thay đổi tất cả.

LÚTMILA PUTINA

Vợ: Tôi là người Caliningrát. Tôi làm tiếp viên đường bay nội địa. Caliningrát là một thành phố đóng[1] nên không có đường bay quốc tế. Đội bay của chúng tôi không đông lắm và đều còn trẻ.

Lần ấy, tôi cùng cô bạn - cũng là tiếp viên hàng không - tới Lêningrát nghỉ ba ngày; cô bạn tôi được một người quen mời đi Nhà hát Lenxôviết xem buổi biểu diễn của nghệ sĩ Raikin. Đi một mình hơi ngại nên cô bạn rủ tôi cùng đi. Sau khi biết có cả tôi thì anh bạn cô ấy mời thêm Vôlôđia. Ba người chúng tôi đến đại lộ Nhepxki, chỗ quầy bán vé của nhà hát, ngay cạnh trụ sở Đuma - một toà nhà có tháp đồng hồ

---

1. Thành phố đóng: đơn vị hành chính cấp tỉnh, thành có những cơ sở quân sự, khoa học cần giữ bí mật (N.D).

trên nóc. Vôlôđia đã đứng chờ ngay trên bậc thềm quầy vé. Anh ấy ăn mặc rất giản dị, có thể nói là xoàng xĩnh nữa. Người trông xấu xí, nếu ngoài đường chắc tôi cũng chẳng để ý đến.

Chúng tôi xem hết phần một thì ra ngoài trong giờ nghỉ. Tôi rất vui, toàn pha trò cho mọi người cười theo. Tôi còn lâu mới diễn hài được như Raikin - và mọi người có vẻ không hưởng ứng tôi lắm. Song điều này chẳng làm tôi khó chịu.

Sau buổi biểu diễn chúng tôi hẹn nhau hôm sau lại đi nhà hát nữa. Hai đứa tôi chỉ đến Lêningrát có ba ngày và, dĩ nhiên, rất thích xem các chương trình nghệ thuật. Chúng tôi hiểu ra Vôlôđia chính là người có thể kiếm được vé đi xem ở bất kỳ nhà hát nào.

Ngày hôm sau chúng tôi lại gặp nhau, tuy nhiên lần này không có anh bạn đã giới thiệu chúng tôi.

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Tôi vừa mua chiếc xe đầu tiên, chiếc "Giguli" đời đầu. Lúc này tôi đã tốt nghiệp nhạc viện, về

chơi cho nhóm của Mravinxki, thường đi biểu diễn ở Nhật và một vài nước khác. Thu nhập của tôi khá hơn Vôpca. Mỗi khi đi biểu diễn tôi thường mua quà về cho cậu bạn, đại loại như quần áo thể thao chẳng hạn.

Lần ấy chúng tôi hẹn gặp nhau ở đại lộ Nhepxki. Cậu ấy dặn: "Sẽ có hai cô gái tới chỗ cậu nói là bạn tớ, 15 phút nữa tớ sẽ đến rồi bọn mình cùng đi xem hát". Các cô gái đến đúng hẹn. Một cô tên là Luiđa trông rất xinh. Tôi mời họ ngồi vào xe cùng đợi Vôlôđia. Tôi rất ngại khi ngồi cùng xe với các cô gái: mọi người đi qua, có cả những người quen, nhận ra tôi, thật chẳng ra sao cả. Chúng tôi cứ ngồi chờ như thế khoảng độ một tiếng. Suốt thời gian đó, tôi kể đủ mọi thứ chuyện làm hai cô gái phát mệt. Song tôi thấy mình nói chuyện với họ cũng thoải mái.

Cuối cùng, Vôlôđia cũng xuất hiện. Tiện thể nói thêm, cậu ta gần như khi nào cũng trễ hẹn. Chúng tôi cùng vào nhà hát, xem gì tất nhiên tôi cũng chẳng nhớ nữa. Không nhớ thật, tôi chỉ nhớ mỗi một việc là người quen đi ngang qua chỗ xe tôi đỗ và nhận ra tôi.

LÚTMILA PUTINA:

Tối ngày thứ hai chúng tôi đến phòng hoà nhạc Lêningrát, ngày thứ ba lại vào nhà hát Lenxôviết. Ba ngày ba buổi xem hát. Tới ngày thứ ba phải chia tay nhau. Chúng tôi tạm biệt nhau trong ga tàu điện ngầm, anh bạn cùng đi đứng tránh sang bên cạnh. Anh ấy biết Vôlôđia là người không dễ tiết lộ về bản thân nhất là số điện thoại nhà riêng. Thế mà anh lấy lại thấy, vào phút cuối, Vôlôđia ghi cho tôi số điện thoại của mình. Sau khi tôi đi rồi anh ấy có bảo Vôlôđia: "Cậu sao thế, điên rồi ư?". Bởi vì điều này chẳng giống Vôlôđia chút nào.

- Chuyện ấy ông kể lại cho bà ư?

- Vâng, đúng thế

- Thế lúc đó ông ấy có nói đang làm việc ở đâu không?

- Có, anh ấy nói ở Đội điều tra hình sự. Mãi sau này tôi mới biết là ở bộ phận tình báo đối ngoại của KGB. Lúc đó với tôi KGB hay điều tra hình sự cũng như nhau cả thôi. Bây giờ tôi mới biết là khác nhau.

Tôi nói với cô ấy là mình làm bên công an. Các nhân viên an ninh, đặc biệt là tình báo viên,

thường nói tránh đi như vậy. Bởi vì nếu nhiều người biết anh thực ra làm ở đâu thì anh sẽ không được cử ra nước ngoài nữa. Quả thật, tôi cũng như mọi người đều có thẻ điều tra hình sự, thế nên tôi nói mình công tác ở đấy. Lúc đó tôi còn chưa biết mối quen biết này kết thúc ra sao.

LÚTMILA PUTINA:

Lần đầu đến Lêningrát, tôi đã yêu mến thành phố này ngay từ cái nhìn đầu tiên, rồi tiếp theo lại được hưởng những ngày nghỉ rất thú vị. Khi đến đâu gặp được người tốt thì nơi ấy sẽ làm bạn dễ chịu và thích thú.

- Thế lúc đó bà đã yêu chàng trai xấu xí ăn mặc giản dị chưa?

- Sau này mới yêu, yêu ghê lắm. Không phải ngay lập tức đâu, lúc đầu tôi chỉ gọi điện cho anh ấy thôi.

- Bà không cho ông ấy số điện thoại ư?

- Ở Caliningrát tôi không có điện thoại. Hồi đầu thì gọi điện, còn sau thì bay đến nơi hò hẹn. Người ta thường đi đến chỗ hẹn bằng phương tiện gì? Bằng tàu điện, xe buýt, tắc xi. Còn tôi đi bằng máy bay.

Hàng không Caliningrát không có đường bay đến Lêningrát, vì vậy mỗi khi đến lượt nghỉ ba, bốn ngày thì tôi tới Lêningrát bằng máy bay thường. Rõ ràng, ở Vôlôđia có cái gì đó lôi cuốn tôi. Chừng ba - bốn tháng sau thì tôi đã hiểu rằng anh ấy chính là người mà tôi cần.

- Sao lại thế? Bà chả vừa nói - không nổi bật, không đặc sắc.

- Có lẽ đó là sức mạnh nội tâm mà bây giờ lôi cuốn tất cả mọi người.

- Bà quyết định lấy chồng ư?

- Chỉ lấy chồng đơn thuần thôi thì không, không bao giờ. Còn nếu lấy đúng anh ấy thì có.

- Nhưng ông bà sau ba năm rưỡi mới lấy nhau. Thế bà làm gì suốt cả thời gian đó?

- Ba năm rưỡi đó tôi theo đuổi anh lấy chứ còn làm gì nữa.

- Thế cuối cùng ông nhà quyết định ra sao?

- Một buổi tối chúng tôi ngồi ở nhà anh ấy; anh ấy tự nhiên bảo tôi: "Này, cô bạn, bây giờ em đã biết anh là người thế nào. Anh nói chung

không phải là người thích hợp cho lắm". Sau đó là cả một quá trình tự kiểm điểm: lúc lặng thinh, lúc gay gắt, đôi khi còn làm tôi bực cả mình. Tóm lại anh ấy là một người bạn đời mạo hiểm. Rồi anh ấy nói tiếp: " Còn em, sau ba năm rưỡi vừa qua, chắc đã tự định mọi việc cả rồi?"

Tôi chợt thấy chúng tôi có vẻ như sắp chia tay nhau. Tôi đáp lời anh:"Nhìn chung là em tự xác định rồi". Anh ấy nhìn tôi ngờ vực: "Thật thế sao?". Đến lúc ấy thì tôi hiểu chắc là chúng tôi sẽ chia tay nhau thật. "Thôi được, nếu sự việc đã như thế thì anh phải nói rằng anh yêu em và đề nghị chọn ngày mình làm đám cưới". Anh ấy nói như vậy. Thật hoàn toàn bất ngờ. Tôi nói, đồng ý. Ba tháng sau chúng tôi cưới nhau. Đám cưới được tổ chức ở khách sạn "nổi" -một con tàu neo cạnh bờ.

Chúng tôi tiếp nhận sự kiện này rất nghiêm túc. Thậm chí trên ảnh cưới còn thấy chúng tôi trông quá nghiêm trang. Đối với tôi lấy chồng không phải là việc đơn giản. Anh ấy cũng thế. Có những người coi hôn nhân là việc hệ trọng như thế đấy.

- Thế còn ông ấy, một người có trách nhiệm và nhất quán, có lập kế hoạch hai người sẽ sống ở đâu không?

- Việc này có gì mà phải lập kế hoạch. Chúng tôi sống cùng bố mẹ anh ấy trong căn hộ 27 mét vuông trong ngôi nhà thuyền, lúc đó họ gọi như thế. Các bạn có biết kiểu nhà có bệ cửa sổ cao không? Căn hộ kiểu đó rất khó đổi: một phòng có ban công, còn bếp và phòng kia thì cửa sổ cạo gần sát trần. Khi ngồi ăn không thấy bên ngoài mà chỉ thấy tường thôi. Đây là nhược điểm rất lớn nếu muốn đổi nhà.

Hai cụ ở phòng 15 mét vuông có ban công, còn phòng chúng tôi rộng 12 mét không có ban công. Nhà này là của ông bố chồng tôi được phân theo tiêu chuẩn thương binh, ở khu Áptôvô.

- Quan hệ của bà với hai cụ tốt chứ?

- Vâng. Bố mẹ chồng tôi đối xử với tôi đúng là với người mà con trai họ đã lựa chọn. Mà anh ấy là mặt trời của hai cụ. Họ làm tất cả vì con. Chẳng ai có thể làm tất cả vì con được như hai cụ. Họ đặt cả cuộc đời mình vào con trai.

Vlađimir Xpiriđônôvích và Maria Ivanốpna là những ông bố, bà mẹ rất tốt.

- Thế ông ấy đối với hai cụ ra sao?

Anh ấy cũng rất kính trọng bố mẹ, chẳng khi nào làm hai cụ giận. Tất nhiên, có lúc hai cụ không vừa ý điều gì, nếu anh ấy không nhất trí với hai cụ thì anh ấy thường im lặng chứ không phản ứng gì cả.

- Những năm đầu ông bà sống với nhau thế nào?

- Năm đầu cưới nhau chúng tôi sống rất hợp nhau. Lúc nào cũng tràn ngập niềm vui, cứ như ngày hội ấy. Cả sau này khi tôi có mang cháu gái đầu lòng Masa cũng thế. Tôi sinh cháu khi đang học năm thứ 4, còn anh ấy đi học ở Matxcơva một năm.

- Suốt cả một năm ấy ông bà không gặp nhau?

- Mỗi tháng một lần tôi đến Matxcơva thăm chồng. Anh ấy có về nhà được một hai lần gì đó, không về nhiều hơn được.

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

- Có một lần cậu ấy từ Matxcơva về được vài ngày, không may lại bị gãy tay. Trên tàu điện ngầm có kẻ nào đó cứ sán lại cạnh cậu ấy, cậu ấy liền gạt phăng hắn ra. Kết quả là gãy tay. Chả là giuđô không có kỹ thuật tấn công mà. Vôlôđia rất buồn: "Ở Mátxcơva người ta chẳng hiểu đâu. Tớ sợ sẽ có chuyện đây". Hình như sau cũng có chuyện gì đó, nhưng cậu ấy cũng chẳng nói kỹ hơn. Cũng may sau đó mọi việc đều ổn thoả cả.

LÚTMILA PUTINA:

Học xong, anh ấy được điều đi công tác ở Đức. Đáng lẽ anh ấy sang Béclin; song một người quen của chồng tôi giới thiệu Vôlôđia với sếp của nhóm ở Đresđen vì chính ông này cũng là người Lêningrát. Người quen này làm việc ở Đresđen và sắp hết hạn công tác, thế là người ta giới thiệu Vôlôđia thế chỗ của anh ấy. Thật ra công tác ở Béclin được coi là có uy tín hơn, với lại công việc ở đó cũng hay hơn, có thể sang Tây Béclin được. Nói chung, tôi không bao giờ đi sâu

vào chi tiết, mà anh ấy cũng thế. Chúng tôi không bao giờ nói về đề tài này.

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Hai người hợp nhau lắm. Sau đó, tất nhiên, tính cách cô ấy bắt đầu bộc lộ. Cô ấy không sợ nói sự thật, thậm chí không sợ tự phê phán mình: "Đôi lúc tôi cũng trở nên hâm hâm thế đấy". Có lần tôi mua một cái ghế xích đu mà không sao nhét vào xe được. Cô ta bắt đầu cố vấn cho tôi: "Anh phải gập thế này, chứ không phải như thế... "Cũng chẳng được, chỉ càng khó thêm. Tôi phát bực: "Liuđa, cô có im ngay không". Cô ta lập tức gắt toáng lên: "Tại sao các người, các ông đàn ông, đều đần thế không biết?". Liuđa rất giỏi công việc nội trợ. Mỗi khi tôi đến nhà họ, cô ấy chuẩn bị mọi thứ rất nhanh. Một người phụ nữ tuyệt vời, người có thể thức suốt đêm, vui vẻ, sáng ra lại dọn dẹp nhà cửa và chuẩn bị bữa sáng ngon lành...

Lútmila trẻ hơn tôi 5 tuổi. Trước khi trở thành tiếp viên hàng không cô ấy học ở trường cao đẳng kỹ thuật đến năm thứ 3 thì bỏ vì nghĩ là sẽ thi vào đại học. Đúng lúc đó chúng tôi quen nhau

và điều này có thể nói đã có ảnh hưởng đến cô ấy. Cô ấy bắt đầu hỏi ý kiến, bàn bạc xem nên vào học trường nào. Tôi nói nên vào trường tổng hợp. Song vào khoa ngữ văn là do cô ấy tự quyết định. Sau khi học xong dự bị, cô ấy vào khoa tiếng Tây Ban Nha. Cô ấy học hai ngoại ngữ: Tiếng Tây Ban Nha và tiếng Pháp. Ở đó còn dạy cả tiếng Bồ Đào Nha, song ngoại ngữ này cô ấy chỉ biết sơ sơ thôi. Bù lại, khi ở Đức thì cô ấy nói được tiếng Đức, trôi chảy lắm.

XÉCGÂTY RÔLĐUGHIN:

Cháu Masa chào đời trước khi họ sang Đức. Ông nhạc cũ của tôi có một nhà nghỉ ngoại ô Vưborgô, một nơi sang lắm. Từ nhà hộ sinh chúng tôi đón Masa về nhà nghỉ và sống cùng nhau ở đó: Vôlôđia, Liuđa, tôi và vợ tôi...Tất nhiên là chúng tôi ăn mừng sự kiện sinh bé Masa rồi. Tối tối lại hát hò nhảy múa... "Trộm kia, bắt lấy, trộm kia, bắt lấy, bắt hắn đi thôi!" Vốpca nhảy khoẻ lắm. Mặc dù tôi chưa thấy cậu ấy nhảy trong các buổi dạ hội khiêu vũ bao giờ.

Trước chuyến đi người ta kiểm tra cả Lútmila.

Quá trình kiểm tra đó bắt đầu từ lúc tôi còn

ở Mátxcơva. Khi ấy còn chưa rõ tôi sẽ đi nước nào nên yêu cầu đặt ra cho các thành viên gia đình hết sức khắc nghiệt, chẳng hạn như cần yêu cầu vợ anh đủ sức khỏe làm việc trong các điều kiện khí hậu nóng ẩm. Nếu không thế thì cứ hình dung xem: năm năm đào tạo dạy dỗ anh, cuối cùng cần anh đi nước ngoài làm việc, đi chiến đấu thì cô vợ lại không thể đi do tình trạng sức khoẻ. Điều đó thật đáng sợ!

Người ta cũng kiểm tra vợ tôi theo chương trình đầy đủ. Dĩ nhiên cô ấy không được biết điều này. Chỉ sau khi xong công việc, người ta mới gọi cho phòng cán bộ của trường Đại học Tổng hợp thông báo là cô ấy đã qua được kỳ kiểm tra đặc biệt. Và thế là chúng tôi sang Đức.

NGƯỜI TÌNH BÁO

" MỘT TỈNH ĐÔNG ÂU"

- Ông vào KGB năm 1975 và chính thức ra khỏi đó năm 1991. Mười sáu năm. Vậy ông ở nước ngoài bao nhiêu năm?

- Chưa đầy năm năm. Tôi chỉ công tác ở Cộng hoà dân chủ Đức, ở Đresđen. Chúng tôi tới đó năm 1985 và đi khỏi đó sau khi bức tường Beclin sụp đổ, năm 1990.

- Ông có muốn ra nước ngoài không?

- Muốn chứ.

- Song ở Cộng hoà dân chủ Đức cũng như ở các nước xã hội chủ nghĩa khác, KGB hoạt động thực ra là công khai. Nói như một người đồng nghiệp cũ của ông, Cộng hoà dân chủ Đức -theo quan điểm tình báo - chỉ là một tỉnh lẻ.

- Có lẽ thế. Ngay chính Lêningrát cũng là một tỉnh lẻ theo quan điểm này. Song mọi việc của tôi ở những tỉnh đó đều tiến triển tốt cả.

- Song rõ ràng đó không như"Thanh kiếm và lá chắn" phải không? Về tính lãng mạn trong tình báo thì sao?

Các bạn đừng quên tới lúc đó tôi đã làm việc trong cơ quan an ninh mười năm. Lãng mạn nào ở đây cơ chứ? Tình báo luôn luôn là thành phần cứng đầu, khó hoà nhập trong KGB. Cũng một phần do nhân viên tình báo hàng năm trời sống ở nước ngoài. Ba năm ở các nước tư bản chủ nghĩa hoặc bốn-năm năm ở nơi gọi là phe xã hội chủ nghĩa, sau đó chín tháng tái đào tạo ở Mátxcơva và lại ra nước ngoài. Chẳng hạn như tôi có mấy người bạn, người thì 20 năm ở Đức, người khác thì 25 năm. Mỗi khi về nước chín tháng giữa hai nhiệm kỳ thì bạn không kịp hoà nhập vào cuộc sống trong nước. Khi ở nước ngoài về hẳn thì rất khó hoà nhập với hiện thực. Các bạn đã thấy chúng tôi như thế nào rồi đấy... Còn những người trẻ tuổi như chúng tôi thường phải quan hệ với các đồng chí lớn hơn. Tôi không nói về những cụ già luôn miệng nhắc đến thời Xtalin, mà về những người có kinh nghiệm công tác, tạm cho là như vậy. Mà họ đã là một thế hệ hoàn

toàn khác, với những tâm trạng, đánh giá, quan điểm khác.

Tôi có người bạn làm trưởng nhóm an ninh ở Ápganixtan, khi ông ấy từ bên đó trở về chúng tôi đã nói chuyện với nhau rất nhiều. Ở ta hồi đó như thế nào nhỉ? Tất cả những gì liên quan đến Ápganixtan đều là "hết ý" cả. Rất có tinh thần yêu nước. Thế là chúng tôi ngồi chuyện trò cùng nhau. Tôi hỏi ông ấy đánh giá thế nào về kết quả công việc của mình ở Ápganixtan. Vấn đề là ở chỗ mỗi khi tiến hành các phi vụ ném bom hay bắn tên lửa, như bây giờ người ta hay nói, đều cần chữ ký của ông. Tức là không có chữ ký của ông thì quyết định ném bom không được thực thi. Câu trả lời của ông đã làm tôi bị sốc. Ông nhìn tôi chăm chú và nói:"Cậu biết không, tôi đánh giá kết quả của mình theo số lượng những giấy tờ mà tôi không ký". Tất nhiên, điều này đối với tôi như một cú đánh. Sau những cuộc nói chuyện như vậy là tự ngẫm nghĩ, tự dày vò...

Nói ra những điều ấy là những người mà ta kính trọng, những người có uy tín với nghĩa tốt của từ ấy. Thế mà bỗng nhiên ý kiến của họ lại

đi ngược lại những khuôn mẫu bền vững đã được thừa nhận.

Nghề tình báo khi đó cho phép mình tư duy theo một cách khác, nói những điều mà ít ai có thể cho phép mình nói ra.

LÚTMILA PUTINA:

Chúng tôi đến Đresđen năm 1986[1]*. Lúc đó tôi đã tốt nghiệp đại học tổng hợp. Tôi đang có mang cháu thứ hai. Cachia sinh ở Đresđen. Tôi biết tiếng Đức ở trình độ phổ thông chứ không hơn.*

Trước khi đi tôi không được hướng dẫn gì đặc biệt. Chỉ qua một hội đồng y khoa là xong. Cơ quan chúng ta ở Cộng hoà dân chủ Đức hoạt động hoàn toàn hợp pháp. Chúng tôi sống trong ngôi nhà của cơ quan an ninh quốc gia Đức - "STAGI". Hàng xóm biết chúng tôi làm việc ở đâu cũng như chúng tôi biết nơi họ làm việc. Thế lại hay. Chúng tôi sang bên ấy khi ở Liên Xô đã bắt đầu công cuộc cải tổ. Còn họ vẫn nghiêm túc tin vào tương lai tươi sáng của chủ nghĩa cộng sản.

1. Nguyên văn tiếng Nga (B.T)

- Cụ thể thì ông làm gì?

- Đó là công tác tình báo chính trị. Thu nhận thông tin về các nhà hoạt động chính trị, về kế hoạch của đối thủ tiềm tàng.

- Các nhà chuyên môn giải thích cho chúng tôi rằng ông hoạt động "tình báo từ địa bàn" có chính xác hay không ?

- Hoàn toàn đúng, mặc dù loại hình ấy để dành cho hoạt động tình báo từ địa bàn Liên Xô. Chúng tôi hoạt động từ địa bàn Đông Đức. Chúng tôi quan tâm, đến mọi thông tin về đối thủ chính, như trước đây thường gọi, còn đối thủ chính ở đây là NATO.

- Ông có đi sang Tây Đức không ?

- Khi tôi công tác ở Cộng hoà dân chủ Đức thì không, không lần nào.

- Vậy dù sao công việc của ông ở đó là những gì?

- Chỉ là hoạt động tình báo thông thường: tuyển lựa, khai thác các nguồn tin, nhận tin, xử lý và gửi về trung tâm. Ở đây, tôi muốn nói đến thông tin về các đảng phái chính trị, các khuynh hướng

trong những đảng đó, thông tin về các lãnh tụ hiện tại cũng như các thủ lĩnh tiềm tàng trong tương lai, về việc đề bạt ai vào các chức vụ của bộ máy đảng và nhà nước. Quan trọng là biết được ai làm những gì và làm như thế nào, Bộ Ngoại giao của đất nước mà chúng ta quan tâm đang làm gì, đang xây dựng và thể hiện đường lối của mình trong các vấn đề khác nhau ở những khu vực thế giới khác nhau như thế nào. Thí dụ như tìm hiểu lập trường các đối tác chúng ta trong hội đàm về giải trừ quân bị ra sao. Tất nhiên, để có được những thông tin như vậy cần những nguồn tin. Vì thế nên công việc tuyển lựa nguồn tin, khai thác tin phải tiến hành đồng thời với việc xử lý và phân tích các thông tin đó.Một công việc hoàn toàn cổ lỗ.

"VÀ KHÔNG TẬP THỂ THAO"

LÚTMILA PUTINA:

Ở nhà chúng tôi không nói về công việc. Tôi cho đây là do tính chất công việc của chồng tôi. Ở KGB luôn có nguyên tắc: không chia sẻ với vợ. Đã từng có những trường hợp xảy ra hậu quả

đáng tiếc chỉ vì cởi mở không cần thiết. Vợ biết càng ít thì ngủ càng ngon. Tôi tiếp xúc với nhiều người Đức, và nếu như có mối quan hệ nào đó không nên thì anh Vôlôđia lại nhắc tôi.

- Chắc là sống ở Đông Đức khá hơn ở Piter?

- Đúng vậy, chúng tôi từ Nga sang, từ nơi còn thiếu thốn, còn phải xếp hàng, trong khi bên đó cái gì cũng sẵn. Bên ấy tôi đã tăng đến 12 kilôgam, cân nặng 85 kilôgam.

- Còn bây giờ...

- 75 kilôgam.

- Sao ở bên ấy ông lại thả lỏng mình đến thế?

- Tôi nói thật nhé...

- Do uống bia chăng?

- Dĩ nhiên là thế rồi. Chúng tôi thường tới thị trấn Rađêbéc, nơi có một trong những nhà máy bia tốt nhất Đông Đức. Tôi thường đem theo cái bình hơn 3 lít, lấy bia vào đó, vặn thêm cái vòi, thế là có thể uống thẳng từ bình. Cứ mỗi tuần

3,8 lít. Từ nhà đến cơ quan lại có hai bước chân, thế là chẳng làm sao giảm cân được.

- Thế không thể dục thể thao gì sao?

- Bên ấy chúng tôi không có điều kiện. Với lại công việc rất bận.

LÚTMILA PUTINA:

Chúng tôi sống ở căn hộ cơ quan. Toà nhà rất lớn, có đến 12 cầu thang. Nhóm chúng tôi ở năm căn hộ. Chỉ có sếp của anh Vôlôđia ở nhà khác. Bên cạnh còn bốn căn hộ của các nhânviên tình báo quân đội. Còn lại là người Đức, nhân viên an ninh Cộng hoà dân chủ Đức. Nhóm chúng tôi làm việc ở một toà nhà riêng biệt, một biệt thự Đức có rào kín. Ba hay bốn tầng gì đó, tôi không nhớ. Song từ nhà ở đến biệt thự đó chỉ chừng năm phút đi bộ. Từ cửa sổ phòng làm việc anh Vôlôđia còn nhìn thấy cả bé Cachia ở nhà trẻ. Sáng sáng anh ấy dẫn cháu Masa đến trường mẫu giáo - ngay phía dưới cửa sổ căn hộ chúng tôi nhìn xuống, rồi đưa cháu Cachia sang nhà trẻ.

Ngày nào anh ấy cũng về nhà ăn trưa. Mà tất cả mọi người chỗ anh ấy đều ăn trưa ở nhà cả.

Thỉnh thoảng mọi người lại tụ tập ở nhà chúng tôi, bạn bè cùng cơ quan, cả người Đức cũng đến. Chúng tôi kết thân với mấy gia đình nữa.Vui vẻ lắm - chủ yếu toàn chuyện tào lao, chuyện tiếu lâm, hài hước. Anh Vôlôđia kể chuyện tiếu lâm rất giỏi.

Ngày nghỉ chúng tôi ra ngoại ô. Chúng tôi được sử dụng một chiếc xe công - "Giguli". Như thế ở Cộng hoà dân chủ Đức được coi là sang lắm rồi. Thì cứ thử đem so sánh với loại xe "Tơraban" của họ thì rõ ngay. Cần nói thêm rằng bên họ thời đó cũng như ở mình vậy, kiếm được cái ô tô không phải chuyện đơn giản. Thế là vào ngày nghỉ thể nào cả nhà tôi cũng lái xe đi đâu đó. Bên ấy, quanh Đresđen có nhiều nơi rất đẹp - thí dụ như chỗ gọi là khu Thuỵ Sĩ vùng Xắcxông. Cách thành phố khoảng 20 - 30 phút đi xe. Chúng tôi dạo chơi, ăn xúc xích, uống bia, rồi về.

"SÁNG TÁC NHIỀU NHƯ VẬY!"

- Trong thời gian công tác ở Đresđen ông có đạt nhiều thành tích nổi bật không?

- Công việc của tôi nói chung là tốt. Nếu khi

công tác ở nước ngoài được một lần thăng cấp thì kết quả công việc ở mức bình thường. Tôi được thăng cấp hai lần.

- Ông giữ chức vụ gì khi sang Cộng hoà dân chủ Đức?

- Khi sang tôi là đặc phái viên. Sau đó là trợ lý Cục trưởng. Đó là mức thăng tiến rất khá rồi đấy. Sau này tôi còn lên chức trợ lý số một của Cục trưởng. Cao hơn nữa thì không còn chỗ, bởi vì đó đã là cấp chỉ huy rồi, mà chỗ chúng tôi chỉ có một thủ trưởng thôi. Cho nên để động viên, cấp trên đã chỉ định tôi vào Đảng uỷ cơ quan đại diện KGB.

- Người ta viết rằng ông có tham gia vào chiến dịch "Luch" (Tia sáng). Chiến dịch đó là gì vậy?

- Tôi không biết thật. Tôi không tham gia thậm chí không biết nó có được tiến hành hay không. Theo như tôi hiểu thì đây là một công việc có quan hệ tới Ban lãnh đạo chính trị Cộng hoà dân chủ Đức. Tôi không có liên quan gì đến việc này.

- Song theo như người ta nói thì chính ông đã kiểm tra cựu Bí thư Thành uỷ Đresđen Hanxơ Môtrốp?

- Tôi gặp Môtrốp vài lần ở các cuộc tiếp tân chính thức và quan hệ giữa chúng tôi chỉ hạn chế ở đó. Ông ấy tiếp xúc với những cấp khác - chỉ huy quân đội, sĩ quan phụ trách thông tin của chúng tôi. Nói chung, chúng tôi không hoạt động theo các chức năng đảng đoàn, kể cả giữa chúng tôi với nhau. Đây là điều cấm làm.

- Thế tài liệu về máy bay "Eurofighter" ông cũng không khai thác ư?

- Tôi không phải là tình báo kỹ thuật, không hoạt động theo phương diện này. Sao họ lại sáng tác về tôi nhiều chuyện như vậy? Toàn chuyện bịa đặt cả.

- Để tạo ra một siêu điệp viên mà. Vậy mà ông lại chối bỏ mọi chuyện. Vậy vì sao ông lại được thăng cấp thế?

- Do những kết quả cụ thể trong công tác được tính theo số lượng đầu tin khai thác được. Tôi tuyển lựa những tin thu lượm được, xử lý tin và

gửi về trung tâm, thế là nhận được sự đánh giá tốt.

- Ông trả lời đúng như một nhà tình báo, có nghĩa là không trả lời gì cả. Lại còn ông sếp tình báo Đông Đức Markus Vônphơ nữa cũng thế. Ông ấy nói rằng loại huy chương đồng "Công trạng đối với Quân đội nhân dân quốc gia Cộng hoà dân chủ Đức" mà ông được trao tặng bên đó có thể được trao cho mọi cô thư ký, chỉ cần cô ta không có khuyết điểm nghiêm trọng nào.

- Markus Vônphơ nói đúng cả đấy. Chẳng có gì lạ ở đây cả. Ngược lại là đằng khác. Ông ấy chỉ khẳng định rằng tôi không có khuyết điểm nghiêm trọng nào cả. Chỉ có điều không phải là huy chương "Công trạng" mà là "Công trạng xuất sắc đối với Quân đội nhân dân quốc gia Cộng hoà dân chủ Đức".

- Ông không nghĩ có thể có những bài báo hay tác phẩm giật gân nào về ông đăng ở Đức chăng? Khoảng gần đến khi bầu cử, chẳng hạn.

-Không, nói thật là không. Thật nực cười khi

đọc những điều vơ vẩn ấy trên báo. Cho đến giờ tôi vẫn không khỏi tò mò khi biết ở các nước phương Tây họ vẫn đang truy tìm những điệp viên tôi đã tuyển mộ trước đây. Tất cả những điều này thật nhảm nhí. Chính những người bạn của chúng ta, những nhân viên cơ quan tình báo quốc gia Cộng hoà dân chủ Đức, đã lặp lại những gì chúng ta đã làm. Tất cả có trong hồ sơ lưu trữ của họ. Vậy nên không thể nói rằng tôi có thể tiến hành những điệp vụ nào đó ngoài tầm kiểm soát của các cơ quan chính quyền địa phương, trong trường hợp này là các cơ quan an ninh. Một phần đáng kể công việc chúng tôi tiến hành qua các công dân của họ. Tất cả mọi điều họ đều nắm rõ. Mọi việc thật minh bạch và dễ hiểu.

Và cơ quan tình báo Đức cũng biết rõ điều này.

Tôi không hoạt động chống lại lợi ích của nước Đức. Đây là một vấn đề hết sức rõ ràng. Hơn nữa, nếu không phải như vậy thì sau Cộng hoà dân chủ Đức tôi đã chẳng thể nào tới một nước Tây Âu nào khác. Lúc đó tôi đâu phải là một quan chức cao cấp như bây giờ. Vậy mà tôi đã

nhiều lần sang các nước đó, tới cả Đức. Khi tôi làm Phó thị trưởng Pêtécbua có một số nhân viên MGB[1] Cộng hoà dân chủ Đức thậm chí còn viết thư cho tôi. Sau đó, trong một lần chiêu đãi, tôi có nói với viên lãnh sự Đức thế này: "Ông biết tôi vẫn thường có thư từ, đấy là quan hệ riêng của tôi. Tôi biết bên nước các ông đang có chuyện chống lại các nhân viên an ninh trước đây, bắt bớ, truy bức họ theo các động cơ chính trị, song đó là bạn bè tôi, và tôi sẽ không chối từ họ đâu". Viên lãnh sự đáp: "Chúng tôi hiểu cả, thưa ngài Putin. Có vấn đề gì đâu? Mọi việc rõ ràng cả mà". Họ biết quá rõ tôi là ai và từ đâu đến. Tôi không giấu giếm điều đó.

LÚTMILA PUTINA

Tất nhiên, cuộc sống ở Cộng hoà dân chủ Đức khác nhiều so với ở đây: đường sá sạch sẽ, cửa sổ sạch bong - bên ấy người ta rửa cửa sổ mỗi tuần một lần, hàng hoá ê hề, tất nhiên không nhiều như ở Tây Đức, song vẫn hơn ở Nga nhiều. Có một chi tiết làm tôi phải sửng sốt, dù chỉ là chuyện vặt vãnh, không biết có nên kể cho các

1. MGB: Bộ An ninh quốc gia Đức.

bạn không? Đó là việc cánh phụ nữ Đức phơi khăn trải giường. Sáng sáng vào lúc bảy giờ, trước khi đi lam, bọn họ ra sân. Ở đó có những cây cột thép và mỗi bà nội trợ đều mắc dây của mình lên rồi phơi khăn trải giường. Cái nào cũng như cái nào, đều tăm tắp.

Người Đức họ sống quy củ lắm, mức sống cao hơn ở ta. Tôi nghĩ chắc các nhân viên an ninh của họ cũng được nhiều lương hơn quân nhà mình. Cứ trông các bạn láng giềng Đức sống thế nào là tôi biết. Chúng tôi, tất nhiên, cũng tiết kiệm mong mua được cái xe. Sau này khi về nước chúng tôi đã mua một cái "Vonga". Chúng tôi nhận lương một phần bằng mác Đức, một p hần bằng đôla. Song thật ra bên ấy cũng chẳng phải tiêu pha tốn kém gì, chỉ phải lo tiền ăn thôi - ở nhà công vụ, đến bát đĩa cũng là của cơ quan. Nói chung là sống tạm bợ thôi và ước được về nhà. Mong được về lắm! Dầu vậy sống ở Cộng hoà dân chủ Đức dễ chịu lắm. Bốn năm qua đi, mà sau bốn năm thì nơi mình sống cũng trở nên thân thuộc rồi. Khi bức tường Beclin sụp đổ và nhận ra đó là sự kết thúc thì thật khủng khiếp khi biết rằng đất nước, đối với

ta đã trở nên thân thuộc ấy, sẽ không tồn tại nữa.

"ĐIỀM DỮ NHƯ ĐƯỢC BÁO TRƯỚC"

- Nếu như cơ quan phản gián Đức biết mọi hoạt động của ông ở Đông Đức như ông nói thì cũng có nghĩa họ biết tất cả về những người đã từng cộng tác với ông và nhóm tình báo của ông. Toàn bộ mạng lưới đã bị lộ cả ư?

- Chúng tôi huỷ tất cả, tất cả các mối liên lạc, các cuộc tiếp xúc, toàn bộ mạng lưới điệp viên. Riêng tôi cũng đã đốt cả một núi tài liệu. Lò sưởi ngốn được bao nhiêu thì chúng tôi đốt bấy nhiêu, đốt cả ngày lẫn đêm. Những gì có giá trị nhất thì chuyển về Mátxcơva. Song chúng cũng chẳng còn ý nghĩa và lợi ích nghiệp vụ nữa - tất cả các mối liên lạc đã cắt đứt, ngừng công tác với các nguồn tin bởi các lý do an ninh, tài liệu hoặc là huỷ hoặc cho vào kho lưu trữ. Amen.

- Việc đó diễn ra khi nào?

- Năm 1989. Khi trụ sở Bộ An ninh quốc gia

bị đập phá. Chúng tôi sợ họ có thể đến cả chỗ mình.

- Song có thể hiểu được những người đập phá Bộ An ninh quốc gia, ông có thấy như vậy không?

- Có thể, song có điều hình thức thể hiện sự phản kháng của họ thật đáng trách.

Tôi len vào đám đông quan sát xem mọi chuyện diễn ra thế nào. Người ta ùa vào trụ sở Bộ An ninh quốc gia. Một người phụ nữ gào lên:"Tìm lối vào dưới sông Enbơ đi! Ở đó tù nhân bị hành hạ ngâm nước đến gối đấy!". Tù nhân nào? Sao lại dưới sông Enbơ? Ở đó có một chỗ dạng như phòng điều tra cách ly, song dĩ nhiên là không phải dưới sông Enbơ rồi.

Tất nhiên đấy là sự phản ứng. Tôi hiểu những con người này. Họ mệt mỏi vì sự kiểm soát của Bộ An ninh quốc gia, hơn nữa lại là một sự kiểm soát tổng thể. Xã hội thật sự đã quá sợ hãi. Họ coi MGB như một con quái vật.

Song MGB cũng là một phần của xã hội và cũng mang nhiều căn bệnh tương tự của xã hội. Ở đó có rất nhiều người khác nhau, nhưng những

người mà tôi biết đều là những người tốt. Tôi kết bạn với nhiều người trong số họ. Tôi nghĩ rằng việc giờ đây mọi người đều đả phá họ là sai lầm, cũng sai lầm như những gì mà MGB Cộng hoà dân chủ Đức đã làm với xã hội công dân của Đông Đức, với nhân dân của họ.

Có lẽ trong số nhân viên MGB có cả những người chuyên công tác trấn áp. Tôi không nhìn thấy việc đó. Tôi không muốn nói là việc đó không có, chỉ là riêng tôi chưa bao giờ nhìn thấy chuyện đó.

Cộng hoà dân chủ Đức đối với tôi phần nào là một khám phá. Tôi có cảm giác như mình tới một nước Đông Âu, tới trung tâm của châu Âu. Lúc đó là cuối những năm 1980. Vậy mà khi tiếp xúc với các nhân viên MGB tôi lại thấy rằng cả họ, cả Cộng hoà dân chủ Đức đều đang ở trong tình trạng Liên Xô đã trải qua nhiều năm trước đó.

Đó là một đất nước theo hình mẫu và dạng thức như của chúng ta, song là vào 30 năm về trước. Hơn nữa, bi kịch ở chỗ nhiều người thật lòng tin tưởng vào tất cả những lý tưởng cộng sản đó. Lúc đó, tôi có một ý nghĩ: nếu bên nước

ta xảy ra những thay đổi gì đó thì không biết sẽ ảnh hưởng ra sao đến số phận những con người này? Như báo trước điềm dữ. Thật ra khó mà tưởng tượng được ở Cộng hoà dân chủ Đức lại có thể xảy ra những thay đổi đột ngột đến thế. Không ai có thể tưởng tượng nổi! Hơn nữa, ngay cả khi chúng bắt đầu, chúng tôi cũng không hình dung nổi nó sẽ kết thúc ra sao. Tất nhiên, đôi khi mọi người cũng có ý nghĩ rằng chế độ như thế không duy trì được lâu. Tất nhiên, do bên nước mình lúc đó đã bắt đầu cải tổ, bắt đầu bàn luận công khai về nhiều đề tài trước đây là chuyện cấm kỵ, nên suy nghĩ cũng có ảnh hưởng. Còn ở đây - tất thảy đều là phạm huý, tất cả đều bị bưng bít. Điều này tất nhiên là không bình thường, phi tự nhiên.

- Thế họ không động đến các ông khi đập phá MGB ư?

- Người ta cũng tụ tập quanh khu nhà của chúng tôi. Ừ thì người Đức đập phá trụ sở MGB của họ, đó là việc nội bộ của người ta. Song chúng tôi thì đã không còn là việc nội bộ của họ nữa rồi. Sự đe doạ cũng nghiêm trọng. Ở đó chúng

tôi còn có nhiều giấy tờ. Không một ai có ý định giúp chúng tôi cả.

Chúng tôi lúc đó sẵn sàng tự bảo vệ mình, trong khuôn khổ những thoả thuận giữa hai cơ quan và hai nhà nước. Và cũng đành giương oai sự sẵn sàng của mình. Việc này cũng gây được ấn tượng cần thiết, trong một thời gian.

- Các ông có đội bảo vệ?

- Có, có một số người.

- Ông không ra nói chuyện với họ ư?

- Một lúc sau, khi đám đông lại ồn lên, tôi có ra hỏi họ muốn gì và giải thích rằng đây là cơ quan quân sự Liên Xô. Trong đám đông có tiếng hỏi: "Thế sao các người có xe mang biển số Đức trong sân? Các người rốt cuộc làm cái gì ở đây?". Họ nói, chúng tôi thừa biết các anh rồi. Tôi nói, theo hiệp định chúng tôi được phép mang số xe Đức. "Thế anh là ai? Anh nói tiếng Đức quá tốt đấy" - họ gào lên. Tôi nói mình là phiên dịch. Đám đông vẫn có thái độ thù địch. Tôi gọi điện cho bên quân đội mình và giải thích chuyện đang xảy ra. Họ nói với tôi thế này: "Chúng tôi không thể làm gì nếu không có chỉ thị từ Mátxcơva. Mà

Mátxcơva không chỉ thị gì cả". Mấy tiếng sau rồi lực lượng quân đội mình cũng đến. Đám đông giải tán. Song chuyện "Mátxcơva im lặng"... Lúc đó tôi có cảm giác như đất nước không tồn tại nữa. Rõ ràng Liên bang mang bệnh rồi, căn bệnh chết người không thuốc chữa có tên là tê liệt. Tê liệt chính quyền.

LÚTMILA PUTINA:

Tôi nhìn thấy những gì xảy ra với những người láng giềng Đức khi bắt đầu các sự kiện ấy. Chị hàng xóm thân với tôi khóc suốt cả tuần. Chị ấy khóc cho tư tưởng đã mất, cho sự sụp đổ những gì suốt đời họ tin tưởng. Đối với họ là sụp đổ tất cả - cuộc sống, công danh. Tất cả bọn họ bị mất việc, có lệnh cấm không cho họ làm việc. Ở nhà trẻ của cháu Cachia có một cô bảo mẫu, danh nghĩa là cô bảo mẫu. Sau khi bức tường Beclin sụp đổ cô ấy không được làm ở nhà trẻ và trông nom trẻ nữa. Họ từng là cộng tác viên của MGB mà. Cô ấy bị khủng hoảng tâm lý, sau cũng khỏi được, rồi đi làm ở nhà dưỡng lão.

Còn một người quen nữa cũng dân Đông Đức tìm được việc ở một hãng phương Tây. Chị này

làm được khá lâu rồi, lại giỏi nữa. Cho đến một hôm trong lúc nổi hứng tranh luận sếp của chị ta nói rằng tất cả những người Đông Đức toàn là những người đần độn, không có giáo dục và kém khả năng, tóm lại là công dân hạng hai. Chị ta nghe hết rồi nói: "Tôi cũng từ Cộng hoà dân chủ Đức sang đây. Ngài cũng cho tôi là người không có khả năng gì hay sao"? Ông sếp kia im bặt, không biết nói gì, mà cũng chẳng có cớ gì để phàn nàn chị nhân viên nọ trong công việc cả.

- Ông có thấy dằn vặt khi bức tường Beclin sụp đổ không?

- Thực ra tôi hiểu đây là việc tất yếu. Nói thật thì tôi chỉ tiếc cho ảnh hưởng bị mất đi của Liên bang Xôviết ở châu Âu mà thôi, dù rằng bằng lý trí tôi hiểu ảnh hưởng tạo lập nên từ những bức tường, những đường phân thuỷ không thể tồn tại mãi mãi được. Song giá như có một cái gì đó thay thế cho nó. Vậy mà chẳng có một đề án gì khác. Tổn thương ở chỗ đó. Người ta đã vứt bỏ tất cả và rời bước chỉ có thể.

Sau này, khi đã ở Pêtécbua, tôi có một cuộc gặp gỡ thú vị với Kissingiơ, ông ta ngẫu nhiên lại khẳng định điều tôi đã từng nghĩ. Khi đó có

Ủy ban "Kissingiơ - Xôptrắc" với chương trình phát triển Pêtécbua để thu hút đầu tư nước ngoài. Kissingiơ có sang một đôi lần. Một lần tôi đi đón ông ta ở sân bay về toà thị chính. Dọc đường, ông ta hỏi tôi, từ đâu về toà thị chính, trước làm gì. Một lão tò mò thế đấy. Cứ tưởng ông ta ngủ, vậy mà thật ra ông ta lại quan sát và nghe ngóng hết. Chúng tôi nói chuyện qua phiên dịch. Ông ta hỏi:"Anh làm ở đây lâu chưa?" Tôi trả lời là gần một năm. Sau đó là cuộc đối thoại thế này.

- Thế trước đó anh làm việc ở đâu?

- Trước đó ở Hội đồng thành phố Lêningrát (Lenxôviết).

- Thế trước khi về Lenxôviết?

- Ở trường Đại học Tổng hợp.

- Còn trước Đại học Tổng hợp thì ở đâu?

- Trước đó tôi là quân nhân.

- Quân chủng nào?

Tôi nghĩ, tôi làm các bạn đau khổ đây. Tôi đáp lại ông ta: "Ngài biết đấy, tôi làm trong ngành tình báo". Ông ta thản nhiên hỏi tiếp: "Có hoạt động ở nước ngoài chứ? "- "Có. Ở Đức " Đông

Đức hay Tây Đức? " - "Đông Đức". Ông ta nói tiếp: "Tất cả những người giỏi đều bắt đầu trong ngành tình báo cả. Tôi cũng vậy" . Tôi không hề biết Kissingiơ đã từng hoạt động tình báo. Song điều ông ta nói tiếp sau đó đối với tôi mới thật bất ngờ và thú vị. Ông ta nói : "Anh biết không, người ta chỉ trích tôi rất nhiều về quan điểm của tôi trong vấn đề Liên Xô thời đó. Tôi cho rằng Liên Xô không nên rút quân đội khỏi Đông Âu nhanh như vậy. Chúng ta thay đổi quá nhanh cán cân lực lượng trên thế giới, điều này có thể gây nên những hậu quả ngoài mong muốn. Ngay cả bây giờ họ còn buộc tội tôi. Họ lập luận thế này: Liên Xô đã rút đấy, mọi việc vẫn bình thường, vậy mà ngài đã cho rằng không thể như thế được. Còn tôi quả thật đã cho rằng không thể như vậy". Sau đó ông ta trầm ngâm rồi nói thêm: "Nói thật, cho đến bây giờ tôi vẫn không hiểu Gorbachốp làm thế để làm gì".

Tôi hoàn toàn không đợi ở ông ta những lời như vậy. Tôi đã nói với ông ta cũng như bây giờ tôi vẫn giữ quan điểm rằng Kissingiơ đã đúng. Chúng ta đã có thể tránh được rất nhiều vấn đề nếu như lúc bấy giờ không xảy ra cuộc rút quân vội vàng đến như vậy.

NHÀ DÂN CHỦ

"KHÔNG CÓ CỰU TÌNH BÁO"

- Ông không nghĩ rằng KGB đã hết thời sao?

- Vì sao sau này tôi từ chối công việc ở bộ máy trung ương, ở Mátxcơva, dù đã có lời đề nghị? Tôi đã hiểu rằng hệ thống này không có tương lai. Đất nước không có tương lai. Còn ngồi trong lòng hệ thống mà đợi nó tan rã thì... nặng nề lắm.

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Tôi còn nhớ Vôlôđia đã đau đớn và tức giận ra sao khi nói về việc người mình đã bàn giao toàn bộ mạng công tác tình báo ở Đức. Cậu ta bảo: "Nói chung không thể làm như thế được ! Sao lại có thể hành động như vậy? Tớ hiểu là tớ có thể sai lầm, nhưng những người mà ta vẫn đánh giá họ như những nhà chuyên môn cao cấp nhất thì sao lại có sai lầm được cơ chứ?". Cậu ấy tỏ ra hết sức chán nản. Tôi bảo cậu ta: "Cậu biết không, Vôlôđia, cậu đừng có đi mà vặn vẹo tớ". Cậu ta

tuyên bố: "Tớ sẽ ra khỏi KGB! ". Tôi vặc lại: "Không có cựu tình báo viên đâu nhé!"

Vôlôđia đã nói rất thành thật, và tôi, về nguyên tắc, cũng tin lời cậu ấy. Dẫu vậy làm sao có thể chối bỏ những kiến thức, những thông tin vẫn đang ngự trị trong anh được cơ chứ? Lẽ dĩ nhiên, anh có thể không làm việc trong tổ chức ấy nữa, song quan điểm và nếp suy nghĩ thì sẽ vẫn còn lại trong anh.

Những gì chúng tôi đã làm hoá ra lại chẳng cần thiết cho ai. Viết lách, tuyển mộ, khai thác thông tin mà làm gì? Ở trung tâm chẳng có ai đọc cái gì hết. Chẳng lẽ chúng tôi đã không cảnh báo điều gì có thể xảy ra, đã không đề xuất nên hành động thế nào hay sao? Không có một phản ứng nào. Ai lại thích làm việc một cách vô bổ, dã tràng xe cát đây? Tiêu phí những tháng năm trong cuộc đời mình. Vào cái gì? Chỉ để lĩnh tiền lương thôi sao?

Chẳng hạn như chuyện các bạn tôi, mấy anh công tác bên ngạch tình báo khoa học kỹ thuật, đã tốn vài triệu đô la để khai thác được thông tin về phát minh khoa học quan trọng. Ở trong

nước nếu tự nghiên cứu lập ra được một đề án tương tự như thế phải mất tới hàng tỷ đôla. Các bạn tôi đã khai thác được và gửi nó về trung tâm. Ở đó người ta xem và nói :"Tuyệt vời. Một thông tin siêu hạng. Xin cảm ơn. Ôm hôn tất cả các bạn. Chúng tôi sẽ đề nghị khen thưởng". Thế nhưng lại không thể đưa phát minh ấy vào sử dụng, thậm chí còn không thử làm việc này. Trình độ công nghệ của nền công nghiệp nước ta không cho phép.

Tóm lại, khi chúng tôi từ Đức trở về vào tháng Giêng 1990, tôi vẫn còn ở trong cơ quan, song lòng riêng đã bắt đầu nghĩ đến một sân bay dự phòng. Tôi có hai đứa con, và tôi không thể bỏ mặc tất cả để đi đến nơi đâu không rõ. Làm gì bây giờ?

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Khi Vôlôđia từ Đức về cậu ta có nói với tôi: "Người ta đề nghị mình lên Mátxcơva hoặc ở lại Pêtécbua với chức vụ cao hơn". Chúng tôi cùng bàn xem nên đi đâu, tôi nói: "Mátxcơva toàn các thủ trưởng cả, ở đó không có người bình thường đâu - bộ này có ông bác, bộ kia thì thằng cháu,

bộ nọ lại có ông thông gia. Lên đó cậu chẳng có ai thì biết xoay xở ra sao?".

Cậu ta nghĩ ngợi rồi nói: "Đằng nào thì cũng là Mátxcơva... ở đó có triển vọng".

Nhưng tôi thấy rõ cậu ta đã ngả về việc ở lại Pêtécbua rồi.

"THÌ MẶC KỆ THÂY NÓ!"

Thế là tôi hài lòng chọn "cái ô" trường Đại học Tổng hợp Lêningrát để viết luận án phó tiến sĩ, rồi sau sẽ xem ở đó thế nào, có thể sẽ ở lại hẳn. Những năm 1990 tôi trở thành trợ lý cho hiệu trưởng về quan hệ quốc tế. Như ở ta vẫn gọi là hoạt động ở tuyến dự bị.

LÚTMILA PUTINA:

Chúng tôi ở Đức chỉ biết công cuộc cải tổ và những gì diễn ra những năm 1986 - 1988 qua vô tuyến. Vì thế nên tôi chỉ biết về tâm trạng khích động, phấn chấn của mọi người trong những năm tháng ấy qua những câu chuyện kể. Chúng tôi không hề được thấy tận mắt tất cả những chuyện đó. Khi về nước tôi thậm chí không nhận

ra có thay đổi gì: cũng vẫn những dây người xếp hàng dài dằng dặc, tem phiếu, các quầy hàng trống rỗng. Thời gian đầu tôi còn phát sợ phải đi mua hàng, không như những người khác biết tìm chỗ rẻ, biết kiên trì xếp hàng. Cứ vào đâu gần nhất, mua vội những thứ cần nhất rồi về ngay. Cảm tưởng thật kinh khủng.

Lại thêm chúng tôi chẳng có món tiết kiệm đáng kể nào sau những năm ở Đức. Tất cả đã dồn vào mua cái ô tô rồi. Đúng ra mấy người hàng xóm Đức có để lại cho chúng tôi chiếc máy giặt cũ có đến 20 năm tổi, chúng tôi đem về nước còn dùng được 5 năm nữa.

Cả ở chỗ làm của chồng tôi tình hình cũng thay đổi. Mặc dù tôi cảm thấy công việc của anh ấy hồi ở Đức có thuận lợi, song anh ấy vẫn suy nghĩ mãi không định tiếp sau thế nào. Hình như có lúc anh ấy đã có ý nghĩ rằng sự nghiệp của đời mình đã hết. Thật chẳng đơn giản gì khi chia tay với quá khứ, quyết định tham gia chính trường.

Hiệu trưởng trường Đại học Tổng hợp Lêningrát (LGU) thời đó là Xtanhixlav Pêtrôvic

Mercuriép, một người rất tốt và là một nhà bác học kiệt xuất.

Ở trường Đại học Tổng hợp Lêningrát tôi bắt đầu viết luận án. Tôi chọn Valêri Abramôvich Musin, một trong những chuyên gia giỏi nhất về luật quốc tế, làm giáo viên hướng dẫn luận án. Tôi chọn đề tài luật tư nhân quốc tế, bắt tay lập đề cương luận án.

Trong trường tôi nối lại liên lạc với các bạn học cùng Khoa Luật trước đây. Một số ở lại trường, bảo vệ luận án, trở thành giảng viên, thành giáo sư. Một người trong số họ nhờ tôi giúp đỡ Anatôli Xốptrắc lúc đó đang là Chủ tịch Lenxôviết. Anh bạn chỉ nói với tôi rằng Xốptrắc không có ai tin cậy, quanh ông ta toàn những kẻ xảo trá, rồi hỏi tôi có thể giúp ông ta không?. "Giúp thế nào?" - tôi tò mò hỏi - "Thì cậu rời đây chuyển sang chỗ ông ấy làm" - "Cậu biết không, mình phải nghĩ đã. Mình là nhân viên KGB. Mà ông ấy lại không biết điều này. Có thể mình làm tổn hại đến thanh danh ông ấy thì sao" - "Cậu cứ nói chuyện với ông ấy xem sao"- anh bạn khuyên tôi như vậy.

Cần nói thêm rằng Xốptrắc lúc bấy giờ đã tiếng tăm lừng lẫy. Tôi bắt đầu quan tâm xem ông ấy nói gì, làm ăn ra sao. Tất nhiên, không phải điều gì tôi cũng thích, song ông ấy đã làm tôi kính trọng. Hơn nữa thật hay khi ông lại từng là giáo viên trường tôi đã học.

Thật ra, khi còn là sinh viên, tôi không hề có bất kỳ mối quan hệ riêng nào với ông. Sau này, có nhiều người viết rằng dường như tôi suýt trở thành học trò cưng của ông là không đúng. Ông chỉ là một trong những giáo viên có bài giảng ở lớp tôi một - hai học kỳ mà thôi.

Tôi tới gặp Anatôli Alếchxanđrôvich Xốptrắc tại văn phòng của ông ở Lenxôviết. Tôi còn nhớ rõ cảnh này. Tôi bước vào, tự giới thiệu và kể về mình với ông. Ông là người nhanh nhạy, nói ngay: "Tôi sẽ trao đổi với Xtanhixlav Pêtrôvich Mercuriép. Từ thứ Hai anh chuyển công tác. Xong. Bây giờ thoả thuận nhanh thôi. Bên ấy sẽ để anh chuyển". Tôi không thể không nói: "Anatôli Alếchxanđrôvich, tôi xin sẵn sàng, tôi thích công việc này. Thậm chí mong được chuyển sang đây. Song có một việc có lẽ sẽ gây trở ngại tới việc thuyên chuyển này". Ông hỏi: "Việc gì thế?". Tôi

đáp: "Tôi xin nói rõ, tôi không đơn thuần là trợ lý hiệu trưởng, tôi là sĩ quan trong biên chế của KGB ". Ông ngẫm nghĩ một lúc - rõ ràng đây là điều bất ngờ đối với ông ta. Nghĩ mãi, nghĩ mãi rồi thốt ra: "Thì... mặc kệ thây nó!"

Tất nhiên tôi không lường tới một phản ứng như vậy, dẫu trong bao năm qua tôi đã quen với nhiều việc. Tôi với ông mới gặp nhau lần đầu, ông - một giáo sư, tiến sĩ luật học, chủ tịch Lenxôviết - vậy mà ông đã trả lời tôi một cách bỗ bã như thế.

Sau đó ông nói thế này: "Tôi cần một trợ lý. Nói thật là tôi sợ phải ra ngoài phòng tiếp khách. Tôi không biết những người ở đó ra sao nữa". Những người làm ở đó hồi ấy bây giờ cũng là những nhân vật nổi tiếng bởi những vụ bê bối đã làm cho Xốptrắc khổ sở.

Nhóm nhân viên ngoài văn phòng ông lúc bấy giờ được coi là cánh thân cận của chủ tịch, thường xử sự thô lỗ, cứng nhắc, theo đúng những "truyền thống" của Đoàn Cômxômôn và trường học xôviết. Điều này gây ra nhiều nỗi bực tức trong nhóm đại biểu Hội đồng thành phố và dẫn đến xung đột giữa Xốptrắc và Lenxôviết. Vì biết được điều

này nên tôi nói thẳng với Anatôli Alếchxanđrôvich rằng mình sẵn lòng tới làm việc chỗ ông, song phải báo cáo với lãnh đạo KGB khi đi khỏi trường Đại học Tổng hợp.

Đối với tôi lúc báo cáo với thủ trưởng cấp trên về ý định đi khỏi trường Đại học Tổng hợp thật là một thời điểm tế nhị.

Tôi tới gặp lãnh đạo và nói: "Anatôli Alếchxanđrôvich đề nghị tôi chuyển sang làm việc chỗ ông ta. Nếu điều đó không được phép thì tôi sẵn sàng thôi việc". Câu trả lời như sau: "Không, thôi việc làm gì? Cứ đi đi, yên tâm làm việc, không có vấn đề gì đâu".

"KHÔNG CÓ VẤN ĐỀ GÌ!"

Cấp trên của tôi là những người đủ nhạy cảm và hiểu tình thế - không đặt bất cứ điều kiện gì ra cho tôi. Vì vậy nên tôi chính thức vẫn thuộc quân số cơ quan an ninh, song thực tế tôi chẳng bao giờ xuất hiện ở trụ sở cơ quan. Lạ và cũng đáng chú ý là cấp trên không lần nào sử dụng tôi vào mục đích nghiệp vụ. Tôi nghĩ họ hiểu điều đó là vô nghĩa. Ngoài ra, vào thời điểmđó,

tất cả các cơ quan, kể cả các cơ quan bảo vệ pháp luật, cũng đang trong tình trạng tan rã.

VLAĐIMIR CHURÔP,

Phó chủ tịch Ủy ban đối ngoại Toà thị chính Xanh Pêtécbua:

Trước năm 1991 các văn phòng Điện Xmônưi quy định rõ: Phong làm vệc của thủ trưởng cấp cao treo chân dung của Lênin và Kirôp, văn phòng cấp thấp hơn chỉ treo chân dung Lênin. Sau khi những chân dung nói trên bị gỡ đi, móc treo vẫn còn đó. Mỗi người đều lựa chọn cho mình chân dung nhân vật nào đó để treo thế vào chỗ các lãnh tụ cách mạng trước đây. Đa số chọn chân dung Enxin, Putin đặt treo chân dung của Piôt Đệ nhất.

Người ta đem đến hai bức cho ông ta chọn: một bức mang tính trữ tình - chândung Piôt hồi trẻ, tóc xoăn, lanh lợi, in bóng dáng thời kỳ "Sứ quán vĩ đại"; bức thứ hai, bức Putin chọn, là một bức chạm khắc, một trong những bức chân dung cuối cùng của Piôt Đệ nhất. Chân dung vẽ những năm công cuộc cải tổ của Hoàng đế diễn ra tích cực nhất. Chính là vào thời kỳ sau cuộc hành

quân không thắng lợi và chiến tranh phương Bắc, Piôt đã đặt nền móng cho Đế chế Nga hùng mạnh.

Tôi nghĩ Vlađimir Vlađimirôvich đã chẳng phải ngẫu nhiên mà chọn bức chân dung ấy của Piôt để treo trong phòng làm việc của mình, một bức tranh ít gặp. Hoàng đế Piôt trong bức hoạ này có vẻ mặt đầy lo âu, có thể nói là ảm đạm nữa.

Tuy nhiên, có một lần các đồng nghiệp trong cơ quan an ninh cũng định thử lợi dụng sự gần gũi của tôi với Xốptrắc. Khi đó ông rất hay đi công tác, không có trong thành phố. Mọi việc ông trao cả lại cho tôi. Một lần ông vội phải đi đâu đó mà lại có một văn bản cần ông ký ngay. Văn bản chưa chuẩn bị kịp, Xốptrắc không thể đợi được nữa. Ông bèn lấy ra ba tờ giấy trắng, ký vào phía dưới mỗi tờ rồi đưa cho tôi: "Anh làm nốt nhé", rồi đi.

Chiều hôm đó có các đồng nghiệp KGB ghé vào chỗ tôi. Họ nói chuyện này chuyện nọ, rồi tiếp cận dần từ xa, nói là giá xin được chữ ký của Xốptrắc vào một văn bản thì tốt, nào ta cùng

bàn xem. Song tôi cũng là người có kinh nghiệm - bao nhiêu năm không đổ bể vụ nào - nên hiểu ngay lập tức. Tôi bèn vớ ngay cặp tài liệu mở ra, chỉ cho họ xem tờ giấy trắng có chữ ký Xốptrắc bên dưới. Cả tôi lẫn họ đều hiểu đó là bằng chứng cho thấy sự tin tưởng rất lớn của Xốptrắc đối với tôi. "Các anh thấy ông ta tin tôi thế nào chứ? Giờ thì sao nào? Các bạn muốn gì ở tôi?". Họ lập tức đi nước lùi: "Không có vấn đề gì nữa. Xin lỗi nhé". Thế là mọi việc kết thúc ngay từ khi chưa bắt đầu.

Ít nhất đó cũng là một tình huống không bình thường, vì tôi vẫn tiếp tục nhận lương chỗ họ, lương còn cao hơn cả ở Lenxôviết nữa ấy chứ. Song ngay sau đấy lại xảy ra một số chuyện khiến tôi phải nghĩ đến việc viết đơn xin ra khỏi ngành.

Quan hệ với các đại biểu Lenxôviết không phải bao giờ cũng thuận lợi. Trước hết do họ thường ưu tiên cho quyền lợi của những ai đó. Một lần có vị đại biểu đến chỗ tôi: "Anh biết đấy, phải giúp người này - người kia, anh có thể làm giúp việc này - việc nọ được không?". Tôi từ chối ông

ta một, rồi hai lần. Đến lần thứ ba thì ông ta tuyên bố thẳng: "Ở đây có những người không tốt, toàn bọn thù địch, chúng đã đánh hơi được là anh thực chất là nhân viên an ninh. Phải lập tức phong toả chuyện này ngay. Tôi sẵn sàng giúp anh vụ này, song anh cũng phải giúp tôi cái gì chứ".

Tôi hiểu họ sẽ không để mình yên, rồi sẽ lại tiếp tục trò dọa dẫm kiểu như vậy. Thế là tôi có một quyết định không đơn giản với bản thân là viết đơn xin ra khỏi ngành.

Tôi chán ngấy trò đe doạ tố giác này rồi. Đối với tôi đó là một quyết định rất nặng nề.

Dẫu cho gần một năm trời tôi thực tế đã không công tác trong cơ quan an ninh, song dù thế nào đi nữa cả cuộc đời tôi đã gắn bó với nó. Lúc đó là năm 1990: tức là Liên Xô còn chưa tan rã, chưa xảy ra chính biến tháng Tám, cũng có nghĩa là chưa có cái kết cục rõ ràng đất nước này sẽ đi về đâu. Tất nhiên, Xốptrắc là một người nổi bật, một nhà hoạt động chính trị có tên tuổi, song nếu gắn chặt tương lai của mình vào ông ấy cũng khá mạo hiểm. Tôi hiểu họ

sẽ không để mình yên, rồi sẽ lại tiếc. Có thể chỉ trong một tích tắc mọi thư đều đảo ngược. Do vậy nên tôi khó mường tượng mình sẽ làm gì nếu mất việc ở toà thị chính. Tôi đã nghĩ, cùng lắm sẽ quay lại trường viết luận án rồi sẽ làm thêm ở đâu đó.

Ở cơ quan tôi tình hình vẫn ổn định, tôi được đối xử tốt. Về mặt này mọi công việc của tôi vẫn đang ổn thoả, vậy mà tôi lại quyết định ra đi. Tại sao? Để làm gì? Tôi đau khổ thực sự. Tôi cần đi đến một quyết định có lẽ là phức tạp nhất trong đời. Tôi suy nghĩ lung lắm, sau rồi tập trung sức lực, trấn tĩnh lại và quyết định việc thứ nhất là ngồi viết đơn thôi việc.

Thứ hai, sau khi đã nộp đơn, tôi quyết định công khai kể cho mọi người biết mình đã từng làm việc trong ngành an ninh.

Tôi cầu viện sự giúp đỡ của một người bạn, đạo diễn Sađkhan Igor Abramôvich, một đạo diễn có tài. Bộ phim nổi tiếng nhất của anh là "Bài kiểm tra dành cho người lớn". Lúc đó, Sađkhan đang làm ở trường quay vô tuyến chỗ chúng tôi. "Igor, tớ muốn công khai kể về công việc trước

đây của tớ, để điều đó không còn là điều bí mật và không ai có thể đem nó ra doạ dẫm tớ nữa".

Đạo diễn ghi lại một chương trình phỏng vấn rất chi tiết về công việc của tôi ở KGB, tôi đã làm gì khi phục vụ trong ngành tình báo, v.v... Chương trình phỏng vấn đó được phát trên truyền hình Lêningrát, và những lần sau khi có ai tới chỗ tôi bóng gió chuyện nghề nghiệp trước đây của tôi, đều nhận ngay được câu trả lời thẳng thừng: "Thế thôi. Chẳng có gì thú vị. Mọi người ai cũng biết việc này cả rồi".

Song đơn xin thôi việc của tôi bị mắc lại ở đâu đó.

Ai đó đã không thể quyết định được. Thế là khi xảy ra chính biến, tôi vẫn còn trong biên chế KGB.

"CẮT CỘT CỜ BẰNG MỎ HÀN"

- Xin hỏi câu hỏi quen thuộc nhất thời kỳ đó: ông ở đâu trong đêm 18 rạng ngày 19 tháng Tám 1991?

- Lúc đó tôi đang nghỉ phép. Khi mọi chuyện

bắt đầu tôi rất tiếc mình lại ở ngoài vị trí đúng thời điểm đó. Sáng ngày 20 tôi mới tới được Lêningrát sau bao nhiều lần chuyển xe. Tôi với Xốptrắc đúng là từ trong xe vào thẳng Lenxôviết cùng với rất nhiều người. Ra khỏi toà nhà Lenxôviết trong những ngày ấy là hết sức nguy hiểm. Song chúng tôi cũng có một số động thái tích cực: đi đến nhà máy Kirốp phát biểu với anh em công nhân rồi tới cả các xí nghiệp khác nữa, lúc đó chúng tôi cảm thấy rất phức tạp. Thậm chí chúng tôi còn phát súng cho một số người. Tuy nhiên, súng của tôi lại để trong két. Dân chúng ở nơi nào cũng ủng hộ chúng tôi. Rõ ràng, nếu có kẻ nào định xoay ngược tình thế thì sẽ xảy ra tổn thất lớn, nói cách khác là "xong luôn". Cuộc bạo loạn kết thúc, những người tham gia đã bị đẩy lùi.

- Riêng ông nghĩ thế nào về họ?

- Bằng hành động của mình họ làm rối loạn đất nước. Trên nguyên tắc nhiệm vụ của họ mang tính cao cả như họ vẫn cho là như thế - đó là giữ cho Liên bang Xô viết không bị sụp đổ. Song phương tiện và cách thức tiến hành mà họ lựa chọn chỉ làm cho sự sụp đổ đó đến nhanh hơn

mà thôi. Riêng tôi, khi thấy những người làm chính biến trên màn hình thì hiểu ngay rằng thế là hết, kết cục đã đến rồi.

- Thế giả sử cuộc chính biến thành công thì sao? Ông là sĩ quan KGB. Chắc chắn họ sẽ xử ông cùng Xốptrắc.

- Không, tôi lúc đó không còn là sĩ quan KGB nữa. Ngay khi cuộc chính biến bắt đầu tôi đã xác định ngay mình đứng về phía ai. Tôi tâm niệm sẽ không đi đâu theo lệnh những người làm chính biến, không khi nào đứng về phía họ. Tôi hiểu rõ, hành động như vậy nhẹ nhất cũng sẽ bị đánh giá là tội chống quân lệnh. Vì vậy ngày 20 tháng Tám tôi lại một lần nữa viết đơn xin ra khỏi ngành.

- Thế nếu cũng lại như lần trước thì sao?

- Tôi đã báo trước cả khả năng đó cho Xốptrắc: " Anatôli Alếchxanđrôvich, tôi đã viết đơn, nhưng nó bị "chết tắc" ở đâu đó. Giờ lại phải viết lại lần nữa". Xốptrắc điện ngay cho Kriuchcôp, rồi điện cho thủ trưởng Cục của tôi. Ngay hôm sau tôi được thông báo là đơn đã được ký duyệt. Thủ trưởng Cục là một người cộng sản kiên định, ông

cho rằng tất cả những gì mà những người tham gia chính biến làm là đúng. Song ông cũng là một con người rất đứng đắn. Cho đến nay tôi vẫn giữ tình cảm kính trọng sâu sắc đối với ông.

- Ông có bị dằn vặt không?

- Dằn vặt khủng khiếp. Thực chất là một sự đứt gãy, một sự đổ vỡ lớn đến như vậy trong đời. Cho đến trước thời điểm đó, tôi vẫn chưa đánh già được hết chiều sâu những quá trình đang diễn ra trong nước. Sau khi từ Đức trở về tôi mới thấy ở Nga đang xảy ra một điều gì đó. Song chỉ đến tận những ngày xảy ra chính biến, tất cả những lý tưởng mục đích của tôi từ khi tôi bắt đầu làm việc KGB mới thật sự sụp đổ.

Dĩ nhiên, thật khó có thể chịu đựng được - phần lớn cuộc đời tôi đã trôi qua trong cơ quan. Song tôi đã lựa chọn rồi.

VLAĐIMIA CHURÔP:

Mấy tháng sau chính biến toà nhà của ban tuyên giáo trước đây thuộc về những người cộng sản được chuyển cho thành phố. Chỉ ít lâu sau nơi nay đã biến thành một trung tâm kinh doanh quốc tế. Song những người cộng sản vẫn

được để lại một phần của toà nhà, thực chất là cả một nửa toà nhà do KPRF, RKRP[1] *và các tổ chức cộng sản khác quản lý và sử dụng. Trên mái nhà có một cột cờ. Phái cộng sản quyết định tận dụng ngay chức năng của nó và treo cờ đỏ lên cột. Mỗi lần ra khỏi điện Xmônưi là lãnh đạo thành phố lại nhìn thấy lá cờ. Nhìn từ cửa sổ phòng làm việc của Xốptrắc và Putin còn rõ hơn. Thật đáng bực mình, và Putin quyết định hạ nó xuống.*

Ông ta ra lệnh - cờ được hạ xuống. Song hôm sau nó lại xuất hiện trên đỉnh cột. Putin lại ra lệnh - cờ lại được hạ. Cứ như thế dằng dai treo - hạ, treo - hạ. Những người cộng sản đến lúc hết cả cờ, đành treo lên cột một cái gì đó hoàn toàn không chuẩn mực gì cả, một trong những lần sau cùng thậm chí không phải là cờ đỏ mà là mầu gì đó nâu nâu hung hung. Đến đây thì Putin chịu hết nổi. Ông ta điều cần cẩu tới và trực tiếp theo dõi việc dùng mỏ hàn cắt luôn cột cờ.

---

1 KPRF : Đảng Cộng sản Liên bang Nga.
RKRP : Đảng Công nhân cộng sản Nga (ND).

- Ông ra khỏi Đảng khi nào?

- Tôi không ra. Đảng cộng sản Liên xô chấm dứt sự tồn tại, tôi cất cả thẻ Đảng lẫn phiếu sinh hoạt Đảng vào ngăn bàn - tất cả giờ vẫn ở nguyên đó.

- Piter (Pêtécbua) trải qua năm 1993 như thế nào

- Cũng gần như Mátxcơva thôi, chỉ không có cảnh nã súng. Lúc đó, chính quyền thành phố ngồi ở Điện Xmônưi, còn các đại biểu thì ở Lenxôviết.

- Có nghĩa là ở Piter cũng có xung đột như giữa Enxin và Xôviết tối cao ư?

- Đúng vậy. Nhưng quan trọng là lúc đó không có sự chia rẽ trong các cơ quan bảo vệ pháp luật như vào năm 1991. Lãnh đạo Cục An ninh liên bang (FSB) - lúc đó do Vichtor Cherkesốp đứng đầu - ngay từ đầu đã tuyên bố ủng hộ chính quyền thành phố. Họ đã tiến hành một loạt các biện pháp bắt giữ những kẻ quá khích, định tiến hành các vụ khiêu khích, các vụ nổ làm tình hình mất ổn định. Sự việc kết thúc ở đó.

"CẬU ẤY KHÔ KIỆT CẢ NGƯỜI "

MARINA ENTANXÊVA,

Thư ký của Putin thời kỳ 1991 - 1996:

Tôi trông thấy Vlađimir Vlađimirôvich lần đầu qua cửa kính phòng làm việc. Lúc đó tôi ngồi quay mặt ra cửa và đang tô môi son. Bỗng tôi thấy thủ trưởng mới của Uỷ ban đối ngoại đi ngoài hành lang. Tôi Nghĩ: "Thế là xong. Chắc bây giờ ông ấy sẽ chẳng nhận mình nữa đâu". Thế rồi mọi chuyện qua đi suôn sẻ: ông làm ra vẻ không nhìn thấy gì, còn tôi cũng không bao giờ tô môi trong giờ làm việc nữa.

Tôi không thể nói ông ấy là một thủ trưởng nghiêm khắc. Ông ấy chỉ thật sự cáu giận khi gặp sự ngu ngốc, phải, sự ngu ngốc. Tuy nhiên, ông chẳng bao giờ cao giọng. Ông ấy có thể tỏ ra rất nghiêm khắc, đòi hỏi cao mà không hề cao giọng. Nếu ông đưa ra một nhiệm vụ nào đó thì ai là người thực hiện, làm thế nào để thực hiện, có thể nảy sinh vấn đề gì chẳng làm ông bận tâm bao nhiệu. Nhiệm vụ đó phải được thực hiện - chỉ có thế.

VLAĐIMIR CHURÔP:

Năm 1991 Xốptrắc quyết định thành lập Uỷ ban đối ngoại của Lenxôviết do Vlađimir Putin đứng đầu.

Vào thời điểm này toàn bộ hệ thống ngoại thương của thành phố cũng nằm trong tình trạng chung của cả nước: nhà nước độc quyền, chỉ có các hãng nhà nước độc quyền dạng "Công ty tài chính kinh doanh Lêningrat", hay "Công ty ngoại thương Lêningrát ". Tất nhiên, không hề có các cơ quan thuế vụ, ngân hàng, đầu tư, chứng khoán, hay gì khác, trong khi cần nhanh chóng tạo điều kiện để hợp tác với phương Tây trong điều kiện kinh tế thị trường.

Uỷ ban bắt đầu bằng việc cho các ngân hàng phương Tây mở đại diện tại Xanh Petécbua, cũng là đầu tiên trong cả nước. Nhờ sự tích cực của Putin ở thành phố đã khai trương chi nhánh ngân hàng "BMP Đresđen" và "Nationnal de Pari".

Chính quyền thành phố cũng tập trung thu hút các nhà đầu tư phương Tây. Theo sáng kiến của Uỷ ban đối ngoại, người ta đã xây dựng các khu đầu tư mà hiện nay đang phát triển có kết

quả - đo là khu "Parơnas" và một khu nữa ở vùng đồi Pulcôvô. Sơ đồ phát triển đúng như hình mẫu ban đầu đã bàn định: Nhà đầu tư lớn "Côca-côla" nhận đất ở đồi Pulcôvô, xây dựng hệ thống điện nước hạ tầng đầy đủ cho cả một vài nhà máy nữa. Sau "Côca - côla" là "Gillet", rồi "Rigli" chuyên về dược phẩm. Thế là trong lòng thành phố hình thành một khu kinh tế, giờ đây vốn đầu tư vào đó đã vượt con số nửa tỷ đô la. Ngoài ra, với sự phối hợp của Uỷ ban, cơ sở hạ tầng của thành phố cũng được cải tạo thuận lợi để kinh doanh hiệu quả. Việc lớn đầu tiên mà Putin ủng hộ là hoàn chỉnh lắp đặt đường cáp quang đến Côpenhaghen. Dự án lớn này được bắt đầu từ khi còn Liên Xô, song chưa hoàn thành. Hiện nay, Pêtécbua có mạng liên lạc điện thoại quốc tế đạt tiêu chuẩn thế giới. Cuối cùng là vấn đề nhân sự: cán bộ biết ngoại ngữ rất ít. Theo sáng kiến của Putin và sự ủng hộ của Xốptrắc, trường Đại học Tổng hợp hợp Lêningrát đã mở thêm Khoa Quan hệ quốc tế, chiêu sinh từ năm 1994. Tới nay nhiều người tốt nghiệp khoa này đã ra làm việc ở Uỷ ban chúng tôi và các cơ quan khác.

- Báo chí Piter một dạo có nói nhiều đến vụ scandal liên quan đến việc cung cấp thực phẩm. Thực chất là như thế nào, thưa ông?

- Quả thật năm 1992, khi trong nước đang có khủng hoảng, Lêningrát cũng trải qua nhiều khó khăn nghiêm trọng. Lúc đó giới doanh nhân đưa ra một sơ đồ như thế này: hãy cho phép họ xuất hàng, chủ yếu là nguyên liệu thô, ra nước ngoài, đổi lại họ sẽ cung cấp thực phẩm. Chúng tôi lúc ấy không có phương án nào khác. Vì thế nên Uỷ ban đối ngoại do tôi đứng đầu đã tán thành đề nghị này.

Sau khi họ nhận được sự cho phép của chính quyền thành phố và các giấy tờ cần thiết, guồng máy bắt đầu khởi động. Các hãng xuất hàng đi. Dĩ nhiên là họ đã phải xin đủ các giấy phép cần thiết, kể cả giấy phép xuất khẩu. Tức là bên hải quan không cho qua bất cứ cái gì nếu không đủ giấy tờ tương ứng kèm theo.

Khi ấy người ta nói rằng dường như hàng xuất đi là kim loại đất hiếm gì đó. Quả thật không hề có một gam kim loại nào. Những gì cần phải có giấy phép đặc biệt thì hải quan đã chẳng cho xuất đi.

Đáng tiếc, có một vài hãng không tuân thủ điều kiện chính yếu của thoả thuận là nhập thực phẩm về, hoặc nhập về không đủ. Họ đã vi phạm cam kết với thành phố.

- Có phải lúc đó đã thành lập một ban điều tra đặc biệt của các đại biểu nhân dân do Marina Salie đứng đầu không?

- Không có điều tra gì đâu. Mà không thể có được vì ở đây chẳng có gì và chẳng có ai đáng để điều tra về phương diện hình sự cả.

- Vậy tại sao lại có câu chuyện tham nhũng ở đây?

- Tôi nghĩ vụ scandal ấy do một số đại biểu định lợi dụng để tác động tới Xốptrắc, buộc ông ấy phải sa thải tôi mà thôi.

- Vì cớ gì?

- Vì tôi là cựu nhân viên KGB. Mặc dù tôi nghĩ sau đó còn có những giả thuyết khác nữa. Một số đại biểu đã làm việc thẳng với những doanh nghiệp muốn kiếm chác qua những hợp đồng này, vậy mà chẳng được gì. Thế là họ tìm ra lão nhân viên KGB hung dữ này, người đã

cản trở họ, cần phải đuổi hắn đi và đưa người của mình vào.

Tôi cho rằng thật ra thành phố đã không làm tất cả những gì có thể. Lẽ ra cần liên hệ chặt chẽ hơn với các cơ quan bảo vệ pháp luật, buộc các hãng đó phải thực hiện những gì đã hứa. Song đưa họ ra toà cũng chẳng nghĩa lý gì - họ bốc hơi ngay: chấm dứt hoạt động, chuyển hết hàng hoá đi. Thực chất, chẳng có gì để mà buộc tội cả. Xin hãy nhớ lại thời kỳ đó - khắp nơi mọc ra những văn phòng đại diện, các kim tự tháp tài chính, dạng MMM... Có điều chúng tôi không lường hết được việc này.

Các bạn nên hiểu là chúng tôi không làm kinh doanh. Uỷ ban đối ngoại không kinh doanh, không mua gì bán gì hết. Đó không phải là cơ quan ngoại thương.

- Thế còn việc cấp giấy phép thì sao?

- Chúng tôi không có quyền cấp giấy phép. Mọi việc là ở chỗ đó. Giấy phép do các cơ quan của Bộ Kinh tế đối ngoại cấp. Đó là cơ cấu liên bang, không có quan hệ nào với chính quyền thành phố cả.

XẾCGÂY RÔLĐUGHIN:

Vôlôđia thay đổi rất nhiều khi làm ở Toà thị chính. Chúng tôi rất ít khi gặp nhau. Cậu ấy bận lắm, đi làm từ sớm khuya mới về, và tất nhiên, người mệt phờ. Ngay cả khi chúng tôi ra nhà nghỉ nướng sasalức[1] *cậu ta còn đi lại dọc bờ rào mà suy tư điều gì đó ở mãi tận đâu đâu. Đầu óc cậu ấy để cả vào công việc ở Xanh Pêtecbua, hao kiệt cả tâm hồn, cứ như biến thành một kẻ duy dụng chủ nghĩa vậy.*

MARINA ENTANSÊVA:

Nhà Putin có một con chó xù giống Capcadơ tên là "Malưs". Con chó được nuôi ở biệt thự, luôn đào bới chân hàng rào, chỉ rình nhảy ra ngoài. Thế rồi một lần nó cũng nhảy ra được xong lại bị xe cán. Lútmila Alếchxanđrôvich tóm được nó đưa vào trạm thú y. Từ trạm thú y cô ấy gọi điện đến văn phòng nhờ báo với chồng mình rằng người ta không thể cứu được chú chó.

Tôi rẽ vào phòng làm việc của Vlađimir Vlađimirôvích Putin và nói: "Ông biết đấy... có chuyện thế này... Con "Malưs" chết rồi".

---

1. Chả nướng kiểu Nga(BT).

Tôi nhìn thấy ông, song trên mặt ông không có một cảm xúc gì. Tôi quá ngạc nhiên khi không thấy bất kỳ một phản ứng nào từ phía ông, đến nỗi không kìm được phải hỏi lại: "Ông sao thế, đã có ai nói với ông về việc này rồi sao? ". Ông bình tĩnh bảo tôi: "Không đâu. Chị là người đầu tiên báo cho tôi biết việc này". Khi ấy tôi mới hiểu mình vừa thất thố điều gì đấy.

Thật ra ông là người rất tình cảm. Nhưng khi cần thì biết giấu đi những cảm xúc của mình. Dẫu vậy ông cũng biết nghỉ ngơi thư giãn.

"ĐÃ THẤY ĐƯỢC ĐIỀU KỲ DIỆU RỒI, ĐẾN LÚC RỜI BẾN THÔI:"

Có một lần ở Hambuốc tôi cùng bạn bè đi xem biểu diễn thoát y, mà lại đi cùng các phu nhân nữa chứ. Chính là họ cứ vật nài tôi mãi: "Thôi nào, dẫn bọn tôi đi đâu đó xem cái gì ấn tượng đi..."Lần đầu họ ra nước ngoài mà. "Có lẽ không nên đâu? " - "Nên chứ, chúng tôi muốn đi mà, chúng tôi còn bé bỏng gì nữa đâu!"- "Thôi được, đấy là các bà muốn đấy nhé".

Cả hội tới nơi, ngồi vào bàn. Buổi biểu diễn

bắt đầu. Có hai diễn viên người Mỹ gốc Phi bước ra: một anh chàng da đen lực lưỡng cao dễ gần hai mét và một cô gái da đen nhỏ xíu hệt như một cô bé con. Họ dần dần gỡ bỏ trang phục theo tiếng nhạc du dương. Bỗng nhiên, tôi thấy vợ anh bạn tôi, không rời mắt khỏi cặp khiêu vũ, bỗng nhỏm dậy khỏi ghế, đứng bật dậy và - ngất xỉu. Cũng may, anh chồng kịp đỡ lấy vợ chứ không thì đập đầu xuống sàn.

Chúng tôi làm cô ta tỉnh lại, sau đó cả hội lên tầng hai. Đang đi thì gặp hai cô cậu diễn viên nọ vừa xong tiết mục từ sân khấu xuống. Họ đi sát qua cô bạn nọ trong trang phục của Ađam và Eva. Cô ta trông thấy hai người, và - lại bất tỉnh nhân sự.

Sau này khi đã tươi tỉnh trở lại tôi hỏi cô ta: "Cô thế nào rồi"? Cụp mắt xuống, cô ta trả lời: "Chắc là em ăn phải cái gì? - "Tôi biết cô ăn phải cái gì rồi. Ta đi khỏi đây thôi", -"Không, không sao. Tất cả đều ổn mà. Sẽ qua thôi". Tôi kiên quyết: "Ta đi thôi. Xem chán rồi, biết được điều kỳ diệu rồi, đã đến lúc rời bến thôi".

Nếu có điều gì xảy ra thì tôi hoá ra lại là người dẫn đường biết tiếng Đức. Không phải đó

là lần đầu tiên tôi đến Hambuốc và còn có nghĩa vụ tìm hiểu những chỗ mua vui của họ nữa: chả là hồi ấy chúng tôi định lập lại trật tự kinh doanh cờ bạc ở Xanh Pêtécbua.

Tôi không biết là đúng hay sai, song khi ấy tôi cho rằng kinh doanh cờ bạc là một loại hình hoạt động cần sự độc quyền của nhà nước. Song quan điểm của tôi lại mâu thuẫn với Luật chống độc quyền đã được thông qua. Thế là ít nhất tôi cũng thử làm thế nào để nhà nước thông qua thành phố áp đặt được sự kiểm soát chặt chẽ đối với lĩnh vực cờ bạc.

Để làm việc đó, chúng tôi lập ra một doanh nghiệp thuộc toà thị chính, không sở hữu một sòng bạc nào, song lại kiểm soát 51% cổ phần của các cơ sở đánh bạc trong thành phố. Trong doanh nghiệp này có đủ thành phần các tổ chức kiểm tra giám sát chủ yếu: FSB, cảnh sát thuế, thanh tra thuế. Chúng tôi trù tính rằng nhà nước, với danh nghĩa là một cổ đông, sẽ nhận được lợi tức từ 51% cổ phần đó.

Hoá ra đó lại là sai lầm, bởi vì hoàn toàn có thể nắm giữ bao nhiêu cổ phần đi nữa mà vẫn không kiểm soát được gì hết: tất cả tiền từ bàn đánh bạc đã biến đi mất tiêu.

Chủ các sòng bạc lúc nào cũng báo lỗ. Tức là đúng lúc chúng tôi nhẩm tính lợi nhuận và quyết định trích lợi nhuận đó vào đâu - vào việc phát triển cơ sở thành phố hay vào quỹ trợ giúp xã hội - thì họ cười nhạo chúng tôi và đưa quyết toán báo lỗ ra. Đây là sai lầm kinh điển của những người lần đầu va chạm với thương trường.

Sau này, đặc biệt khi diễn ra chiến dịch vận động tranh cử của Anatôli Xốptrắc năm 1966, các đối thủ chính trị tìm đủ mọi cách hòng moi được tình tiết tội phạm nào đó trong hoạt động của chúng tôi, đã buộc tội chúng tôi tham nhũng. Họ nói, cơ quan thị trưởng tham gia kinh doanh cờ bạc. Thật nực cười khi đọc những dòng đó. Tất cả những gì chúng tôi đã làm đều hoàn toàn minh bạch.

Chỉ có thể tranh cãi là trên quan điểm kinh doanh điều đó có đúng hay không mà thôi. Còn nếu xét rằng dự định đó không hiệu quả và không giúp gì được mục tiêu định đạt thì phải thừa nhận rằng dự định nói trên đã không được cân nhắc thật thấu đáo.

Song nếu tôi còn làm việc ở Piter, thế nào tôi cũng xử lý bằng được các sòng bạc ấy. Tôi sẽ

buộc tất cả chúng hoạt động vì lợi ích của xã hội và chia sẻ với thành phố lợi nhuận của mình. Số tiền ấy đã có thể đến được tay những người về hưu, giáo viên, bác sĩ.

"RẦM MỘT TIẾNG ĐINH TAI"

VLAĐIMIR CHURÔP:

Có một sự cố xảy ra chỗ chúng tôi trong chuyến thăm của Phó Tổng thống Mỹ Al Gor trong lễ đón ở sân bay. Một nhân viên thuộc Tổng lãnh sự quán Mỹ ở Xanh Pêtécbua đã cư xử thô lỗ với ai đó trong số lãnh đạo thành phố. Tôi không nhớ chính xác chuyện xảy ra, song hình như là nhân viên nọ thô bạo đẩy ông tư lệnh quân khu ra thì phải. Sau đó có tuyên bố chính thức của Vlađimia Putin nói rằng chính quyền thành phố chúng tôi từ chối tiếp nhận nhân viên này.

Đại sứ Hoa Kỳ tại Nga đã phải tới giải quyết vụ xung đột. Ít lâu sau không chỉ nhân viên nọ mà cả tổng lãnh sự cũng bị triệu hồi. Cả đoàn ngoại giao đã rất nể Putin qua sự việc đó.

Một scandal chính trị quốc tế nữa xảy ra ở

Hambuốc vào năm 1994. Tổng thống Extônia Lennart Meri, người khá quen thân với cả Putin lẫn Xốptrắc, đã dám nói ra những lời công kích thô bạo đối với nước Nga trong phát biểu trước cử toạ tại hội thảo của Liên minh châu Âu. Putin hôm đó có mặt trong phòng hội nghị cùng các nhà ngoại giao Nga khác. Sau khi Meri lần nữa dùng từ ngữ thô bạo nói về nước Nga như những kẻ xâm lăng thì Putin không chịu được nữa. Ông đứng dậy rời phòng họp để phản đối. Việc này gây ấn tượng rất mạnh: cuộc họp diễn ra ở phòng Rưsar có trần cao tới 10 mét, nền lát đá cẩm thạch, khi ông bước ra thì trong sự im lặng tột độ mỗi bước chân ông đi đều để lại tiếng vang dưới vòm trần. Tiếp theo cánh cửa đai thép khổng lồ sập lại sau lưng ông rầm một cái đinh tai. Theo như chính Putin kể lại sau này thì lúc đó ông cố gắng kiềm chế mà không được.

Bộ Ngoại giao Nga sau này đã tán đồng hành động ấy.

MARINA ENTANSEVA:

Điều làm cho tôi luôn luôn ngạc nhiên là ông hoàn toàn bình tĩnh khi tiếp xúc với những

người ở đẳng cấp rất cao, với các đoàn khách quốc tế. Thông thường, khi anh nói chuyện với các thủ trưởng cấp cao, thì cảm thấy e ngại, lúng túng. Còn Vlađimir Vlađimirôvích luôn luôn giữ được thái độ tự nhiên khi tiếp xúc với bất kỳ giới lãnh đạo nào. Tôi mong muốn được như ông và suy nghĩ ước sao mình học được ông điều đó.

Sau đó, thậm chí tôi còn kinh ngạc khi vợ ông nói với tôi rằng Vlađimir Vlađimirôvích về bản tính là con người khá bẽn lẽn và ông đã phải tự rèn luyện rất lâu để ít ra cũng trở thành một người rất tự tin khi tiếp xúc với mọi người như vậy.

Chuyện trò với ông rất dễ chịu. Thoạt nhìn, ông là một con người rất nghiêm nghị, nhưng thực ra, có thể đùa vui với ông vào bất cứ lúc nào. Ví dụ, có lần ông nói với tôi: "Cô hãy gọi điện về Mátxcơva, thống nhất cụ thể về thời gian buổi làm việc, để sau đó không phải ngồi ở phòng tiếp khách, không phải mất, có quỷ mới biết được, bao nhiêu tiếng đồng hồ". Tôi trả lời ông: "Vâng, chính xác là như thế, cũng giống như mọi người ngồi ở phòng tiếp khách của ông". Ông nhìn tôi tưởng như nghiêm khắc, nhưng thực ra rất tinh quái: "Marina!".

Với vợ ông, Lútmila Alếchxanđrốpna, chúng tôi cũng có quan hệ tốt. Chúng tôi đối xử với cô ấy như những người quen thân. Tôi còn nhớ, có lần tôi đến chơi chỗ cô, chúng tôi đang ngồi uống chè trong bếp. Vlađimir Vlađimirôvích gọi điện về. Cô nói: "Em và Marina đang uống chè". Chắc là, ông hỏi cô ấy: "Marina nào?". Vợ ông trả lời: "Còn Marina nào nữa! Marina của anh chứ còn ai".

Chúng tôi đặc biệt gần gũi nhau khi Lútmila Alếchxanđrốpna bị tai nạn.

"ĐAU, VÀ MỆT GHÊ GỚM"

Năm 1994 tôi tham gia các cuộc hội đàm với Ted Turner và Jane Fonda về việc tiến hành Đại hội thể thao thiện chí tại Xanh Pêtécbua. Họ đến chỗ chúng tôi, và tôi tháp tùng họ trong tất cả các cuộc hội đàm. Thời gian biểu rất chặt chẽ.

Bỗng có chuông điện thoại từ phòng tiếp khách của tôi gọi đến. Cô thư ký thông báo với tôi rằng Lútmila bị tai nạn. Tôi hỏi: "Có nặng không?" - "Không, hình như không có gì nặng lắm. Nhưng

dù sao đi nữa xe cấp cứu cũng đã chở cô ấy đến bệnh viện". Tôi noi: "Tôi sẽ cố gắng bứt ra khỏi các cuộc hội đàm và đến đó".

Khi tôi đến, nói chuyện với bác sĩ trưởng và ông đã cam đoan: "Đừng nên suy nghĩ nhiều, không có gì nguy hiểm cả. Chúng tôi bó nẹp bây giờ, và mọi việc sẽ bình thường". Tôi hỏi lại: "Đúng vậy chứ?" - "Hoàn toàn đúng". Và tôi đi khỏi đấy.

LÚTMILA PUTINA:

Tôi đi chiếc xe "Giguli" của chúng tôi, rất đúng luật, đang lúc đèn xanh. Cachia đang ngủ ở ghế sau. Bỗng một chiếc xe con phong tới lao vào sườn xe với vận tốc khoảng 80 km/giờ. Tôi không nhìn thấy chiếc xe đó. Tôi đang đi khi đèn xanh, và thậm chí còn không nhìn về bên phải. Đúng, làm sao mà tôi thấy được chiếc ôtô đó - nó vọt lên từ sau chiếc xe đang đứng chờ đèn đỏ.

Thật may là nó lao vào sườn xe. Nếu không, nó lao vào cửa trước hoặc cửa sau, thì ai đó trong chúng tôi, chắc chắn, đã bị chết rồi.

Tôi bị ngất đi nửa tiếng đồng hồ, sau đó tỉnh lại, muốn đi tiếp, nhưng hiểu ra rằng tôi không

thể đi tiếp được nữa. Lúc đó thấy hơi bị đau và mệt ghê gớm. Khi người ta khiêng tôi lên xe cứu thương và tiêm thuốc ngủ, tôi còn nhớ mình đang nghĩ gì: "Các vị, giờ tôi ngủ bù đây!". Trước đấy mấy tuần tôi không thể nào ngủ được.

Suy nghĩ đầu tiên, tất nhiên là về con gái. Tôi hỏi ngay: "Cháu nhỏ có làm sao không? Cháu nhỏ của tôi ngồi phía sau ấy". Tôi đã đưa số điện thoại của Igor Ivanôvích Sêchin, trợ lý của Vôlôđia, cho một người đang đứng bên cạnh, để Igor dến và đón Cachia, bởi vì tai nạn xảy ra chỉ cách Xmônưi có ba phút đi xe. Có một người phụ nữ đã rất lo lắng và giúp đỡ nhiều nhất: bà đã gọi xe cứu hương, gọi cho Sêchin, kể cả chăm sóc cháu bé - bà ta luôn ở bên cạnh tôi. Sau đó, bà có để lại số điện thoại của mình, song số điện thoại của bà đã bị thất lạc trong ô tô. Tiếc quá. Đến bây giờ tôi vẫn muốn được cám ơn bà. Nhưng số điện thoại thì bị lẫn đâu đó.

Người ta gọi ngay xe cứu thương, nhưng phải 45 phút sau nó mới tới. Các bác sĩ ngay tại chỗ đã xác định rạn xương cột sống.

Họ đưa tôi đến bệnh viện. Cảnh bệnh viện thật khiếp đảm. Ở đó chủ yếu là những người

đang hấp hối. Ngoài hành lang xếp hàng các xe có xác chết. Tôi nhớ mãi suốt đời cảnh đó. Bệnh viện mang tên "25 năm Cách mang tháng Mười".

Tôi ngại nên không nói với lái xe cứu thương chở tôi đến Học viện quân y, chỗ Iuri Lêôniđôvích Sépchencô, thế là họ chở tôi đến bệnh viện thường trực này. Người ta luôn luôn chở đến đây những người bị chấn thương. Nếu như tôi mà còn ở lại nơi đó, thì tôi cũng đã chết một cách bình an từ lâu rồi, bởi vì, thứ nhất, họ không có ý định mổ chữa cột sống cho tôi. Họ không có ý định, bởi vì, tôi nghĩ rằng họ không biết mổ cột sống.

Thứ hai, thậm chí họ còn không xác định được xương đáy sọ bị vỡ. Ít nhất tôi có thể mắc bệnh viêm màng não sau chấn thương có nguy cơ dẫn đến tử vong.

MARINA ENTANXÊVA:

Có một người phụ nữ gọi điện đến phòng tiếp khách: "Lútmila Alếchxanđrốpna nhờ tôi gọi điện. Cô ấy bị tai nạn". Phải làm gì trong tình huống này? Vlađimir Vlađimirôvích không có ở nơi làm việc - ông ở chỗ hội đàm.

Người ta đã lấy xe của một người phó của ông đưa thẳng Cachia đến phòng tiếp khách ở Xmônưi. Tôi hỏi: "Cachia, chuyện gì đã xảy ra ở đó?". Cháu bé nói: "Cháu không biết, lúc đó cháu ngủ". Cháu nằm ở ghế sau, vào thời điểm va chạm, chắc cháu bị ngã và bị va đập.

Điều đầu tiên tôi nghĩ đến: Dù sao thì Lútmila Alếchxanđrốpna cũng đang ở chỗ các bác sĩ, điều đó tốt rồi. Cần phải dẫn cô bé đến chỗ bác sĩ bởi vì cháu có vẻ bị chậm chạp, uể oải và có vết tím bầm. Chúng tôi cùng Cachia đến chỗ bác sĩ, ở ngay trong Smônưi. Vị bác sĩ này khuyên nên đến bác sĩ chuyên khoa nhi để khám.

Chúng tôi đi xe đến viện nhi, vào bác sĩ chuyên khoa thần kinh nhi để kiểm tra xem có bị chấn thương não hay không. Viên bác sĩ không trả lời một cái gì rõ ràng cả, chỉ nói cháu bé cần được yên tĩnh. Ông ta hỏi cháu đã xảy ra chuyện gì, nhưng cháu không còn tâm trạng nào để kể lại bất cứ cái gì. Tất nhiên, đó là cú sốc lớn.

Anh lái xe, người chở Cachia về, nói rằng Lútmila Alếchxanđrốpna đã tỉnh lại khi xe cứu thương chở đi. Tôi cũng thấy an tâm: thôi được,

chẳng có gì khủng khiếp cả. Sau đó tôi gọi điện đến bệnh viện để hỏi xem chẩn đoán về chấn thương thế nào. Không có ai nói về vỡ xương đáy sọ cũng như về xương cột sống bị rạn nứt cả.

Nhưng chúng tôi vẫn thấy phân vân. Vlađimir Vlađimirôvích đề nghị gọi điện cho Iuri Lêôniđôvích Sépchencô ở Học viện quân y. Tôi gọi điện. Ông không có nhà. Tôi gọi lần thứ hai, lần thứ ba, lần thứ tư, lần thứ năm - vẫn không có nhà. Cuối cùng cũng gọi được cho ông vào lúc rất muộn, buổi tối. Ông lập tức cử ngay các bác sĩ ngoại khoa của mình đến để đón Lútmila Alếchxanđrốpna về bệnh viện thực hành của ông. Các bác sĩ đã đi và đưa Lútmila về đó.

- Bác sĩ Sépchencô, bộ trưởng y tế hiện nay, có phải là người không xa lạ với ông bà phải khong?

- Không, chúng tôi với ông ấy không có những quan hệ thật sự thân thiết, thậm chí ngay cả sau khi xảy ra chuyện đó. Quả thật ông ấy là bác sĩ thực sư. Bốn năm trước, năm 1996, trong cuộc chiến tranh với Chesnhia lần thứ nhất, ông đã rút được đầu đạn ra khỏi tim của một người lính. Đầu đạn hết đà đã cắm vào cơ tim. Người

lính đó đã sống được. Hiện nay, Sépchencô vẫn tiến hành phẫu thuật - các ngày nghỉ ông vẫn bay về Piter thực hiện các ca mổ. Một bác sĩ chân chính.

LÚTMILA PUTINA: :

Valêri Épghênhiêvích Parphenốp chở tôi đến bệnh viện thực hành. Ông đã cứu sống tôi, lôi tôi ra từ phòng mổ. Một tai của tôi còn bị rách, cho nên ở đó họ quyết định mổ cho tôi, sau khi khâu tai cho tôi, họ để tôi nằm trên bàn trong phòng mổ hoàn toàn giá lạnh, trong trạng thái nửa mê nửa tỉnh đáng sợ, còn chính họ thì bỏ đi. Khi Valêri Épghênhievích tới, họ nói với ông: "Bà ta không cần gì cả, chúng tôi vừa mổ xong, mọi sự đếu tốt đẹp".

Nhưng ông vẫn vào phòng mổ. Tôi mở mắt: trước mặt tôi là một sĩ quan đang đứng và cầm bàn tay tôi. Ông có bàn tay vô cùng ấm áp. Tôi thấy người được sưởi ấm ngay tức thì và hiểu ràng giờ đây tôi đã được cứu sống.

Tại bệnh viện thực hành của Học viện quân y người ta chụp ngay phim cho tôi và nói rằng cần tiến hành phẫu thuật cột sống ngay lập tức.

MARINA ENTANXÊVA:

Lútmila Alếchxanđrốpna khi đó sống cùng các con tại nhà nghỉ công vụ ở ngoại ô. Masa còn đang ở trường học. Ngay sáng hôm xảy ra tai nạn cô ấy cùng với Cachia cũng đi đến ngôi trường đó. Tại đấy có buổi biểu diễn gì đó. Cachia sang hôm đó hơi ốm nên không đến lớp, sau đó cứ đòi đến xem biểu diễn bằng được.

Bây giờ phải đón Masa ở trường về rồi sẽ quyết định thu xếp cho bọn trẻ ra sao.

Tôi đề nghị với Vlađimir Vlađimirôvích: "Thôi để tôi đưa bọn trẻ đến nhà mẹ tôi". Ông nói: "Không, làm như vậy không tiện, nhưng nếu chị đồng ý ngủ lại qua đêm với bọn trẻ ở nhà nghỉ chỗ chúng tôi, thì tôi rất biết ơn chị". Tôi nói: "Vâng".

Trên đường đi về nhà nghỉ thì phải đi qua bệnh viện, nơi họ đã chở Lútmila Alếchxanđrốpna đến. Tôi nhìn thấy xe ôtô của Vlađimir Vlađimirôvích ở đó, và ông đang chuẩn bị đi. Tôi đề nghị dừng lại, bước xuống và nói với ông: "Các cô bé đang ở trong xe". Ông đi đến chỗ các cháu, còn tôi vào bệnh viện. Dù thế nào thì người ta cũng không cho các cô bé vào.

Họ vừa mới mổ xong cho Lútmila Alếchxanđrốpna. Cô ấy tỉnh táo và điều đầu tiên cô ấy hỏi tôi: có mang theo đồ ấm cho các cháu bé không. Hôm đó trời đột ngột trở lạnh, mà ở nhà nghỉ có thể không có quần áo ấm.

Khi chúng tôi chuẩn bị đi, Vlađimir Vlađimirôvích nói, nếu có thể, ông sẽ tới sau, nhưng đã chắc gì vì các buổi hội đàm của ông phải kéo dài đến tận đêm khuya.

Người lái xe chở chúng tôi về đến nơi và đi ngay. Anh ta quên không nói với chúng tôi phải bật hệ thống sưởi ấm như thế nào trong ngôi nhà. Lạnh khủng khiếp. Nhưng các cô bé tỏ ra rất đáng khen. Khi chúng tôi về tới nhà, các cô bé đã giúp tôi: "Cô Marina, lấy chăn ở đây, ga giường ở đằng kia"... Chúng không còn hoảng sợ và trốn vào khóc ở xó nhà nữa. Các cháu cố gắng giúp đỡ tôi.

Các cô bé, tất nhiên, đã hiểu rằng mọi việc rất nghiêm trọng. Khi trên đường đi về nhà nghỉ gần bệnh viện, nhìn thấy xe ô tô của bố, các cháu hỏi ngay: "Mẹ cháu nằm ở đó phải không?" Không hiểu từ đâu mà chúng biết được rằng đó là toà nhà mới của bệnh viện. Chúng tôi không

hề nói với các cháu rằng họ đã đưa cô ấy về Học viện quân y để không làm chúng lo lắng.

Tôi cho các cô bé nằm vào một giường, để chúng ấm hơn. Bỗng nhiên, khoảng ba giờ đêm có tiếng gõ cửa. Tôi hoảng sợ, bởi vì ngoài ba người chúng tôi ra, ở nhà nghỉ không còn ai khác. Hoá ra Vlađimir Vlađimirôvích cuối cùng cũng đã trở về sau khi làm việc xong với Turner. Ông bật ngay tất cả các lò sưởi và ngôi nhà nhanh chóng được sưởi ấm.

Trước kia chưa bao giờ tôi nhìn thấy ông như thế này. Không thể nói rằng ông bối rối trong lòng, mất hết tự chủ, hoàn toàn rầu rĩ và không biết ngày mai bấu víu vào cái gì và chạy đi đâu. Không, không có chuyện đó. Tôi cảm nhận rằng trong đầu của ông vẫn có một kế hoạch nào đó rất hoàn chỉnh. Song dù thế nào chăng nữa chưa bao giờ tôi nhìn thấy Vlađimir Vlađimirôvích như thế này.

Ông về lúc 3 giờ đêm, đến 7 giờ sáng đã ra đi. Tôi ở lại với các cô bé đến chiều tối, cho tới khi bà Êcatêrina Tikhônốpna, mẹ của Lútmila Alếchxanđrốpna từ Caliningrát tới.

- Sao bà ấy biết được?

- Tôi gửi điện cho bà ấy. Có thể Lútmila Alếchxanđrốpna biết chuyện sẽ trách tôi, nhưng tôi đã làm việc này và đề nghị bà ấy đến. Tất nhiên, có sự đồng ý của Vlađimir Vlađimirôvích. Bọn trẻ ở với bà khi Lútmila Alếchxanđrốpna còn chưa xuất viện.

- Bà ta rất lâu mới bình phục chứ?

- Cô ấy nằm trong bệnh viện, tháng rưỡi, hay thậm chí hai tháng. Chính vì ở đó người ta còn phát hiện ra vỡ xương đáy sọ. Điều đó làm họ lo lắng hơn nhiều so với vết rạn nứt ở cột sống.

LÚTMILA PUTINA:

Khi người ta đã mổ xong cho tôi ở cột sống, tôi nằm ở phòng hồi sức cấp cứu và luôn nói với các bác sĩ rằng, xương hàm của tôi cứ bị động đậy. Còn họ thì đùa vui: "Không sao, chúng tôi sẽ lắp hàm mới". Nhưng sau đó, bác sĩ ngoại khoa, người đã mổ cho tôi, cũng chú ý đến điều đó, và họ đã chụp phim cho tôi để tránh mọi điều có thể xảy ra. Và lúc này họ đã phát hiện ra vỡ đáy xương sọ. Lại một cuộc phẫu thuật nữa, họ bắt đầu chữa chạy, nhưng giờ đây tôi hiểu rằng các

bác sĩ rất hoài nghi không biết ca mổ có được kết quả mĩ mãn không. Gần như không có triển vọng. Tôi rất may mắn đã thoát khỏi điều rủi ro đó. Chỉ tiếc một điều là người ta đã rạch cổ từ hai phía: đằng trước và cả phía sau. Trước khi xảy ra chuyện này, nói chung, đó là một dáng cổ không đến nỗi tồi.

- Họ có làm bà hoảng sợ vì lời chẩn đoán đó không?

- Không, không hoảng sợ lắm, bởi vì việc đó xảy ra ở phòng hồi sức cấp cứu, trong lúc mê sảng. Tôi chỉ tiếc cho cái cổ của mình. Tôi đã khóc. Valêri Épghênhiêvích, bác sĩ ngoại khoa, khi biết vì sao tôi khóc, đã nói: "Ngốc chưa kìa! Cột sống và xương sọ bị vỡ, mà cô ta chỉ khóc vì mấy vết sẹo trên cổ của mình!".

Tôi đã khóc. Tôi sợ người ngoài nhìn rõ mấy vết sẹo đó, song thực ra, nhìn bề ngoài hoàn toàn không phát hiện được.

MARINA ENTANXÊVA:

Cô ấy nằm ở căn phòng chung có bốn người cho đến khi phát hiện được vết rạn nứt ở đáy

xương sọ. Vlađimir Vlađimirôvích, các cô con gái và cả tôi thường xuyên vào thăm Lútmila.

LÚTMILA PUTINA:

Khi tôi xuất viện, thì trong hai tuần đầu tôi chỉ bò quanh trong căn hộ. Dần dần bắt đầu làm cái gì đó. Nhưng cuối cùng thì sau hai ba năm cũng đã trở lại cuộc sống bình thường.

Hai tháng sau, cả gia đình tôi đi Tây Ban Nha. Mọi người nghỉ ngơi ở đó, còn tôi điều trị cho đến khi lành hẳn.

"CÓ SÚNG YÊN TÂM HƠN"

XÉCGÂY RÔLĐUGHIN:

Một hôm Vôlôđia tới nhà nghỉ của tôi với người lái xe. Chúng tôi ngồi nói chuyện, ăn tối và đi ngủ. Tôi thấy cậu ấy đặt khẩu súng sáng bóng cạnh mình. Rõ ràng có vấn đề. Tôi bảo: "Vôlôđia, cậu làm sao thế? Cậu tưởng súng có thể cứu được cậu hay sao? " - "Cứu thì chẳng cứu được, song như thế yên tâm hơn".

Việc ấy xảy ra vào năm cuối khi cậu ấy làm

việc ở toà thị chính, lúc bắt đầu chiến dịch tranh cử của Anatôli Xốptrắc.

Ngày từ đầu đã rõ là cuộc bầu cử thị trưởng năm 1996 sẽ rất phức tạp đối với chúng tôi. Tôi linh cảm như vậy và nói với Anatôli Alếchxanđrôvich Xốptrắc rằng cuộc bầu cử lần này sẽ rất nặng nề. Năm 1992 tôi đóng một vai trò nhất định trong việc Xốptrắc trở thành vị thị trưởng thành phố đầu tiên do dân bầu. Tôi đã thuyết phục nhiều đại biểu thông qua việc lập chức danh thị trưởng thành phố ở Pêtécbua như ở Mátxcơva. Còn nếu ở cương vị chủ tịch Lenxôviết thì bất cứ lúc nào Xốptrắc cũng có thể bị các vị dân biểu đó hạ bệ.

Cuối cùng Xốptrắc cũng nhất trí việc cần lập ra chức vụ thị trưởng, song ông ấy không dám chắc đề nghị này sẽ được thông qua vì ông có quan hệ khá căng thẳng với đại đa số các dân biểu của Lenxôviết. Trong khi ấy ông lại được dân chúng biết đến nhiều nên khối đại biểu Hội đồng thành phố hiểu rằng nếu họ thông qua chức danh thị trưởng thì Xốptrắc chắc chắn sẽ được bầu vào vị trí đó. Họ không muốn như vậy mà muốn giữ Xốptrắc trong vòng cương toả của mình.

Song tôi vẫn thuyết phục được một bộ phận đại biểu tin cậy vào sự cần thiết và lợi ích của việc này đối với thành phố. Đồng thời, tôi còn động viên được lãnh đạo các quận, các vùng thống nhất quan điểm này. Tuy không có quyền biểu quyết song họ có thể tác động đến các đại biểu của địa phương mình.

Kết quả là việc áp dụng chức danh thị trưởng đã được Hội đồng thành phố thông qua với một phiếu chênh lệch. Bốn năm sau thì rõ ràng rằng để đạt được chiến thắng cần có những nhà chuyên môn, những kỹ năng thủ thuật trong chiến dịch tranh cử chứ không phải là những nhà đàm phán thành công với các vị dân biểu. Đây hoàn toàn là những việc khác hẳn nhau.

- Ông có khuyên Xốptrắc nên tiến hành chiến dịch tranh cử như thế nào không?

- Về nguyên tắc tôi đã nói ngay với ông ấy rằng bây giờ là thời kỳ đẳng cấp khác rồi, cần những chuyên gia trong việc này. Ông ấy đã nhất trí, sau rồi lại quyết định tự mình chỉ huy chiến dịch tranh cử.

- Quá tự tin chăng?

- Rất khó nói. Các bạn biết đấy, chiến dịch, chuyên gia - tất cả những cái đó tốn rất nhiều tiền, mà chúng tôi không có. Người ta đã tiến hành điều tra suốt một năm rưỡi đối với Xốptrắc không rõ vì việc gì, hình như là nghi ông ấy mua một căn họ bằng tiền công quỹ thành phố thì phải. Song thật ra ông ấy chẳng có tiền để mua căn hộ cũng như chi cho chiến dịch tranh cử, bởi vì chúng tôi không kiếm tiền từ ngân sách của thành phố, thậm chí chưa bao giờ có ý nghĩ là có thể tìm nguồn tài chính cần thiết bằng cách ấy.

Iacốplep thì được cung cấp tài chính từ Mátxcơva. Bởi vì những người ủng hộ ông ta cũng chính là những người tổ chức chiến dịch chống Xốptrắc.

- Khi đó Coócgiacốp đã đóng vai trò tích cực chống lại...

- Theo thông tin chúng tôi có lúc ấy thì cả Xôscôvet nữa. Sau này tham gia vào việc ấy còn có cả các cơ quan bảo vệ pháp luật. Họ đã hành động rất bẩn thỉu.

Đâu khoảng một năm rưỡi trước khi bầu cử thì có một uỷ ban liên ngành FSB, Bộ Nội vụ và cơ quan công tố tới thành phố. Họ điều tra một số vụ hình sự và mời Xốptrắc ra làm nhân chứng ở hai vụ trong số đó. Tới khi chiến dịch tranh cử đang diễn ra thì họ gửi yêu cầu lên Viện kiểm sát tối cao hỏi: Xốptrắc có tên trong các vụ án hình sự hay không. Ngay ngày hôm ấy đã có văn bản trả lời: có, ông ta có tên trong hai vụ án hình sự, song tất nhiên là không nói gì đến việc ông ấy có mặt với tư cách là nhân chứng. Họ sao văn bản trả lời đó dưới dạng truyền đơn và cho trực thăng rải xuống thành phố. Đó chính là sự can thiệp trực tiếp của cơ quan bảo vệ pháp luật vào cuộc đấu đá trên chính trường.

Xốptrắc quyết định tự mình lãnh đạo ban chỉ đạo chiến dịch, sau đó cả vợ ông ấy là Lútmila Bôrixốpna cũng tham gia và Xốptrắc tuyên bố để bà ấy đứng đầu ban chỉ đạo. Chúng tôi cố thuyết phục cả hai ông bà thay đổi quyết định vì không dám chắc tất cả những ai cần cho công việc ở ban chỉ đạo chiến dịch đều sẽ phục tùng bà ấy.

Khi còn chưa quyết định ai sẽ lãnh đạo chiến dịch tranh cử thì bao nhiêu thời gian đã bị bỏ phí.

Trước vòng một, tôi và một người phó của Xốptrắc là Alếchxây Cuđrin quyết định tham gia. Song Xốptrắc bảo tôi phải tiếp tục lo công việc của thành phố. Cần phải có ai đó điều hành hoạt động kinh tế của thành phố Pêtécbua 5 triệu dân này chứ.

Vào thời điểm cuối cùng giữa vòng một và vòng hai tôi và Cuđrin một lần nữa thử tham gia chiến dịch, song lúc đó mọi việc đã thành vô nghĩa rồi. Chúng tôi thua trắng.

"NÓI NGẮN GỌN LÀ TÔI ĐÃ QUYẾT ĐỊNH RA ĐI"

Sau thất bại tôi còn ngồi ở văn phòng Điện Xmônưi một thời gian nữa, bởi vì lúc ấy đang diễn ra vòng hai cuộc bầu cử tổng thống, tôi có chân trong phân ban chỉ đạo chiến dịch Xanh Pêtécbua và hoạt động tích cực tại đây. Vị tân thị trưởng Vlađimir Iacốplep không đuổi ngay tôi ra khỏi phòng làm việc, song khi cuộc bầu cử

tổng thống vừa kết thúc cũng là lúc họ cương quyết yêu cầu tôi trả chỗ. Lúc ấy tôi cũng đã từ chối đề nghị của Iacốplep muốn tôi tiếp tục giữ chức phó thị trưởng. Ông ta đưa ra đề nghị đó thông qua người của mình.

Tôi cho rằng mình không thể làm việc với Iacốplep được và đã thông báo với ông ta như vậy.

Hơn nữa trong quá trình tranh cử tôi đã có sáng kiến đưa ra tuyên bố chung trong đó tất cả các quan chức toà thị chính khẳng định sẽ rời bỏ Điện Xmônưi nếu Xốptrắc thất cử. Lúc đó rất cần nói lên một ý kiến đoàn kết để tất cả những người đã từng làm việc với Xốptrắc, với chính quyền thành phố của ông hiểu rằng sự thất bại của ông cũng chính là sự sụp đổ đối với họ. Đây sẽ là một động lực tốt để tất cả mọi người tham gia vào cuộc.

Lúc đó tôi đã tập hợp các nhà báo và đưa ra một tuyên bố công khai đối với báo chí mà tôi là người phát ngôn. Sau tất cả những chuyện này nếu tôi còn ở lại Toà thị chính thì thật không đàng hoàng.

Thêm vào đó, trong chiến dịch vận động tranh cử tôi vài lần đã châm chọc Iacốplep. Tôi không nhớ trong ngữ cảnh nào, song trong một lần trả lời phỏng vấn truyền hình tôi đã gọi ông ta là tên Giuđa. Tự nhiên lúc đó nghĩ ra từ thế là tôi dùng luôn.

Dù cho mối quan hệ giữa tôi và Iacốplep từ ấy vẫn chẳng tốt hơn, song lạ là vẫn được duy trì.

Nhưng đằng nào tôi cũng không thể ở lại được, như nhiều cộng sự khác.

Tôi còn nhớ Misa Manêvích tới chỗ tôi và nói: "Này mình muốn bàn với cậu. Iacốplep đề nghị mình ở lại chức phó thị trưởng". Tôi nói: "Misa, tất nhiên rồi, cậu ở lại đi". - "Ở lại thế nào, tất cả chúng mình đã thoả thuận sẽ ra đi cả cơ mà". Tôi bảo cậu ta:"Misa, cậu sao thế? Bọn mình lúc đó buộc phải tuyên bố như vậy vì đang chiến dịch tranh cử mà. Nhưng giờ thì bỏ tất cả những cái này lại cho ai, ai sẽ làm việc? Thành phố cần những nhà chuyên môn chứ". Và tôi đã thuyết phục được cậu ta ở lại.

Misa là một chàng trai rất tốt. Tôi tiếc rằng cậu ấy đã bị giết, thật bất công làm sao! Cậu ấy

cản trở ai mới được chứ? Thật lạ lùng. Cậu ấy rất ôn hoà, trí thức, linh hoạt theo nghĩa tốt của từ này. Cậu ấy là một người có nguyên tắc, không a dua mà cũng không mạo hiểm ngáng trở ai, lúc nào cũng tìm được lối thoát, tìm được giải pháp thích hợp. Cho đến bây giờ tôi vẫn không thể hiểu được tại sao điều đó lại có thể xảy ra. Không hiểu được.

Ngài Misa tôi còn thuyết phục được một số cộng sự nữa ở lại. Đima Côđăc, người lãnh đạo Sở tư pháp, đã viết đơn và ra khỏi cơ quan. Sau đó tôi đã thuyết phục được anh ấy quay trở lại. Tuy nhiên, nói chung, ngày ấy có nhiều người đã rời Xmônưi, không chỉ có hàng ngũ lãnh đạo.

MARINA ENTANXÊVA:

Tôi viết đơn xin nghỉ việc vào ngày cuối cùng Vlađimir Vlađimirôvích làm việc tại Xmônưi. Tôi không biết đi đâu sau đó, tôi không có một bến đỗ dự bị nào cho mình cả.

Làm việc với Putin thật phức tạp, nhưng cũng rất thú vị. Nói chung làm việc với những người thông minh rất thích. Tôi không hình dung mình có thể làm việc với ai khác nữa.

Vlađimir Vlađimirôvích đoán được tâm trạng của tôi ngay từ trước khi tôi mang đơn đến.

Ông bắt đầu khuyên can tôi: "Marina, vì sao chị lại quyết định ra đi? Chị nên đợi đã, đừng đi vội". Ông nói rằng không biết sẽ làm việc ở đâu sau này nên không chắc chắn có thể đề nghị với tôi một công việc gì trong tương lai. Tôi trả lời: "Đằng nào tôi cũng sẽ không làm việc ở đây nữa, cho dù ông có thể tìm được việc gì đó cho tôi hay không".

Khi tôi mang đơn thôi việc đến xin chữ ký, mắt tôi nhoà lệ. Ông ấy nhận ra và cố an ủi tôi: "Marina, chị đừng quá phiền muộn như thế". Tôi cố gắng trấn tĩnh lại: "Vâng, xin lỗi ông, tôi sẽ không thế nữa đâu". Ông lại tiếp tục an ủi: "Xin chị, chị đừng buồn bã thế nữa".

Tất nhiên, tâm trạng tôi thật nặng nề. Thật tiếc rằng một thời kỳ công tác của tôi, thú vị và có ý nghĩa như vậy, lại kết thúc đáng buồn như thế.

Song tôi hoàn toàn tin chắc rằng mọi việc của Vlađimir Vlađimirôvích sẽ ổn cả thôi, một người thông minh như thế không thể không còn cần đến được.

Vào tháng bảy cả nhà tôi chuyển ra nhà nghỉ mà tôi đã xây dựng được mấy năm rồi, chúng tôi bắt đầu sống trong tâm trạng chờ đợi - tôi chả là "người ai cũng cần" và họ nhất định sẽ gọi tôi đi đâu đó. Anatôli Alêchxanđrôvích Xốptrắc nói chắc rằng tôi sẽ được điều làm đại sứ. Khi ấy ông đã thảo luận với Primacôp và nói với tôi: "Tôi đã nói chuyện với bộ trưởng rồi - anh sẽ đi làm đại sứ". Tất nhiên, tôi ngờ rằng người ta sẽ cử mình đi làm đại sứ ở đâu đó, song không tiện nói thẳng với Xốptrắc điều này: "Anatôli Alêchxanđrôvích, đấy là chuyện hoàn toàn vớ vẩn. Không chỉ tôi, mà cả ông nữa, cũng chẳng khi nào mơ đến chức đại sứ, cũng như chẳng khi nào mắt lại nhìn thấy tai mình vậy!". Mọi việc xảy ra đúng như thế.

"XỐPTRẮC LÀ MỘT NGƯỜI CHÂN CHÍNH"

Anatôli Alếchxanđrôvích Xốptrắc là một người dễ xúc động. Ông lúc nào cũng thích mình ở trung tâm sự chú ý của mọi người, muốn mọi người nói về mình. Tôi có cảm giác rằng đối với ông ấy dù

cho mọi người có ca tụng hay phỉ báng thì cũng như nhau cả thôi.

Khi mới làm việc ở Hội đồng thành phố Lêningrát ông ấy đã vài lần có lời khiếm nhã khi nói về quân đội. Ông gọi các tướng lĩnh là những kẻ đầu đất mặc dù thật ra ông không cho họ là những người như vậy. Tôi biết rõ điều này. Xốptrắc có quan hệ bình thường đối với quân đội. Song lúc hăng lên, chợt nghĩ ra một từ ấn tượng, thế là ông nói luôn ra. Ông tưởng rằng công luận ủng hộ ý kiến như vậy nên nhào nặn theo. Thật là sai lầm.

Các tướng lĩnh không bỏ qua chuyện đó. Một lần, có cuộc họp khối quân sự hay gì đó đại loại như vậy. Xốptrắc là uỷ viên Hội đồng quân sự quân khu Lêningrát, cuộc họp này có trong lịch làm việc của ông. Hôm ấy Alla Pugachôva đến thành phố. Ông nói với tôi: "Này, anh điện cho các tướng báo tôi không đến được". Thật ra ông muốn đi đón Putgachôva. Các vị tướng thì đã một lần hoãn họp vì ông ấy rồi, lần này lại thế quả không tiện, họ sẽ cảm thấy bị xúc phạm. Tôi

bảo ông: "Ông nên đi thì hơn". - "Thì anh cứ nói là tôi ốm!". Thế rồi ông ra sân bay đón Pugachôva.

Tôi gọi điện cho tư lệnh quân khu: "Ông hiểu cho, Antôli Alếchxanđrôvích không đến họp được. Ông ấy bị ốm"-"Thế ư? Thôi đành vậy, cảm ơn anh đã báo". Hai tuần sau tôi gặp tư lệnh quân khu, ông này nói với tôi vẻ rất phật ý: "Tức là ông ta ốm phải không"? . Hoá ra ông ta xem vô tuyến, trông thấy Xốptrắc ra đón Pugachôva rồi đi xem ca sĩ biểu diễn. Thế là vị tướng nọ ghét lây luôn cả Alla Pugachôva, mặc dù bà ca sĩ ấy chẳng có liên quan gì trong vụ này: "Thế..., có nghĩa là, đi đón hạng người như thế thì ông ta có thời gian hả? Thậm chí ốm còn cố đi được. Thế còn việc quốc gia thì không có thời gian chứ gì".

- Lúc Xốptrắc bay sang Pari ông đang ở đâu?

- Ở Pêtécbua, mặc dù lúc ấy tôi đã làm việc ở Mátxcơva.

- Xin ông kể rõ.

- Kể chuyện gì cơ?

- Về chuyện rắc rối liên quan đến chuyến đi của ông ấy...

- Chẳng có gì rắc rối cả. Tôi ở Piter, gặp ông ấy, đến bệnh viện thăm ông ấy.

- Ông chỉ bay đến để tạm biệt ông ấy thôi sao?

- Không, tôi không tạm biệt. Tôi chỉ đến bệnh viện thăm ông ấy, thế thôi. Ông ấy nằm ở viện tim mạch, sau đó Giám đốc Học viện quân y Iuri Sécpchencô đưa ông ấy về viện mình.

Ngày 7 tháng Mười một, theo tôi, bạn bè ông ấy ở Phần Lan điều sang một chiếc máy bay cứu thương chở ông ấy sang bệnh viện bên Pháp.

- Thế có nghĩa là không có ai tổ chức gì cả mà chỉ điều máy bay sang thôi?

- Đúng vậy, bạn bè ông ấy đã gửi máy bay sang. Vì hôm ấy là ngày 7 tháng Mười một, mọi người bắt đầu nghỉ lễ, nên chỉ sang ngày mùng 10 người ta mới phát hiện ra sự vắng mặt của ông ấy ở Xanh Pêtécbua.

- Bề ngoài có vẻ như là một chiến dịch

đặc biệt do một bàn tay chuyên nghiệp sắp xếp.

- Thật thế sao? Chẳng có gì đặc biệt, chuyên nghiệp ở đây hết. Báo chí viết như thể ông ấy được đưa đi mà không chịu sự kiểm soát gì.

Điều này không đúng. Ông ấy qua cả hải quan cửa khẩu. Tất cả đều theo đúng trình tự. Dấu má đóng đầy đủ. Họ đưa ông vào máy bay. Thế thôi.

- Hoan hô. Thế họ có thể bắt ông ta không?

- Có lẽ là có. Song tôi chỉ không rõ bắt vì lẽ gì.

- Đến nay cũng vẫn chưa rõ sao?

- Sao lại không. Theo như tôi hiểu thì không có gì để bắt ông ấy cả. Người ta khép tội ông ấy vào một vụ nhà cửa mù mờ nào đó, tiến hành điều tra song cũng chẳng đi đến đâu. Bản thân Xôptrắc thoạt đầu bị gò lại trong bốn năm, sau thì bị rượt đuổi khắp cả châu Âu.

- Ông có biết rõ chuyện này không ?

- Không, nói thật, ngay tình tiết tôi cũng không biết, sau này mới tìm hiểu.

- Thế ông có tự mình suy xét và tìm hiểu đến tận cùng xem mình đã làm việc với một người như thế nào không? Hay nói chung ông không nghi ngờ gì?

- Các bạn biết không, tôi hoàn toàn tin chắc ông ấy là một người lương thiện 100 phần trăm, bởi vì tôi biết ông ấy đã nhiều năm. Tôi biết ông nghĩ thế nào, cái gì đối với ông ấy là quý giá, cái gì không, biết ông ấy có khả năng làm được gì hoặc không làm nổi việc gì.

Các anh có nhớ phim "Thanh kiếm và lá chắn", đoạn nói về bọn nó định tuyển mộ người sĩ quan xô viết không? Chúng nói với anh ta: "Anh nghĩ là chúng tôi sẽ cho anh chết như một anh hùng ư? Hãy xem bức ảnh đăng anh trong quân phục Đức đây này. Hết rồi, anh là một kẻ phản bội". Người sĩ quan của chúng ta tóm lấy cái ghế định quật vào mặt tên dụ hàng. Tên này bắn chết anh rồi nói: "Đây là một ý định sai lầm ngay từ đầu. Doạ dẫm tố giác hắn chẳng có nghĩa lý gì. Rõ ràng, phẩm chất của người sĩ quan này ở tổ quốc rất trong sạch".

Với Xốptrắc cũng thế. Ông ấy là một người đứng đắn nổi tiếng trong sạch. Hơn thế nữa, ông ấy rất nổi bật, cởi mở, tài năng. Tôi rất có cảm tình với ông, mặc dù hai chúng tôi thật khác nhau. Tôi thành thật thích những người như ông. Ông là một người chân chính.

Ít có ai biết rằng tôi và Anatôli Alếchxanđrôvích có mối quan hệ gần gũi, bạn bè, rất tin cậy lẫn nhau. Hai chúng tôi đã trò chuyện với nhau rất nhiều mỗi khi công tác ra nước ngoài, khi chỉ có hai chúng tôi suốt mấy ngày. Tôi nghĩ tôi có thể coi ông như một người bạn vong niên...

Cuộc nói chuyện này diễn ra hai ngày trước khi Antôili Xốptrắc qua đời ngày 19 tháng Hai năm 2000 sau một cơn đau tim tại thành phố Xvetlơgorxơ.

"TẤT CẢ ĐÃ CHÁY RA TRO"

LÚTMILA PUTINA:

Mùa hè năm 1996, ngay sau khi bầu cử, chúng tôi về ngoại ô - về ngôi nhà chúng tôi đã xây dựng trong sáu năm, cách thành Piter khoảng 100 kilômét. Chúng tôi sống ở đó một

tháng rưỡi. Chúng tôi may rèm cửa, thu dọn, trang hoàng, sắp đặt đồ gỗ. Chúng tôi chỉ mới vừa làm song tất cả những việc đó, thì ngôi nhà bị cháy. Đó là một chuyện buồn. Ngôi nhà đã cháy ra tro hoàn toàn.

MARINA ENTANXÊVA:

Chúng tôi đi xe đến thăm nhà nghỉ của gia đình Putin. Họ vừa mới xây xong. Chúng tôi bắt đầu đi hơi muộn, vào lúc gần chiều. Tôi cùng chồng muốn quay về ngay trong ngày, nhưng Vlađimir Vlađimirôvích và Lútmila Alếchxanđrốpna nói: "Sao thế các bạn, bây giờ chúng ta vào tắm xông hơi đã". Các cô bé của họ kêu lên: "Hãy cho phép Svetulia ở lại!". Svetulia là con gái chúng tôi.

Nhà xây gạch, nhưng bên trong ốp gỗ. Ngày hôm đó tôi cùng vợ và các con ở nhà nghỉ, chúng chuyển đến đây ở chưa lâu lắm. Marina Entanxêva, thư ký của tôi, cùng chồng và con gái đến thăm chúng tôi. Đàn ông chúng tôi vào nhà tắm hơi nằm ngay trong ngôi nhà, ở tầng một. Chúng tôi xông hơi, ra sông vẫy vùng và về phòng nghỉ. Tôi bỗng nghe thấy tiếng kêu tách - tách.

Sau đó là khói, và bỗng ngọn lửa cháy rừng rực! Tôi kêu toáng lên bằng giọng ra lệnh để mọi người chạy ra khỏi nhà. Phòng tắm hơi đã bị cháy. Cachia đang ngồi ăn trong bếp. Cháu tỏ ra là một cô bé có kỷ luật nhất. Khi tôi kêu lên: "Chạy ra khỏi nhà ngay!", cháu quẳng thìa xuống bàn và phóng ra ngoài, thậm chí không hỏi tại sao. Sau đó đứng ngoài đường và nhìn. Còn tôi chạy lên trên gác.

MARINA ENTANXÊVA:

Chúng tôi đi sắp xếp chỗ ngủ cho các cô bé. Cachia còn đang ở phía dưới, còn Masa đã nằm ngủ. Svetulia của tôi đi xuống tầng một, và Lútmila Alếchxanđrốpna cũng đang ở đó.

Ngôi nhà của họ hai tầng, không lớn. Cầu thang lên tầng hai ở giữa, ở hai bên - phải và trái cầu thang - mỗi bên có một phòng. Lần đầu tiên tôi đến ngôi nhà này. Khi phòng tắm hơi bị cháy, cả nhà mất điện. Chắc rằng bị chập điện. Trong nhà trở nên tối om.

Tôi ngửi thấy mùi ga cháy và trở nên luống cuống. Ngay lúc ấy Vlađimir Vlađimirôvich kêu lên: "Chạy ra khỏi nhà ngay!" hoặc một điều gì

đó tương tự như vậy. Còn tôi không tìm được đường!

Lúc này chưa có lửa, chỉ có khói và mùi ga. Chỉ thấy ngạt thở. Tối om. Tôi chạy quanh. Phía dưới họ gọi tôi: "Marina, xuống đi!". Tôi kêu lên: "Không tìm được đường!". Đó là lời cuối cùng tôi kêu được. Tôi bò và quờ quạng tìm cầu thang. Tôi nghĩ rằng: Cầu thang phải ở đâu đó quanh đây. Sau đó mới biết rằng tôi đã bò qua gần cầu thang và rơi vào phòng khác.

Khói nhiều đến nỗi không nhìn thấy cầu thang để xuống. Ở tầng hai, Marina cũng như Masa, cô con gái đầu, còn đang quẩn quanh và không hiểu phải chạy đi đâu, thậm chí còn không nhìn thấy nhau. Tôi nắm tay Masa và đẩy ra ban công.

Sau đó tôi xé ga bọc giường, bện chúng lại, buộc vào lan can ban công và nói với Masa: "Tụt xuống đi!". Cháu hoảng sợ kêu lên: "Con không tụt đâu, sợ lắm!". Tôi doạ: "Bây giờ bố túm lấy con và ném khỏi đây như ném con chó con! Sao, con không biết là nhà đang cháy à?!".

Tôi túm cổ cháu, nhấc qua lan can, mọi người ở dưới đón cháu.

MARINA ENTANXÊVA:

Thế là tay tôi chạm vào tay Vlađimir Vlađimirôvích. Rõ ràng, ông đã leo lên tầng hai. Ông đẩy tôi ra ban công.

Tất cả đang cháy. Lúc đầu chưa có ngọn lửa, sau đó cháy toàn bộ. Không giống như trong phim ảnh: lúc đầu cháy sàn, sau đó là mành... Tất cả là nhảm nhí. Trong khoảng khắc tất cả cháy bùng lên. Họ kể lại với tôi rằng khí ga bị rò rỉ nên nó cháy rất nhanh. Nói ngắn gọn: một cột lửa.

Tôi thả Marina xuống sau Masa. Tôi bện một số ga giường lại và quẳng qua ban công. Khi tụt xuống bằng ga giường, cô ấy hoảng sợ và buông các ngón tay ra. Ở đó có thể bị ngã rất đau bởi vì các bậc tam cấp được làm bằng đá. Nhưng ông chồng đã đón được cô ta và anh ta bị trật khớp. Không sao, sau đó đã nắn lại được.

Lúc đó tôi chợt nhớ ra: Còn cặp ngoại giao đựng tiền và toàn bộ sổ tiết kiệm đang nằm trong phòng. Tôi nghĩ: Không có tiền thì làm gì được?

Tôi quay lại, tìm kiếm, tay sờ chỗ này, chỗ kia. Tôi cảm thấy rằng chỉ còn hai giây nữa để

tìm kiếm - tất cả chỉ còn vậy, có thể nào không vội vàng được... Tất nhiên, tôi bỏ không tìm của cải của mình nữa. Tôi nhảy ra ban công, ngọn lửa bùng lên. Bò qua lan can, nắm lấy ga giường, tụt xuống. Ở đây có sự trùng lặp thú vị: tôi ở trong tình trạng mà mẹ tôi đã sinh ra, chỉ kịp quấn ga giường. Vâng, các bạn có hình dung ra không, một bức tranh: ngôi nhà đang bốc cháy, một người ở trần, quấn ga giường, bò xuống, ngọn gió thổi căng cánh buồm và một đám đông dân chúng đứng trên gò đất, im lặng tò mò quan sát.

Ngay cạnh nhà có hai ô tô. Chúng bị nung lên khá nóng. Chìa khoá xe để trong nhà. Xe đang vào số, cửa xe bị khoá.

MARINA ENTANXÊVA:

Chúng tôi không có chìa khoá, mọi thứ để trong nhà. Lútmila Alếchxanđrốpna nói: "Thôi, đẩy xe vậy". Xe chúng tôi đời "9". Tôi kêu lên trong cơn hoảng loạn: "Quỷ tha ma bắt xe với cộ đi! Nhà còn cháy ra tro hết rồi!". Cô ấy ngạc nhiên nhìn tôi, và nói: "Thôi nào, còn có ích đó". Cô ấy nhặt hòn đá và ném mạnh vào kính xe,

sau đó thò tay sang số Mo và đẩy ra xa. Cả chiếc thứ hai cũng vậy.

Sau đó, tôi đứng và im lặng nhìn ngôi nhà cháy. Đó là cú sốc lớn đối với tôi. Còn lời đầu tiên mà Lútmila Alếchxanđrốpna nói là: "Ơn Chúa, mọi người đều sống và khoẻ mạnh!".

Ngôi nhà cháy như ngọn nến. Lính cứu hoả đến. Nhưng họ hết nước ngay. Hồ ở ngay bên cạnh. Tôi nói: "Hết nước là thế nào? Có cả một cái hồ cơ mà!". Họ đồng ý: "Hồ thì có, nhưng không có ống hút". Nói chung, lính cứu hoả đến rồi lại đi ba lần, khi mà tất cả chưa cháy thành tro.

Trong chuyện này, các cô bé là bất hạnh nhất so với mọi người. Các cháu chuyển từ căn hộ đến đây toàn bộ của cải của mình - toàn bộ đồ chơi, toàn bộ búp bê Bambi mà chúng đã tích góp trong suốt cả tuổi thơ. Sau đó Masa kể lại rằng, mấy tháng sau sự việc đó cháu không thể ngủ được. Tất cả những gì thân thương nhất mà chúng có đều đã chuyển vào căn phòng đó.

Sau khi giám định, lính cứu hoả đã kết luận rằng những người xây dựng hoàn toàn có lỗi: họ

xây bếp lò không đung. Họ có lỗi thì họ có trách nhiệm phải bồi thường thiệt hại.

Phương án thứ nhất - trả tiền. Nhưng không hiểu phải trả như thế nào. Ngôi nhà cháy vào năm 1996. Chúng tôi xây nhà khoảng năm năm. Tôi nhớ rất rõ, năm 1991, tôi mua gạch ba rúp một viên. Sau đó không đủ, tôi phải mua thêm, nhưng với giá bảy rúp. Đó là những giá khác nhau... Nói chung, không hiểu phải đưa ra chỉ số giá cả như thế nào.

Cho nên tôi thích phương án thứ hai hơn. Buộc họ phải phục hồi lại tất cả như cũ. Và họ đã làm. Họ đã dựng lên một cái hộp giống y như trước, họ đã thuê một hãng Ba Lan và hãng này làm toàn bộ đến khi xong. Những người xây dựng làm xong trong một năm rưỡi. Tất cả giống như trước khi cháy, thậm chí còn khá hơn một chút. Chỉ có phòng tắm hơi là chúng tôi đề nghị bỏ hoàn toàn.

QUAN CHỨC CHÍNH PHỦ

"ĐÓ LÀ THÀNH PHỐ CỦA CHÚNG TÔI"

- Công việc của ông sau đó ra sao? Ông rời bỏ chỗ thống đốc Iacốplep, không thành đại sứ...

Mấy tháng sau khi chúng tôi bị thua trong bầu cử ở Piter tôi vẫn không có việc làm. Nói chung, cũng gay, còn gia đình nữa. Cần quyết định một điều gì đó. Trong khi tình trạng với Mátxcơva lại không rõ ràng: lúc thì như thể gọi đi làm, lúc lại như không gọi.

- Thế ai đã gọi vậy?

- Bôrôđin, thế mới lạ chứ.

Sáng kiến đưa tôi vào Văn phòng Tổng thống ngay từ đầu thuộc về Pavel Bôrôđin - Cục trưởng Cục quản trị của tổng thống. Tôi không biết vì sao ông ấy lại sực nhớ ra tôi. Trước đó chúng tôi chỉ gặp nhau vài lần. Mối quan hệ chỉ có vậy.

Bôrôđin giới thiệu về tôi với Chánh văn phòng

tổng thống lúc đó là Nhicôlai Egôrốp, ông này gọi tôi lên Mátxcơva và đề nghị tôi làm phó cho ông ta. Chỉa cho tôi xem dự thảo quyết định của Tổng thống, ông ấy nói rằng sang tuần sau sẽ trình xin chữ ký Enxin và tôi sẽ bắt đầu công việc. Tôi đồng ý: "Vâng. Vậy giờ tôi phải làm gì?". Ông ta nói: "Anh cứ bay về nhà, về Piter đi. Ông ấy ký rồi chúng tôi sẽ gọi anh".

Tôi về Pêtécbua. Vẻn vẹn có hai - ba ngày sau Egôrốp bị cách chức và Anatôli Trubaixơ được bổ nhiệm chánh văn phòng. Trubaixơ xoá chức vụ mà người ta đã đề nghị tôi giữ. Thế là tôi không đi Mátxcơva nữa.

Lại một thời gian nữa qua đi. Chính phủ của Trécnômưrđin đã hình thành, Alếchxây Alếchxêêvích Bôlsacốp được bổ nhiệm làm phó thứ nhất. Ông này là người Piter chúng tôi. Sau này tôi mới biết, trong một buổi tiếp tân ông ấy trách Bôrôđin: "Các anh thế nào mà hứa tìm việc cho người ta rồi lại bỏ rơi, để người ta ngồi không mãi thế". Bôrôđin phật ý: "Không phải tôi bỏ rơi anh ta. Tại anh bạn Trubaixơ của anh làm dở dang hết cả đấy chứ". - "Thế thì lấy cậu ấy về chỗ anh vậy". - Bôlsacốp đề xuất. Bôrôđin cho

rằng tôi không về chỗ ông ấy ở Cục Quản trị vì tôi đã quen với loại công việc khác. Bôlsacốp vẫn chưa thôi: "Thế thì anh nghĩ ra chỗ nào đi". Họ chia tay nhau ở đấy. Bôrôđin hứa sẽ suy nghĩ. Và ông ấy đã nghĩ ra, song sau này tôi mới biết.

Đột nhiên Alếchxây Cuđrin gọi điện cho tôi. Cậu ấy đang là Tổng cục trưởng Tổng cục kiểm tra của tổng thống. Cậu ấy bảo, đến đi, chúng ta sẽ cùng xem có thể làm gì, người ta chỉ loại bỏ một chức danh chứ có phải tất cả đâu. Tôi đáp máy bay tới Mátxcơva gặp Cuđrin . Cậu ấy thảo luận với Trubaixơ và ông này trước khi đi nghỉ phép đã đề nghị tôi đứng đầu vụ liên hệ với công luận. Việc này không hợp với tôi lắm. Còn đi đâu nữa? Với công luận thì với công luận. Đằng nào thì cũng vẫn là Văn phòng Tổng thống. Nói chung là tôi đồng ý.

Tôi cùng Cuđrin đi ô tô ra sân bay. Dọc đường cậu ta sực nghĩ ra: "Này, mình chúc mừng Bôlsacốp đi, người đồng hương này của chúng mình bây giờ là phó thứ nhất rồi". - "Nào thì chúc mừng". Chúng tôi gọi điện thoại cho Bôlsacốp ngay trong xe. Alếchxây chúc mừng Bôlsacốp và nói thêm: "Cả Vôlôđia Putin cùng chúc mừng anh.

Cậu ấy đang ở đây, cạnh tôi đây này". Bôlsacốp nói: "Đưa ống nghe cho cậu ta". Tôi cầm ống nghe và nghe: "Anh đang ở đâu?" - "Còn ở đâu nữa. Tôi đang ở trong ô tô. Chúng tôi ra sân bay. Tôi về Piter bây giờ". - "Thế anh vừa ở đâu?". - "Ở Kremli. Người ta đã giải quyết vấn đề bố trí công việc cho tôi. Tôi sẽ làm Vụ trưởng Vụ liên hệ với công luận". - "Anh hãy gọi cho tôi sau khoảng 30 phút nữa". Trong khi đó ô tô vẫn tiến ra phía sân bay.

Tôi đã định ra máy bay, song vào phút cuối lại quyết định gọi lại cho Bôlsacốp. Ông ấy nói: "Nghe này, anh có thể ở lại được không? Ngày mai hãy tới chỗ Bôrôđin". Tôi không hiểu việc gì, song cũng ở lại. Thậm chí tôi không hề nghĩ rằng Bôlsacốp còn có thể nhớ ra tôi.

Chẳng hiểu vì sao ông ấy làm điều này, mà hỏi thì không tiện. Tôi chỉ còn có một cách lý giải duy nhất. Alếchxây Alếchxêêvích Bôlsacốp ở Piter là một người nổi bật. Phó chủ tịch thứ nhất Ủy ban điều hành của Lenxôviết, người thật sự lãnh đạo thành phố. Ông được coi là một người phụ trách công việc năng động và rất cần cù. Làn sóng dân chủ cuốn ông đi, dù ông không

phải là người theo quan điểm chính thống hay gì gì đó, nhưng Xốptrắc đã quyết định rằng ông phải ra đi.

Bôlsacốp gần như phải ra hè đường, ông cũng có làm việc gì đó, song không ai có thể nghĩ là ông lại được bổ nhiệm một chức vụ tương đối nào khác, hơn nữa lại ở Mátxcơva. Thỉnh thoảng Bôlsacốp có xuất hiện ở Xmônưi giải quyết công việc riêng. Không một lần nào tôi bắt ông ấy phải đợi. Những lần như thế tôi thường ngừng mội việc, đuổi tất cả ra ngoài, tự mình ra phòng ngoài đón ông: "Alếchxây Alếchxêêvích, xin mời ông vào". Tôi với ông ấy chưa bao giờ có quan hệ gần gũi. Có thể ông ấy nhớ chuyện ấy chăng...

Sáng hôm sau tôi tới chỗ Bôrôđin, ông đề nghị tôi làm phó cho mình.

Thế là vào tháng Tám 1996 tôi hiện diện ở Quảng trường cũ ở Mátxcơva với cương vị Phó Cục trưởng Cục Quản trị của Tổng thống, phụ trách Pháp chế và công sản ở nước ngoài.

LUTMILA PUTINA:

Tôi nhớ, vấn đề tranh luận không phải có đi Mátxcơva hay không. Rõ ràng là nên đi rồi.

Thậm chí không thể nói hai chúng tôi có thảo luận nhiều hay không về sự bổ nhiệm mới này. Vôlôđia nói dù cho công việc họ đề nghị không hợp với anh ấy lắm nhưng không còn việc nào khác. Sau đó lại có một đề nghị khác.

Tôi thoạt đầu không muốn rời Pêtécbua. Chúng tôi chỉ vừa bắt đầu có được căn hộ riêng, trong khi ở đấy lại phải ở nhà công. Thật ra còn phàn nàn gì nữa? Nhà nghỉ ở Ackhanghenxcơ. Nhà cũ, đồ đạc cũ, song lại có những hai tầng, sáu phòng. Hai phòng ở dưới, bốn phòng trên gác - sang trọng quá đi chứ! Và tôi yêu Mátxcơva ngay lập tức, không biết vì sao - có thể là do không khí cuộc sống, cảnh vật trên đường phố.

Ở Piter tôi ốm yếu, tới Mátxcơva tôi đâm khoẻ ra. Chồng tôi thích nghi với Mátxcơva chậm hơn, song hình như cũng đã quen. Cuộc sống ở đây rất sôi động.

Không thể nói tôi không yêu Mátxcơva. Chỉ là tôi yêu Piter hơn mà thôi. Mátxcơva rõ ra một thành phố Âu châu. Thành phố cũng có những vấn đề của nó, song cuộc sống ở đây vẫn rất sôi động. Phải thừa nhận rằng Piter vẫn chỉ là một

tỉnh cho dù có là trung tâm chính trị đi chăng nữa.

"ĐI NHIỀU NƠI, THẤY NHIỀU ĐIỀU..."

- Ông thăng tiến rất nhanh ở Mátxcơva. Hầu như mỗi năm lên một chức. Năm 1997 - Tổng cục trưởng Tổng cục Kiểm tra của Tổng thống, năm 1998 - phó thứ nhất Văn phòng Tổng thống phụ trách các khu vực, cũng năm 1998 - Giám đốc FSB, sau đó còn là thư ký Hội đồng An ninh. Tháng Tám 1999 là Thủ tướng và từ 31 tháng Mười hai là quyền Tổng thống. Thế ông thích thú đối với tất cả các công việc đó như nhau hay sao?

- Hoàn toàn không. Thật ra có lúc tôi đã định đi khỏi Văn phòng Tổng thống.

- Khi nào vậy?

- Khi còn làm ở Tổng cục Kiểm tra. Công việc đó như thể... bản thân nó không mang tính sáng tạo. Đây là công việc quan trọng và cần thiết, tôi hiểu cả, nhưng tôi chẳng thấy thích thú gì.

Tôi không biết nếu đi khỏi đó thì tiếp theo tôi sẽ làm gì. Có lẽ tôi sẽ mở một văn phòng luật sư nào đó. Nói làm nghề này có sống được không thì khó, nhưng điều đó thật sự thú vị. Bạn bè tôi nhiều người cũng làm thế, và họ đều thành công cả.

- Thế vì sao cuối cùng ông lại không ra đi?

- Khi tôi còn đang cân nhắc thì người ta đã bổ nhiệm tôi làm phó thứ nhất Văn phòng Tổng thống, phụ trách địa phương, phải thường xuyên quan hệ tiếp xúc với các vị tỉnh trưởng. Nói thêm rằng thời gian đó tôi đã hình thành được mối quan hệ với nhiều tỉnh trưởng. Tôi nhận ra rằng công việc với thủ lĩnh các vùng là một trong những hướng hoạt động quan trọng nhất của đất nước. Mọi người đều nói quản lý ngành dọc đã mất, thế nên mới cần khôi phục lại.

- Thế chính các tỉnh trưởng, thống đốc các vùng có cần điều này không? Họ có sẵn sàng tham gia vào ngành dọc đó không?

- Họ sẵn sàng. Chính họ là một phần của đất nước và cũng khổ sở vì những nhược điểm trong

hệ thống quản lý. Cần giải quyết vấn đề này cùng với họ. Có thể ai đó không thích, sao mà vừa ý tất cả được, nhưng có thể tìm ra một cách giải quyết nào đó chung nhất. Sau nữa là tôi rất thích tìm hiểu đất nước. Tôi đã công tác ở những đâu - ở Pêtécbua, ở nước ngoài... Tất nhiên, bảy năm làm việc ở Piter đã cho tôi một kinh nghiệm tốt, cả về phương diện kinh tế cũng như về phương pháp quản lý. Song Piter chưa phải là cả nước. Tôi muốn đi, muốn quan sát mọi nơi.

"XIN CẢM ƠN, CÁC BẠN"

- Thế tại sao nửa năm sau ông lại rời bỏ công việc lý thú ấy mà đi làm Giám đốc Cục An ninh liên bang (FSB)? Ông lại muốn trở lại cơ quan ư?

- Không phải là tôi muốn. Thậm chí không những người ta chẳng hỏi tôi có muốn hay không mà còn chẳng gợi ý hay bàn luận rằng có thể có sự bổ nhiệm như vậy nữa. Chỉ đơn giản báo là Tổng thống đã ký sắc lệnh.

- Chánh Văn phòng Tổng thống lúc ấy là Valentin Iumasép phải không?

- Đúng vậy. Tôi đang ngồi trong văn phòng thì chuông điện thoại reo: "Anh có thể ra sân bay đón Kiriencô được không?". Ông ta lúc này là thủ tướng, vừa từ chỗ Tổng thống nghỉ ở Karêlia quay về Mátxcơva. Tôi trả lời có thể đi được song lại tự nhủ không biết có chuyện gì đây. Tôi đã linh cảm thấy có gì đó không bình thường. Tôi vào sân bay thì Kiriencô cũng vừa bước xuống máy bay: "Chào Vôlôđia! Tôi xin chúc mừng anh!". - "Về việc gì? - "Sắc lệnh đã ký. Anh được bổ nhiệm làm giám đốc FSB". Ôi, xin cảm ơn, các bạn ơi... tôi không thể nói là mình vui mừng khi nghe tin này. Tôi không có mong muốn bước vào dòng nước ấy lần thứ hai.

Các bạn hiểu không, dù sao thì phục vụ ở các tổ chức quân sự cũng rất nặng nề. Tôi nhớ cứ mỗi khi đến gần toà trụ sở KGB nơi tôi đã từng làm việc, thì lại thấy như bị điện giật. Có thể chỉ tôi có cảm giác như thế. Con người sống ở đó thường xuyên có tâm trạng căng thẳng. Giấy tờ toàn loại bảo mật, cái này không được, cái kia không được. Ngay cả vào khách sạn cũng không

được! Người ta cho rằng chỉ có gái bán hoa với bọn buôn ngoại tệ mới vào khách sạn. Vậy thì một nhân viên cơ quan an ninh mẫu mực làm gì giữa đám người ấy?

Còn nữa, nếu anh là nhân viên tình báo thì sẽ luôn luôn là đối tượng kiểm tra, người ta sẽ tìm hiểu một chuyện gì đó về anh. Có thể, điều này không xảy ra thường xuyên, song vẫn chẳng có gì dễ chịu. Còn họp thì tuần nào cũng có! kế hoạch công tác hàng ngày! Các bạn cười gì? Ở đó có một quyển sổ với tiêu đề "mật". Thứ sáu anh đến mở sổ ra viết kế hoạch công tác tuần sau vào đó - chi tiết từng ngày một. Sau đó mỗi ngày lại phải ghi công việc từng giờ.

Các bạn chắc sẽ hỏi: còn ở Điện Kremli thì sao, có khá hơn không? Nhưng ở đây là bối cảnh khác. Bây giờ không có ai kiểm tra tôi mà tôi tự mình kiểm tra tất cả. Còn khi đó có thủ trưởng phòng, thủ trưởng ban. Họ giở kế hoạch ra: Anh đã làm được gì trong tuần vừa rồi? Tại sao có việc này việc nọ không thực hiện được. Anh giải thích rằng đó là việc quy mô lớn, không thể làm xong ngay được. Lúc đó họ lại yêu cầu, thế thì

khi viết kế hoạch anh hãy viết những gì có thể làm được thôi. Tôi kể những chuyện đó để giải thích thế nào là phục vụ trong quân ngũ. Tất nhiên, mọi chuyện đều phải chịu áp lực lớn lắm.

Sau nữa là từ khi ra khỏi KGB tôi sống thật thú vị và phong phú. Đến khi tôi bước vào văn phòng giám đốc FSB thì người đón tôi là Nhicôlai Côvaliốp, người tiền nhiệm của tôi. Ông ấy mở két và nói: "Chỗ này tôi để sổ công tác mật. Chỗ này để đạn". Còn tôi nhìn tất cả những cái đó với tâm trạng buồn rầu.

·LÚTMILA PUTINA:

Có lẽ sự bổ nhiệm duy nhất của Vôlôđia được gia đình tôi thảo luận là chức vụ Thủ tướng. Còn về FSB, tôi nhớ trước đó khoảng ba tháng chúng tôi có nhắc đến chuyện này, Vôlôđia nói là không khi nào anh ấy đồng ý. Chúng tôi đi dạo ở Ackhanghenxcơ và nói về công việc của chồng tôi. Anh ấy nói nếu có nơi nào anh ấy thật sự không muốn tới thì đó là FSB. Tôi hiểu tại sao, đó là sự trở lại với cuộc sống đóng kín, giống như khi

anh ấy làm việc ở KGB trước đây. Đừng đến chỗ ấy, đừng nói điều này, có thể tiếp xúc với người này, còn người kia thì không được. Sau đó là khi ra khỏi KGB anh ấy đã phải quyết định rất khó khăn, và đã đi là đi hẳn.

Tôi đang nghỉ ở biển Bantic thì anh ấy gọi điện báo: "Em ở đấy nên lưu ý hơn một chút, bởi vì anh vừa bị trả về nơi anh đã bắt đầu". Tôi cứ tưởng anh ấy bị trả về làm phó cho Bôrôđin, tức là hạ chức. Tôi không giải mã được lời anh ấy nhắn, lại cứ nghĩ là khi tôi đi nghỉ thì có chuyện gì xảy ra trong nước, tình hình có gì thay đổi cơ. Đến khi anh ấy nhắc lại đến lần thứ ba: "Người ta trả anh về nơi bắt đầu" thì tôi mới hiểu. Đi nghỉ về tôi hỏi chuyện xảy ra thế nào. Anh ấy trả lời: "Đã bổ nhiệm rồi, vậy thôi!". Tôi không hỏi gì thêm.

Khi Vôlôđia về FSB người ta đề nghị phong hàm tướng cho anh. Song anh đã không trở lại quân ngũ mà ở lại bên dân sự. Tức là không phải đại tá đi chỉ huy các tướng, mà công việc chỉ huy do người có khả năng làm việc ấy đảm nhiệm.

Sự bổ nhiệm này có ảnh hưởng đến cuộc sống của chúng tôi không ư? Không đâu, duy chỉ có việc tôi phải cắt đứt liên lạc với hai vợ chồng người quen của tôi ở Đức. Tôi nghĩ chỉ một thời gian, thế mà mãi đến giờ vẫn không khôi phục được mối liên lạc ấy.

- Ở FSB ông được đón tiếp ra sao? Một ông đại tá nào đó về làm sếp...

- Mọi người thoạt đầu tiếp nhận tôi một cách nghi ngại, về sau sự nghi ngại đó qua đi. Còn về chuyện đại tá thì... Chúng ta nên lý giải ngọn ngành. Thứ nhất, tôi là đại tá dự bị. Khi rời quân ngũ tôi mang hàm trung tá. Nhưng đó là 10 năm về trước. Trong 10 năm ấy tôi đã có cuộc sống khác và tôi về làm việc ở FSB không phải với quân hàm đại tá, mà với tư cách là một quan chức dân sự, từ cương vị Phó chánh Văn phòng Tổng thống chuyển sang.

- Có nghĩa ông thật sự là người lãnh đạo dân sự đầu tiên của cơ quan an ninh?

- Tất nhiên đúng như thế, nhưng người ta không để ý đến điều này - người thì do ngốc

nghếch, người thì do thiếu nhận thức, còn có người cố tình không để ý.

- Đội ngũ lãnh đạo dưới quyền ông có thay đổi nhiều không?

- Có thay đổi, nhưng không nhiều. Nói chung tôi không có bất kỳ động thái nào đột ngột quá. Tôi chỉ xem xét kỹ hơn tình hình công việc và con người rồi có những thay đổi điều chỉnh cần thiết mà thôi.

- Thế vì sao Épghênhi Primacốp lại nói chỗ nào ông cũng đưa người Lêningrát vào?

- Người ta còn nói tôi sa thải tất cả và lấy toàn những người đâu đâu vào nữa. Tôi bèn mang bản danh sách toàn thể bộ máy cán bộ FSB lên họp với Primacốp. Khi đó mới rõ tôi chẳng sa thải ai, mọi người vẫn ở nguyên chỗ của mình. Primacốp sau có lời xin lỗi, nói rằng người ta đã làm ông lú lẫn.

- Có đúng khi làm giám đốc FSB ông vẫn thường gặp gỡ Vladimir Kriuchcốp?

- Đúng thế.

- Gặp gỡ tình cờ chăng?

- Không, không phải tình cờ. Tôi liên hệ rất tích cực với các cán bộ cựu trào.

- Bây giờ người ta đang nói về khả năng hợp nhất Cục An ninh liên bang (FSB) và Bộ Nội vụ (MVD). Ý kiến của ông về việc này ra sao?

- Tôi phản đối. Một cộng đồng các cơ quan đặc biệt đã được hình thành nay lại đem phá vỡ nó đi là việc làm không hay. Sau nữa, trên quan điểm lợi ích các cơ quan thì phương án này có thể là bình thường, song nếu xét theo quan điểm lợi ích chính trị thì điều này không có lợi, bởi vì thu nhận thông tin từ hai nguồn bao giờ cũng tốt hơn từ một nguồn.

- Có thể còn tốt hơn nữa phải không, khi mà hai cơ quan theo dõi lẫn nhau và không thoả hiệp với nhau?

- Ý tôi không phải như thế. Đấy là ở Đức, năm 1933. Nguyên tắc của Gestapo[1] là từng người đều phải theo dõi lẫn nhau.

1. Gestapo - Geheime Stantspolizei (Sở mật vụ quốc gia của nước Đức quốc xã)

- Thật trùng hợp khi ông được bổ nhiệm giữ hai chức vụ mà trước ông đã từng có người đồng hương Pêtécbua là Xécgây Xtêpasin giữ rồi. Cả ở FSB (lúc đó là FSK - Ủy ban Phản gián liên bang) lẫn khi là thủ tướng. Ở FSB Xtêpasin được nhắc đến một cách thiếu thiện cảm phải không?

- Trái lại, người ta nhớ tới ông ấy một cách thiện cảm. Chính ở FSK ông đã xử sự chững chạc đến bất ngờ nên đã làm nhiều người kính trọng, trong đó có cả tôi.

Xốptrắc rất ủng hộ Xtêpasin giữ chức giám đốc Sở FSK Lêningrát. Tôi lúc ấy làm việc ở chính quyền thành phố. Tôi nhớ lại rằng Xốptrắc thông báo cho tôi biết, sau chính biến, giữ chức giám đốc Sở FSK là một người theo phái dân chủ.

Tôi không ưa điều này cho lắm, mặc dù đối với bản thân Xốptrắc tôi lại có cảm tình... Nhưng ở đây... Một anh công an nào đó... Dân Trêca chúng tôi không ưa gì bên công an, hơn nữa lại là một người không có quan hệ gì với các cơ quan an ninh. Không, tất nhiên, nói thật thì tôi cũng chả có gì đau khổ khi ông ta đại diện cho làn

sóng dân chủ. Chính tôi cũng từ môi trường ấy mà ra. Song tôi thấy lo. Các bạn hãy nhớ lại các cơ quan an ninh lúc đó tình trạng như thế nào? Trong làn sóng đó người ta muốn lật nhào, bẻ gãy, xé toạc, muốn mở hết danh sách các mạng tình báo, công khai hết các hồ sơ mật. Còn Xtêpasin lại xử sự hoàn toàn bất ngờ. Quả thật, bằng uy tín dân chủ của mình, ông ấy đã bảo vệ các cơ quan đặc biệt của Lêningrát. Ngay từ đầu ông đã nói một cách chắc chắn: "Nếu mọi người tin cậy tôi thì xin hãy tin tưởng. Chúng ta sẽ công bố những gì có thể, nhưng chúng ta sẽ không làm gì gây thiệt hại cho quốc gia cả". Cần đánh giá ông ấy một cách xứng đáng, ông ấy đã điều hòa được quan hệ công việc với bộ máy lãnh đạo và nghiệp vụ. Họ đã tin tưởng ông ấy - đấy là sự thật.

Sau này tôi và Xtêpasin còn gặp nhau nhiều lần ở Mátxcơva, mặc dù giữa hai chúng tôi không có quan hệ bè bạn gần gũi. Các bạn có nhớ, sau khi rời FSK ông ấy làm ở cơ quan chính phủ không? Lúc ấy tôi đã làm việc ở Văn phòng Tổng thống rồi. Khi bàn đến vấn đề ai giữ chức Bộ

trưởng Tư pháp tôi đã đề cử Xtêpasin. Trước đó, tôi có đến gặp ông ấy để hỏi: "Xécgây, anh có muốn không? Tôi không biết có được hay không, song sẵn sàng ủng hộ anh". Ông ta trả lời có, bởi vì ông ấy đã chán cạo giấy rồi.

"TÔI KHÔNG NGẠC NHIÊN"

- Ông có vui mừng khi Xtêpasin được bổ nhiệm làm Thủ tướng không?

- Có.

- Ông cũng biết khi ấy cả ông cũng được đề cử vào chức vụ đó chứ?

- Khi ông ấy được bổ nhiệm làm Thủ tướng ấy ư? Không. Thậm chí trong đầu tôi không hề có ý nghĩ như vậy.

- Ông ấy làm Thủ tướng vẻn vẹn có vài tháng, và cũng không thể giấu được nỗi đau của mình khi bị cách chức. Ông có nói chuyện riêng với ông ấy không?

- Có, ông ấy biết tôi không liên quan gì đến việc bãi chức ông ấy. Nhưng cũng vô cùng bất tiện khi trước ngày Xtêpasin bị bãi chức tôi được

báo sáng hôm sau phải đến gặp Enxin tại nhà nghỉ ở Gorki. Chúng tôi ngồi đó có bốn người - Bôrit Nhicôlaêvich Enxin, Xtêpasin, Acxênhencô và tôi. Tổng thống thông báo với Xécgây việc cách chức ông ta. Các bạn hãy thử tưởng tượng tình cảnh của tôi lúc ấy! Tôi là bạn của ông ta mà! Dù rằng không có gì phải biện hộ với ông ấy, song cũng không thể thốt ra được rằng: "Xécgây, đằng nào anh cũng bị bãi nhiệm thôi". Lưỡi cứ cứng cả lại. Tất nhiên là hết sức khó xử.

- Thế từ chỗ Enxin ra các ông cũng không nói gì với nhau sao?

- Chúng tôi chỉ chào nhau rồi về.

- Sau này khi gặp nhau có khi nào các ông nói về buổi sáng hôm ấy không?

- Có chứ. Tôi cho rằng ông ấy vẫn còn phật lòng. Không phải đối với tôi, song vẫn còn. Thời gian trôi qua rồi sẽ quên đi. Nhìn bề ngoài ông ấy tỏ ra không làm điều gì đến mức để bị bãi chức. Song Tổng thống lại tính khác. Có lẽ ông không chỉ căn cứ vào hai - ba tháng Xécgây Xtêpasin làm Thủ tướng.

Bôrit Nhicôlaêvich Enxin mời tôi đến chỗ ông

và nói ông có ý định đề cử tôi vào chức vụ Thủ tướng, chỉ có điều ông còn phải nói chuyện với Xtêpasin đã. Tôi không mấy ngạc nhiên. Đã rõ cả là mọi việc sẽ đi đến chỗ đó. Tôi không nói về việc bổ nhiệm tôi, mà về việc bãi chức Xtêpasin. Enxin không hỏi tôi có đồng ý trở thành Thủ tướng hay không. Ông chỉ nói là về Xtêpasin ông đã có quyết định.

Phải nói thêm rằng, khi nói chuyện với tôi, ông chưa khi nào nói ra từ "người kế tục". Enxin có nói đến "một thủ tướng có triển vọng", rằng nếu mọi việc diễn ra bình thường thì ông cho điều này là có thể.

Sau đó, khi phát biểu trên sóng, Tổng thống đã nói về tôi như về một người có thể là Tổng thống tương lai. Ông nói ra điều đó với cả nước. Và sau đó, để trả lời bao câu hỏi dồn dập, tôi nói: "Tổng thống đã nói thế thì tôi sẽ làm như thế". Có thể, nghe không quả quyết lắm, song tôi không thể trả lời khác được.

Mọi người có nhớ nước ta hồi đó đang trong tình trạng nào không? Chỉ còn rất ít thời gian là đến bầu cử. Bôrit Nhicôlaêvich Enxin cần có

một giải pháp. Bản thân các tỉnh trưởng cũng cảm thấy rõ mọi việc đang trong tình trạng không ổn định mà họ cần phải tự xác định. Nói thật ra vì sao đúng lúc đó liên minh OVR[1] lại được thành lập? Bởi vì các tỉnh trưởng không có giải pháp nào khác. Mà giải pháp thì nhất định cần phải có.

- Chẳng hạn như khối "Thống nhất" phải không?

- Đúng vậy.

LÚTMILA PUTINA:

Tôi không sửng sốt khi thấy đường công danh của chồng tôi lại tiến nhanh như chớp, bởi vì tôi luôn luôn cho rằng một khi việc xảy ra như vậy tức là nó cần thiết phải như thế. Đôi khi tôi cũng có ý nghĩ: Lạ thật, tôi lấy chồng là một người mới hôm qua nói chung còn là một phó thị trưởng không tên tuổi của Pêtécbua mà nay đã trở thành Thủ tướng. Song không hiểu vì sao lúc

1. OVR: Liên minh giữa Phong trào "Tổ quốc" và khối "Toàn Nga" (N.D)

nào tôi cũng tin rằng với Vôlôđia có thể xảy ra chuyện như vậy.

Tôi không thấy sợ cho anh ấy. Cũng không có cảm giác kiêu hãnh đặc biệt nào. Chỉ có sự khâm phục. Anh ấy là người rất có chí hướng, không phải là háo danh, mà đúng là có chí hướng. Anh ấy luôn luôn phấn đấu và đạt được mục đích của mình, luôn luôn sống vì một cái gì đó. Nếu có người phấn đấu vì tiền, thì anh ấy phấn đấu vì tư tưởng. Công việc luôn làm cho anh ấy cảm thấy dễ chịu. Tôi cảm giác những người như thế sẽ đạt được nhiều điều. Các bạn biết không, điều làm tôi ngạc nhiên là tôi trở thành vợ Thủ tướng chứ không phải anh ấy trở thành Thủ tướng.

MARINA ENTANXÊVA:

Putin trở thành Thủ tướng, thế mà chỉ vài ngày sau cụ thân sinh của ông ấy lại qua đời. Ngày nghỉ nào ông ấy cũng từ Mátxcơva về thăm cha mình. Lúc ấy công việc vô cùng bận rộn, song thế nào ông ấy cũng xuất hiện ở Pêtécbua mỗi tuần một lần, dù chỉ được nửa ngày. Vlađimir Vlađimirôvich rất sợ không kịp từ biệt

cha. Mọi người kể rằng ông ấy đã ở bên cha vào những giờ phút cuối cùng.

"TỰ BẺ GÃY CỔ MÌNH"

- Thế còn khi Enxin tuyên bố với toàn bộ đất nước rằng, ông là người kế nhiệm, trong lòng ông không xáo động chứ?

- Không.

- Ông tin tưởng vào khả năng của mình như vậy sao?

- Không, không phải vậy. Chắc các bạn còn nhớ, Xêlêdơnhiôp lúc đó đã nói: "Tại sao họ lại đối xử với ông như vậy. Họ đã dồn ông đến chân tường". Mọi người đều cho rằng đấy là điểm kết thúc. Còn tôi, thực lòng, cũng không loại trừ điều đó. Nhưng bởi một lý do khác.

Tôi sẽ thử giải thích việc này. Toàn bộ sự việc diễn ra trong bối cảnh vừa mở màn cuộc tấn công ở Đaghextan. Tôi dường như đã quyết định riêng cho bản thân mình rằng, mọi thứ, cả con đường danh vọng trong đó, sẽ nhanh chóng kết thúc, nhưng sứ mạng của tôi - sứ mạng lịch sử - sẽ

được khuyếch trương đề cao. Đó chính là phải giải quyết tình hình ở Bắc Cápcadơ thế nào đây. Lúc đó còn chưa rõ vấn đề này sẽ kết thúc ra sao, nhưng tôi, và không chỉ có riêng tôi, đã thấy rõ rằng: "mình đang "tự bẻ gãy cổ mình" đây". Tôi cũng coi việc đó là như vậy. Tôi đã tự nhủ mình: thây kệ, mình còn bao thời gian - hai, ba, bốn tháng - để đập tan bọn phiến loạn đó. Còn sau đó cứ để cho họ cách chức. Ai cũng hiểu rõ rằng phải đánh ở tận sào huyệt, ở Chesnhia. Thật lòng mà nói tất cả những gì đã làm trong những năm gần đây, đặc biệt trong lĩnh vực bảo vệ toàn vẹn quốc gia, đó là ... Có thể nói nhẹ nhàng hơn như thế nào đây để không làm phật ý bất cứ ai? Đó cứ như là hoạt động nghiệp dư ấy... Các bạn hãy tin tôi, từ những năm 1990 - 1991, tôi đã biết chính xác rằng đất nước sẽ nhanh chóng đi đến chỗ sụp đổ nếu như trong xã hội vẫn tồn tại mối quan hệ như thế với quân đội, với các lực lượng đặc biệt, nhất là sau khi Liên Xô tan rã. Về thực chất, tình hình hiện nay ở Bắc Cápcadơ và Chesnhia như thế nào? Đó là sự tiếp tục tan rã của Liên Xô. Rõ ràng, đến lúc nào đó nó phải

dừng lại. Đúng, đã có lúc tôi hy vọng rằng, cùng với sự tăng trưởng kinh tế và phát triển của các thể chế dân chủ, quá trình đó sẽ bị kiềm chế lại. Nhưng cuộc sống và thực tế cho thấy rằng điều đó không xảy ra.

Tôi đánh giá tình hình trong tháng Tám, khi bọn phiến loạn tấn công vào Đaghextan: Nếu như ngay bây giờ chúng ta không nhanh chóng chặn đứng nó lại thì nước Nga sẽ không tồn tại với tư cách là một quốc gia như hình thái đang có hiện nay. Lúc đó, điều cần nói đến là phải chặn đứng ngay sự tan rã của đất nước. Chính từ những suy nghĩ đó, tôi thấy cần thiết phải giải quyết vấn đề đó, cho dù phải đánh đổi bằng công danh. Đó là cái giá thấp nhất mà tôi sẵn sàng trả. Chính vì vậy, khi Enxin tuyên bố tôi là người kế nhiệm và tất cả đều cho rằng đối với tôi đó là mở đầu của sự kết thúc, thì tôi hoàn toàn bình tĩnh. Thôi, thây kệ. Tôi nhủ rằng, mình còn mấy tháng để củng cố các lực lượng vũ trang, Bộ Nội vụ, Cục An ninh liên bang, để tìm sự ủng hộ trong xã hội. Liệu có còn đủ thời gian không - và tôi chỉ nghĩ đến điều đó.

- Nhưng ông đã không thể một mình đưa ra quyết định mở chiến dịch ở Đaghextan, sau đó là ở Chesnhia. Lúc đó Tổng thống là Enxin, và chiến dịch đầu tiên không thành công ở Chesnhia đang đè nặng lên ông ta, dường như cũng đè nặng lên Xtêpasin.

- Xtêpasin không còn là Thủ tướng nữa. Còn Enxin thì ông hoàn toàn ủng hộ tôi. Ông tin tưởng tôi, và tất cả là như vậy đó. Tôi đã báo cáo cho ông các biện pháp đã được soạn thảo.

- Có nghĩa rằng nói chung ông ta không can thiệp?

- Tôi xin nhắc lại lần nữa. Ông hoàn toàn tin tưởng tôi. Lần gặp nào chúng tôi cũng thảo luận về tình hình ở Chesnhia.

- Có nghĩa là ông hoàn toàn chịu trách nhiệm.

- Chủ yếu là như vậy. Cùng với những người đứng đầu Bộ Quốc phòng, Bộ Tổng tham mưu, Bộ Nội vụ, gần như hàng ngày chúng tôi tập trung lại hai lần - buổi sáng và buổi tối. Chính vì vậy, gần như trong tầm tay, các bộ sức mạnh đã được tăng cường. Công việc đầu tiên tôi bắt

buộc phải làm - đó là khắc phục tình trạng tách biệt giữa các ngành: khi đó quân đội không biết được việc làm của Bộ Nội vụ, còn Cục An ninh liên bang thì phê phán tất cả, song bản thân lại không chịu trách nhiệm gì hết, chúng ta là một đội ngũ, một cơ chế thống nhất. Chỉ lúc đó mới có thắng lợi.

- Ông đã nói đến cái giá mà ông sẵn sàng trả cho chiến dịch ở Bắc Cápcadơ. Đó thực tế là cái giá thấp nhất - công danh. Nhưng chính cái giá của bất kỳ một hành động quân sự nào cũng được đo bằng mạng sống của con người và tiền bạc.

- Tôi khẳng định rằng, nếu ngay bây giờ chúng tôi không chặn đứng bọn cực đoan, thì chỉ một thời gian sau một Nam Tư thứ hai sẽ đe doạ chúng ta trên toàn bộ lãnh thổ Liên bang Nga, sẽ diễn ra quá trình Nam Tư hoá nước Nga.

- Dường như chúng ta đã đập tan bọn chiến binh ra khỏi Đaghextan và lập được hành lang an toàn xung quanh Chesnhia?

- Đó là điều vô nghĩa và thực tế cũng không thể được.

- Xin ông cho biết, sự kiện mấy chục năm trước đây Lênin đã trao trả Phần Lan có kéo theo hiệu ứng không? Về nguyên tắc, việc chia tách Chesnhia không được ư?

- Có thể, nhưng bản chất không nằm ở việc chia tách.

Tôi cho rằng điều đó hoàn toàn hiểu được. Tôi xin nói với các ông rằng căn cứ vào đâu mà tôi khẳng định mối hiểm hoạ đang treo trên đầu đất nước. Mọi người đều nói: cứng rắn, tàn bạo, thậm chí nhiều từ ngữ không thiện cảm. Nhưng tôi không một giây phút nào nghi ngờ rằng từ lâu đối với những người hiểu biết thời thế sâu sắc thì Chesnhia không chỉ gói gọn trong việc giành độc lập cho riêng Chesnhia. Nó sẽ được sử dụng như một căn cứ để tiếp tục tấn công vào nước Nga.

Cuộc xâm lăng được bắt đầu. Chúng đã tập hợp lực lượng và tấn công vào vùng giáp ranh. Để làm gì? Để bảo vệ độc lập cho Chesnhia? Tất nhiên, không phải vậy. Mà để chiếm đoạt thêm lãnh thổ. Chỉ xâm chiếm Đaghextan thôi ư. Chỉ riêng Cápcadơ ly khai thôi ư, đó là điều ai cũng

hiểu. Đaghextan, Ingusêtia, sau đó là miền thượng sông Vônga - Bascôrtôxtan, Tatarxtan. Đó là hướng tấn công vào sâu trong lòng đất nước.

Các bạn có biết rằng một nỗi buồn phiền sâu sắc đã bao trùm lên tôi khi tôi mường tượng ra những hậu quả thực tế có thể xảy ra. Tôi đã nghĩ rằng: liệu châu Âu, châu Mỹ có thể sẽ nhận được bao nhiêu người tị nạn, nếu như sự việc trên phát triển như thế? Bởi vì đây là sự ly khai của một đất nước rộng lớn. Điều đó, tất nhiên, sẽ là một thảm hoạ toàn cầu. Khi tôi bắt đầu so sánh mức độ thảm kịch có thể xảy ra với những gì chúng ta đang có ở đó, thì tôi không một giây phút nào còn băn khoăn về hành động chúng ta đang làm, mà có lẽ, còn phải kiên quyết hơn. Vấn đề là ở chỗ: liệu chúng ta có đủ lực lượng quân sự, nếu như xung đột vẫn còn tiếp diễn. Liệu chúng ta có phải động viên quân dự bị và điều động họ đi chiến đấu không. Liệu có xảy ra một cuộc chiến tranh thực sự trên một quy mô lớn không.

Hay chúng ta buộc phải chia cắt đất nước. Liệu

có nhanh chóng xuất hiện các thủ lĩnh bất mãn của các vùng, các khu vực đứng lên tuyên bố - chúng tôi không muốn sống trong một nước Nga như thế này, chúng tôi muốn độc lập.

Bây giờ chúng ta quay lại vấn đề độc lập của Chesnhia. Cứ cho rằng, giả sử chúng ta đồng ý cho nước cộng hoà này độc lập, kể cả tách thành quốc gia riêng. Tình thế lúc này lại đổi khác hoàn toàn. Hiện nay mọi người đều thừa nhận và hành động đúng khi thấy cần thiết phải bảo vệ sự toàn vẹn lãnh thổ của nước Nga, và không chính thức ủng hộ bọn khủng bố và ly khai. Còn nếu như chúng ta đồng ý cho họ độc lập, thì sẽ có không ít quốc gia công nhận Chesnhia và ngay trong ngày hôm đó sẽ ủng hộ Chesnhia với một mức độ rộng lớn và hoàn toàn chính thức. Lúc đó các hành động của chúng ta được coi là xâm lược, chứ không phải là giải quyết các vấn đề nội bộ. Điều đó sẽ làm thay đổi căn bản tình hình và làm cho nó xấu đi rất nhiều lần đối với nước Nga.

Mùa hè năm ngoái chúng ta đã bắt đầu cuộc

chiến tranh không phải chống lại nền độc lập của Chesnhia, mà chống lại những tham vọng xâm lăng đã bắt đầu nảy sinh ở vùng lãnh thổ này. Chúng ta không xâm chiếm. Chúng ta tự bảo vệ. Và chúng ta đã đánh đuổi chúng ra khỏi Đaghextan. Chúng lại tiến vào. Chúng ta lại đánh bật chúng ra, còn chúng lại tiến vào lần nữa. Và lần thứ ba chúng ta đánh bật chúng ra. Còn khi chúng ta đánh cho chúng no đòn, thì chúng đánh mìn phá nhà cửa ở Mátxcơva, ở Buinácxcơ, ở Vôllgôđôncơ.

- Các ông thông qua quyết định tiếp tục chiến dịch ở Chesnhia trước hay sau khi có các vụ nổ phá nhà cửa?

- Sau.

- Ông có biết có giả thuyết cho rằng các ngôi nhà bị đánh mìn không phải là ngẫu nhiên, mà để biện hộ cho việc khởi đầu các hành động quân sự ở Chesnhia? Có nghĩa là dường như các cơ quan đặc biệt của Nga đã làm việc đó?

- Cái gì? ! Nổ mìn phá hoại những ngôi nhà

của chính mình ư? Thôi, các bạn có biết rằng... Đó là điều nhảm nhí!

Trong các cơ quan đặc biệt của Nga không có những người có khả năng tiến hành những hành động tội lỗi như vậy chống lại nhân dân mình. Thậm chí giả thuyết đó là vô luân lý, và về bản chất, nó không gì khác là một phần của cuộc chiến tranh thông tin chống lại nước Nga.

"TU SÂMPANH THẲNG TỪ MIỆNG CHAI"

LÚTMILA PUTINA:

Ba tuần trước khi đón năm mới, Vôlôđia nói: "Anh sẽ bay đến Chesnhia vào năm mới. Em đi với anh chứ?". Lúc đầu tôi hơi ngạc nhiên: "Thế em để các con ở lại một mình ư? Nếu có gì xảy ra với cả hai chúng ta, thì chúng sẽ ra sao? Không, em không đi". Hai ngày sau tôi bay về Piter, bình tĩnh suy ngẫm, quay về Mátxcơva và nói với anh, rằng sẽ bay cùng. Tôi không hiểu tại sao... Hoảng sợ ở lại một mình, không có anh. Chắc không ai có thể đảm bảo rằng sẽ không có chuyện gì xảy ra. Điều đó không đoán trước được.

Trong số phụ nữ cùng bay có vợ của Patơrusép, Giám đốc Cục An ninh liên bang. Mọi người còn lại đều là đàn ông. Chúng tôi bay đến Makhachcala, sau đó chuyển sang ba máy bay trực thăng và bay về Guđermes. Còn viên phi công đã mạo hiểm hạ cánh xuống Guđermes: tầm nhìn bị hạn chế. Hình như, tầm nhìn cần thiết là 150 mét, còn lúc đó chỉ có 100 mét. Còn 20 phút nữa sẽ bước sang năm mới. Chúng tôi quay lại và bay ngược lại. Và đúng nửa đêm chúng tôi mở sâmpanh trên trực thăng. Không có cốc. Tu thẳng sâmpanh từ miệng chai. Hai chai sâmpanh cho tất cả mọi người.

Khi chúng tôi quay lại, thì ở đó, ở Guđermes, mọi người cho rằng chúng tôi không thể nào bay đến nơi phải đến được. Nhưng cũng cần phải hiểu con người Vôlôđia. Tôi không có một giây phút nào nghi ngờ rằng dù sao chúng tôi cũng phải đến được một đơn vị chiến đấu. Không quan trọng, khi nào và như thế nào, nhưng chúng tôi sẽ đến. Khi quay về đến Makhachcala, anh nói với tôi: "Thôi, em ở lại đi, còn bọn anh sẽ đi bằng ô tô". Ồ, không! Liệu có đáng bay một chặng đường xa xôi như thế, rồi để ngồi và chờ đợi một

điều gì đó không biết trước không? Chúng tôi lên xe. Hình như lúc đó là hai giờ rưỡi sáng. Sau hai tiếng rưỡi xe chúng tôi đến được đơn vị. Còn tôi, nói thực lòng, ngủ suốt dọc đường.

Nếu như các bạn thấy được sự ngạc nhiên như thế nào, sự phấn khởi như thế nào ngời lên trong mắt của các bạn trẻ ở đó khi thấy chúng tôi đến. Khuôn mặt của họ mệt mỏi, thậm chí còn hơi nhợt nhạt. Nhưng trong ánh mắt ngời lên, như là họ đang muốn cấu véo mình: có thực Putin đến chúc Tết họ hay là họ tưởng tượng ra?

Chúng tôi thăm đơn vị một tiếng đồng hồ và quay về. Còn sau đó hai giờ con đường mà chúng tôi vừa đi qua đã bị đánh mìn. Vâng, chỉ có thế. Chúng tôi bay về Mátxcơva. Ngày 1 tháng Giêng chúng tôi được mời đến gặp Bôrit Nhicôlaêvich Enxin. Tôi nhìn thấy ông lần thứ hai trong đời.

MASA,

Con gái lớn:

Chúng cháu luôn quấy rầy bố mẹ: "Chúng ta sẽ đón năm mới ở đâu ạ?". Hình như một tuần trước ngày lễ mẹ nói rằng năm mới mẹ và bố sẽ không có mặt ở nhà. Nhưng bố mẹ không nói sẽ

đi đâu. Cháu và em gái cũng không nghĩ ngợi nhiều về việc bố mẹ sẽ đi đâu. Và cũng chẳng giận bố mẹ. Chúng cháu đã mời cô bạn gái, cùng lúc đó, cô cháu cùng cô em họ cũng đến chơi. Chúng cháu được tặng quà. Chúng cháu xin một máy vi tính, mà được tặng hai - để mỗi chị em có riêng của mình. Chiều tối ngày hôm sau bố mẹ trở về và lại đi đâu đó. Sau đó, chỉ khi xem tivi, chúng cháu mới biết rằng bố mẹ đã đến Chesnhia.

NGƯỜI CHA TỐT

Cuộc phỏng vấn Lútmila Putina:

"TÍNH HIẾU KỲ CŨNG CÓ Ở MỸ LATINH"

- Bà đã sống cùng chồng 20 năm. Chắc rằng, bà biết hết về ông nhà?

- Không bao giờ biết hết được như vậy. Ở mỗi một con người đều có cái gì đó riêng.

- Ông là người ít chuyện trò?

- Tôi đâu nói Vôlôđia là người kín miệng. Anh thậm chí nói thoải mái say sưa về các đề tài mà anh quan tâm và với những người mà anh ưa thích. Nhưng anh không thích bàn luận về con người, đặc biệt là những người cùng làm việc. Tôi thì ngược lại. Nếu tôi biết người nào đó hoặc chỉ đơn giản là nhìn thấy ai đó trên tivi, thì tôi đã nói ngay nhận xét của mình. Còn anh không thích làm điều đó.

- Thế bà hãy nói về ai đó. Ví dụ, Trubaixơ. Bà có biết ông ta?

- Không nhiều lắm.

- Thường phụ nữ rất có cảm tình với ông ta.

- Còn ông ta, theo cảm tính của tôi, hơi thiếu tôn trọng phụ nữ, thường tỏ ra cao ngạo. Tôi không phải là người đấu tranh cho nam nữ bình quyền, nhưng tôi muốn rằng trên thế giới này người phụ nữ phải có một vị trí xứng đáng.

- Bà đã tác động đến chồng vấn đề này? Ông luôn luôn nói rằng chúng ta chưa đánh giá đúng về phụ nữ.

- Chả lẽ đó là ảnh hưởng của tôi ư? Đó chỉ là đôi khi quan điểm của chúng tôi trùng nhau.

- Thế ông nhà có liếc nhìn phụ nữ không?

- Tôi nghĩ rằng những người phụ nữ đẹp có làm cho anh chú ý.

- Bà vẫn thản nhiên đối với việc này chứ?

- Sao, liệu có còn là đàn ông, nếu không chú ý đến những người đàn bà đẹp?

- Khá nhiều ông chồng đã lấy nhà mình làm nơi để trút những nỗi bực tức đã tích tụ hàng ngày.

- Không. Vôlôđia không bao giờ đổ lên đầu tôi các vấn đề của mình. Không bao giờ! Anh luôn luôn tự giải quyết chúng. Thậm chí còn không trò chuyện về việc đó khi chưa giải quyết xong. Sau đó thì có thể kể lại. Nhưng tôi có thể biết chính xác mỗi khi anh có những vấn đề gì đó hoặc trong lòng phiền muộn, anh hoàn toàn không biết che giấu điều đó. Nói chung, anh là người trầm tĩnh, nhưng tốt nhất không nên quấy nhiễu anh trong những giây phút đó?

- Còn nếu không sẽ om sòm?

- Ý bạn muốn nói về cái gì? Nếu đập bát đĩa và ném xoong nồi, thì không có. Thậm chí anh không quát tháo. Nhưng có thể trả lời khá gay gắt.

- Có khi nào say rượu?

- Chưa bao giờ như vậy. Nói chung, anh thờ ơ với việc đó. Ở Đức anh thích uống bia. Có lúc uống thêm chút ít vốtca hoặc cônhắc.

- Ông bà chưa khi nào sống giàu có? Hoặc là đã có thời kỳ nào trong đời, ông bà đã phải tính toán chi ly chuyện tiền nong trước kỳ lương chưa?

- Ồ không, chưa bao giờ phải tính toán tiền nong như vậy. Thậm chí tôi không biết. Như vậy, chắc rằng phải kinh doanh lớn lắm mới không phải tính toán chuyện tiền bạc.

- Thế trong gia đình bà phụ trách tài chính ư?

- Vâng.

VLAĐIMIR PUTIN:

Cả bây giờ, Liuđa làm việc đó là chủ yếu. Còn tôi trước đây đã không quan tâm đến việc đó, và bây giờ cũng vậy. Tôi không biết tích góp tiền bạc. Vâng, tích góp để làm gì? Tôi cho rằng, cần có chỗ ở đầy đủ tiện nghi, ăn uống bảo đảm, ăn mặc lịch sự, cho con cái được học hành tử tế, nếu có thể, thỉnh thoảng đi đâu đó nghỉ ngơi. Vâng, đấy là tất cả những việc cần đến tiền. Ngoài ra, còn để làm gì nữa?

Nói chung, nếu tôi có một cục tiền, thì tôi sẽ đi thăm quan, du lịch. Tôi ít có dịp đến thăm các nước kỳ thú. Tôi đến Mỹ tất cả chỉ có hai lần - đến Niu Oóc, vùng nóng nực, và Lôs

Angiơles. Khi đi công tác thì được thấy rất ít: sân bay, khách sạn, phòng hội đàm, tất cả chỉ có vậy.

Tôi muốn đến thăm châu Phi. Đến Kênia. Đã định cho các cháu đi cùng, nhưng sau lại thôi. Nghe nói, đến đó phải tiêm phòng. Nếu tôi được đến thăm Ấn Độ thì hay biết bao. Tôi cũng chưa đến các nước Arập. Rất muốn thăm Ai Cập và Arập Xêut. Tôi cũng chưa đến Mỹ Latinh. Ở đó cũng nhiều điều kỳ thú. Đúng vậy, nghe nói, ở đó mọi cái được nhìn như ở Liên Xô những năm 1950.

- Chắc rằng, bà nấu ăn ở nhà chứ?

- Tôi tự nấu lấy. Cả bữa sáng, bữa trưa và bữa tối. Còn bây giờ có đầu bếp.

- Bà có nhận thấy rằng, ở xã hội ta ai đó vừa mới giữ một trọng trách, thì ngay lập tức bắt đầu béo ra.

- Vôlôđia luyện tập vào các buổi sáng hàng ngày, 20 - 30 phút. Và buổi sáng và chiều tối thì tập bơi.

VLAĐIMIR PUTIN:

Thường thường tôi không ăn trưa, vì không kịp. Ban ngày lúc nào có điều kiện tôi cố gắng ăn hoa quả, uống sữa chua. Còn khi không có điều kiện, hầu như không ăn gì cả. Buổi chiều, ăn tối. Tôi không định giảm cân, nhưng cũng không định béo lên. Còn Lútmila đã gầy đi 15 kilôgam, tôi thậm chí không ngờ tới. Các bé gái của chúng tôi thì mảnh mai.

Tại biệt thự dành cho Thủ tướng, nơi chúng tôi đang sống, có bể bơi, không lớn lắm, khoảng 12 mét. Tôi cố gắng bơi hàng ngày. Và tốt nhất không nên bỏ luyện tập, như kinh nghiệm đã cho thấy. Bỏ luyện tập - phải mua ngay trang phục lớn hơn mấy cỡ. Như tôi đã kể, có thời kỳ đang mặc cỡ 44 - 46 tôi đã mặc lên cỡ 52. Sau đó tôi tu chỉnh lại mình. Vì vậy, ở nhà dù chỉ có nửa tiếng trong ngày tôi cũng cố gắng luyện tập.

Tôi cũng phải nói với các bạn rằng đôi khi cũng dẫn đến chuyện bực mình. Người ta kể với mọi người rằng tôi đã từng đấu võ, cho nên bây

giờ có người gọi điện đến và nói: "Chỗ chúng tôi đã quyết định tổ chức giải vô địch. Ông cho phép tổ chức vào khi nào?". Thậm chí tôi cuống lên: "Cái gì? ". Họ nói: "Về nguyên tắc chúng tôi đã định ngày, nhưng theo ông thì khi nào là cần thiết". Tôi nói: "Các ông hãy nghe đây, các ông cứ tổ chức lúc nào mà các ông thích". Nhưng người ta lại còn hỏi, khi nào ông thấy tiện thì ông đến chứ? Vâng, tôi không kiềm chế được và tống họ đến đi đâu đó thật xa: "Nếu đến được - tôi sẽ đến, nếu không thể - không đến. Xin đừng quấy rầy nữa!".

"TÔI PHẢI TRƯỢT TUYẾT CÙNG VỚI AI?"

- Ông bà đã cùng nhau trượt tuyết ở Pôliana Đỏ, gần Xôchi. Ông bà ham thích từ hồi còn ở Đức chứ?

- *Không, trước kia thôi. Bọn trẻ trượt tuyết còn giỏi hơn chúng tôi. Nhưng đúng hôm đó bọn trẻ có khách, thế là chúng không đi cùng chúng tôi.*

Tôi bắt đầu trượt tuyết trên núi từ lâu rồi. Trước kia thường đi trượt ở Cheget, ở Xlápxcơ - đó là vùng thuộc Ucraina. Sau đó có mấy lần ra nước ngoài. Lútmila cũng trượt tuyết. Lần đó tôi nhận thấy hoàn toàn không đến nỗi kém. Tháng Hai vừa qua đi Xôchi. Vừa nhìn thấy chúng tôi, mọi người ở đó ồn ào nhốn nháo. Nhưng đó là phản ứng dễ chịu. Có lẽ, bởi vì còn khoảng 150 quan chức, không biết trượt tuyết, nhưng sẵn sàng nắm lấy gậy trượt, đã không đi cùng chúng tôi.

Thoạt đầu, chúng tôi trượt xuống phía dưới, sau đó leo lên đỉnh cồn tuyết, bỏ kính ra thấy có một hàng dài đứng chờ hét lên: "Không được tranh lượt!". Bắt đầu cho trượt không cần thứ tự. Nói chung, không có ai muốn trượt xuống nữa. Họ chỉ muốn được chụp ảnh. Rất nhiều người nhanh chóng tập hợp lại và chụp ảnh với chúng tôi. Tôi chỉ từ chối cho chữ ký, bởi vì hoặc là trượt tuyết, hoặc là cho mọi người chữ ký. Mà nếu vậy thì mất hết thời gian. Lại còn buồn cười hơn. Ai đó nói: "Sao lại thế này, ông trượt tuyết

cùng với chúng tôi ư?!". Tôi cười vang: "Thế tôi phải trượt tuyết cùng với ai? Cùng với những người da đen ư? Họ thì không biết trượt, và ở đó cũng không có tuyết".

- Chiều chiều, bà thường mong ngóng chồng chứ?

- Đúng. Buổi sáng chúng tôi thức dậy cùng nhau. Các bạn có biết rằng, trước khi làm Thủ tướng, các buổi sáng anh ấy thức dậy thật dễ dàng, tuy đi ngủ vào 12 giờ, 1 giờ đêm. Anh ấy ít mệt mỏi hơn. Còn bây giờ là sự căng thẳng lạ lùng. Tôi có cảm giác rằng, đó là sự căng thẳng vượt quá sức con người. Khi tôi xem cuộc gặp gỡ của anh ấy với Mađơlen Ônbrait trên tivi, tôi thấy sợ. Anh gần như kiệt sức mới được đi ngủ, chừng được bốn tiếng, thế mà buổi sáng lại có cuộc gặp gỡ với Ônbrait kéo dài ba tiếng. Mà đó lại không phải là cuộc nói chuyện trang nhã.

- Ông nhà làm được việc đó trọn vẹn có làm bà ngạc nhiên không?

- Ngạc nhiên chứ. Đúng vậy, Vôlôđia có một trí nhớ rất tốt. Tôi còn nhớ, hồi anh còn làm việc ở Piter, họ mời chúng tôi đến dự tiệc ở Lãnh sự

quán Pháp. Việc đó xảy ra vào thời kỳ đầu con đường công danh của anh. Vôlôđia đến muộn, còn tất cả chúng tôi, bảy người, chờ anh. Khi anh đến nơi, tất cả đổ xô về phía anh và đặt câu hỏi, và thế là anh buộc phải thực hiện cuộc họp báo khoảng hai tiếng đồng hồ, dù rằng chúng tôi chỉ là khách mời dự tiệc.

- Hỏi về vấn đề gì?

- Về tất cả. Lần đó là lần đầu tiên tôi nhìn thấy anh trong công việc. Tôi ngồi tròn mắt ngạc nhiên. Còn anh nói về chính trị, kinh tế, lịch sử, pháp luật. Tôi lắng nghe và luôn suy nghĩ: "Do đâu mà anh biết tất cả những cái đó?". Nhưng các bạn cũng nên biết rằng tôi luôn tin tưởng ở anh. Đã bao nhiêu lần rồi anh bắt đầu từ con số không. Và đã thành công. Và ở ngay Mátxcơva mọi việc cũng êm đẹp. Sau khi thôi chức phó thị trưởng, đối với anh không dễ dàng gì. Có thể anh không tìm được việc. Nói chung, đó là thời kỳ nặng nề đối với anh. Anh im lặng, không nói ra, nhưng tôi hiểu cả. Bây giờ tôi vẫn tin anh, tuy có phần nào lo lắng cho anh.

- Vị thế của chồng bà đã thay đổi khá nhiều, và điều đó không thể không ảnh hưởng đến cuộc sống của gia đình ông bà. Nhiều hạn chế hơn, có khó chịu lắm không. Bạn bè không phải cứ thích là đến thăm ông bà được. Các cháu gái lớn lên, nói chung, tách biệt với bạn bè...

- Và ngay cả bây giờ cũng tách biệt với nhà trường vì phải tăng cường các biện pháp an ninh. Masa học lớp 9. Cachia - lớp 8. Các thầy giáo đến nhà. Cả các bạn gái của các cháu cũng đến đây. Các cháu vẫn đi xem phim, đến nhà hát... Đương nhiên, đã xuất hiện các yếu tố không tự do. Các cháu gái của chúng tôi - ồ, phải thừa nhận rằng - chúng rất thông minh trong cuộc sống. Tôi tin rằng tất cả những thay đổi đó sẽ không ảnh hưởng đến chúng.

MASA:

Thật lòng mà nói cháu rất muốn đến trường. Tất nhiên, ở đó họ hỏi đủ điều về bố. Những người trí thức không hỏi, còn những người không trí thức thì hỏi, đó là những người rất tò mò. Khi

bố cháu trở thành Thủ tướng, người ta trở nên rất tôn trọng chúng cháu, tôn trọng một cách quá mức. Nhưng các cô chú phải biết rằng, một số người chỉ xun xoe, nịnh bợ. Và rất dễ cảm nhận thấy điều đó. Có những người cứ ra đường kể rằng: tôi biết Putin. Còn nói chung, ai đã kết bạn với cháu từ năm ngoái, thì bây giờ những người đó vẫn là bạn bè.

CACHIA,

Con gái út:

Nói chung, chính trị không làm chúng cháu xao động. Chúng cháu gọi bố vào xem phim hoạt hình cùng, và thỉnh thoảng bố cũng xem. Còn bây giờ ở ta đang có phim "Ma trận" đang được mến mộ, nhưng bố cháu chưa xem. Chúng cháu đã mời bố. Bố nói rằng không có thời gian, nhưng nhất định sẽ xem sau. Lúc đầu chúng cháu đến rạp chiếu phim ở phố Presnhia Đỏ và xem phim này bằng tiếng Nga, sau đó mua băng bằng tiếng Anh. Ở trường chúng cháu học ba thứ tiếng - tiếng Đức, tiếng Anh và tiếng Pháp.

MASA:

Thầy giáo ra rất nhiều bài học. Thậm chí khi

chúng cháu không đến trường, vẫn cứ ra bài học...

CACHIA:

Họ bảo vệ chúng cháu trong rạp phim. Một người ngồi, xem phim, cháu nghĩ, đồng thời bảo vệ chúng cháu. Còn nói chung, hầu như chúng cháu không nhận biết được sự bảo vệ. Thậm chí đi đâu đó chơi với bạn bè, họ cũng đi gần bên cạnh, cố gắng không quấy rầy. Đã hàng nghìn lần chúng cháu mời họ uống cùng cà phê, nhưng họ không đồng ý.

MASA:

Thỉnh thoảng người ta hỏi chúng cháu: "Các cháu có biết, bố đang định làm gì không?". Chúng cháu không bao giờ hỏi bố, để làm gì? Mọi người cũng đã đặt cho bố hàng đống câu hỏi rồi. Chúng cháu kể cho bố về mình nhiều hơn. Theo cháu, bố rất thích điều đó.

- Nhìn hai chị em có vẻ hợp nhau lắm thì phải? Ông bà đã quyết định sinh liền nhau ư?

- Vôlôđia muốn như vậy. Anh rất yêu các con.

Không phải tất cả đàn ông đều đối xử ân cần với con cái như anh. Anh luôn cưng chiều các con, còn giáo dục chúng thì tôi phải làm.

- Ông nhà không thích con trai?

- Anh luôn nói: "Trời cho gì cũng tốt cả". Chưa bao giờ anh nói rằng muốn có con trai.

- Thế còn con gì xù lông trắng đang nằm ở cạnh cửa kia, cô hay cậu đây?

- Cũng là một cô chó, đó là Tôsca - loại chó tôipuđel, nhưng bây giờ nó giống loại bolonca hơn. Đã lâu rồi chưa hớt lông cho nó. Lúc đầu Vôlôđia không tin nó lắm. Nó nhỏ quá. Còn bây giờ anh rất mến nó.

- Masa và Cachia có nói về tương lai không? Các cháu đã định làm nghề gì chưa?

- Masa rất nghiêm túc nói ra từ: "management" (quản lý), còn Cachia nói rằng muốn trở thành nhà thiết kế, nghĩ ra các mẫu đồ gỗ.

- Chắc hàng ngày các cô bé không nhìn thấy cha?

- Thấy trên tivi nhiều hơn ở nhà. Nhưng anh

luôn luôn rẽ vào phòng các con, khi vừa về đến nhà. Nói chung, chúng tôi quy ước với Masa và Cachia rằng cá cháu phải đi ngủ vào 11 giờ. Nếu đi ngủ muộn thì không được mời bất kỳ ai đến chơi vào thứ Bảy. Dĩ nhiên, điều đó được thực hiện nghiêm túc, nhưng thỉnh thoảng các cháu vẫn ngồi đến 3 giờ đêm. Tôi ủng hộ việc các cháu tự giác. Nếu ngồi đến 3 giờ, các cháu tự biết rằng hậu quả sẽ như thế nào.

- Chắc rằng các cô bé có thể nhờ bố can thiệp chứ?

- Không ai nhờ bố can thiệp được cả.

"PHỤ NỮ TÀI HOA, CÒN ĐÀN ÔNG CHỈ NỔI TIẾNG"

- Quyển sách gì kia, bằng tiếng Đức? Bà vẫn đọc bằng tiếng Đức ư?

- Vâng, cô giáo của các cháu tặng quyển sách đó. Cô giáo người Đức. Món quà thật thú vị và cảm động. Tôi vẫn chưa đọc xong.

Các bạn có biết quyển sách được gọi như thế nào không? Vợ tôi dịch là "Những phụ nữ tài năng dưới bóng những người đàn ông vĩ đại". Nhưng cái đó không chính xác hoàn toàn. Dịch nguyên văn: "Những người phụ nữ tài hoa dưới bóng những người đàn ông nổi tiếng". Tôi có cảm giác rằng, đàn ông nghe thế chắc không sướng tai lắm. Phụ nữ - tài hoa, còn đàn ông - chỉ nổi tiếng.

- Còn những người phụ nữ đang ở dưới bóng những người đàn ông làm chính trị, chắc hẳn, có cuộc sống không đơn giản. Phụ nữ luôn luôn muốn được quan tâm, được nâng trên hai tay...

- Tôi không cần phải được nâng trên hai tay. Tôi, chắc là thuộc dạng phụ nữ mà người ta thường nói: "Ghìm cương ngựa bất kham, nhảy vào nhà đang cháy". Có những người phụ nữ không phải để nâng trên đôi tay.

- Nhưng dù sao ai cũng muốn quan tâm đến bà vợ của các chính khách nổi tiếng. Bà đã bị phật ý vì giới báo chí chưa?

- "Phật ý" - từ đó không chính xác. Thường người ta chỉ phật ý với những người thân thiết, gần gũi với mình. Không hài lòng - thì có. Không hài lòng, ví dụ, khi các nhà báo đến chỗ mẹ và em gái tôi đòi phỏng vấn. Không có báo trước gì cả, lợi dụng lòng chân thật của họ. Không hài lòng khi ở đâu đó họ đào bới tiểu sử của anh ấy. Không hài lòng khi họ nói dối.

- Thế ông nhà đối xử như thế nào với giới báo chí? Ông có xem truyền hình không?

- Chương trình thời sự, thỉnh thoảng xem phim.

- Ông tỏ thái độ gì?

- Hoặc cười, hoặc tức giận, hoặc ưu phiền. Anh tỏ thái độ cảm xúc rõ rệt, tôi nói sao hết được. Chiều tối thứ Bảy và Chủ nhật, nếu như ở nhà, anh xem các chương trình phân tích.

VLAĐIMIR PUTIN:

Tôi đọc tất cả các báo. Đúng là các báo, chứ không phải điểm báo. Theo trình tự nào cũng được. Bắt đầu từ tờ nào nằm trên cùng. Tôi đọc "Idơvestia" (Tin tức), "Cômxômônca" (Thanh niên),

"Xôviếtxcaia Roxxia" (Nước Nga Xôviết), "Commerxant" (Thương nhân)... Xem thời sự, nếu có thời gian. Tôi xem chương trình "Cucol"[1] tất cả có hai lần. Nó không làm tôi khó chịu, còn bạn bè thì bực tức đấy. Có lẽ, các bạn ạ, họ có quyền làm việc đó.

- Bà có bạn bè chứ?

- Riêng tôi có ba bạn gái.

- Còn ông nhà?

- Tôi có cảm giác rằng một nửa thành Piter là người quen của anh. Nhà tôi luôn luôn đầy người. Đặc biệt trong những ngày nghỉ. Vâng, cả ngày thường. Luôn luôn có ai đó vào ra. Chủ yếu là theo sáng kiến của anh. Anh thích tiếp xúc với mọi người, song tôi có cảm giác rằng, hiện nay có lẽ anh không chịu nổi gánh nặng này. Bây giờ bạn bè từ thành Piter vẫn đến đây. Họ ở lại chỗ chúng tôi.

VLAĐIMIR PUTIN:

Khiếm khuyết trong quan hệ với bạn bè làm

1. "Búp bê" - Một chương trình châm biếm đả kích các chính khách trên tivi (N.D)

cho tôi rất áy náy. Bởi vì tôi có những người bạn rất tốt. Đúng ra, đó là một phần cuộc sống của chúng tôi, còn chúng tôi chỉ là một phần của chính bản thân mình. Tôi cảm nhận được điều này rất rõ khi ra nước ngoài. Những năm đầu tiên nhớ bạn bè kinh khủng. Không có họ - trống vắng và cô đơn. Tuy có bận bịu công việc, cả gia đình và nhà cửa. Tôi hiểu rằng, chúng tôi cũng thể hiện được mình giữa bạn bè. Sau năm thứ ba ở Đức tôi bắt đầu thích nghi, xuất hiện những quan hệ mới. Bỗng tôi cảm thấy lo lắng vì mình không còn muốn về phép nữa. Vâng, thậm chí tôi hoảng sợ.

Tôi có rất nhiều người quen, nhưng những người thân thì đếm trên đầu ngón tay. Họ chẳng bao giờ rời xa chúng tôi. Họ không bao giờ phản bội tôi. Tôi đối với họ cũng vậy. Theo quan điểm của riêng tôi, đó là một trong số ít những gì đáng được trân trọng. Thậm chí tôi không hiểu nổi vì cái gì mà có thể phản bội bạn bè được kia chứ? Công danh ư? Bản thân nó quyến rũ tôi không nhiều lắm. Chỉ có khả năng thể hiện bản thân mình, làm việc gì đó có ích như thế nào. Thể hiện được bản thân mình sao đây, nếu tự bán rẻ bản thân mình? Tôi nhìn nhận việc đó đơn giản

như vậy đấy. Nếu như xem công danh là một phương pháp vượt lên nắm quyền, để ra lệnh hay kiếm tiền, và vì nó anh sẵn sàng gạt bỏ tất cả - thì đó là chuyện khác. Nếu anh đã có hướng đi và cách nhìn nhận về giá trị cuộc sống, thì anh phải hiểu rằng không được có ý nghĩ huỷ hoại bản thân anh cũng như những người được coi là một phần cuộc đời mình. Đơn giản là không nên có ý nghĩ: mất nhiều hơn được. Thế thôi.

- Chắc bà đã dự các buổi tiếp khách, cùng với ông bước vào cuộc sống thượng lưu, được mọi người chú ý đến, phải chú ý đến lễ tân. Điều đó không làm bà bận tâm chứ?

- Nếu có ai đó để nói chuyện thì không. Còn về trang phục - thì tôi rất thích. Phụ nữ luôn luôn thích ăn mặc đẹp. Mặt khác, bản thân chính trị không bao giờ làm tôi quan tâm. Nó nhàm chán lắm.

- Bà thích mặc gì? Váy hay quần?

- Bây giờ tôi thích mặc váy, còn trước kia - mặc quần. Trong cuộc sống thường ngày tôi thích hàng dệt kim - váy và áo dệt. Còn bây giờ trong các buổi trọng thể chính thức phải mặc comple.

- Trước kia các bà vợ các nhà lãnh đạo may sắm trong khu vực dành riêng của bách hoá tổng hợp. Còn bây giờ bà sẽ đi đâu nếu cần phải mua cái gì đó?

- Đến các cửa hàng, như mọi người. Cách đây không lâu tôi đến "Eskađa" và mua được chiếc quần và áo mà lúc này tôi đang mặc đây. Tuần trước tôi đi khắp thành phố tìm mua cho mình đôi ủng mà không được. Chẳng có đôi nào hợp cả.

- Bà cũng mua quần áo cho ông nhà chứ?

- Thời gian trước thì tôi mua. Còn bây giờ thì thỉnh thoảng. Anh không bao giờ đề cao trang phục. Anh luôn luôn chỉ có hai, nhiều nhất là ba bộ comple. Còn quần bò, áo sơ mi nữa. Ở nhà anh mặc quần bò và áo dệt. Anh là người không đòi hỏi cao về quần áo. Giờ đây, hầu như toàn bộ thời gian dành cho giao tiếp, anh bắt đầu chú ý hơn đến việc này, nhưng cũng không nhiều lắm.

- Nhiều người để ý và thấy rằng ống tay áo comple trước kia hơi bị dài. Bây giờ tất cả đều bình thường.

- Bởi vì trước kia tôi làm việc này và thỉnh

thoảng tôi lười khâu vá. Bây giờ có điều kiện làm việc này ở hiệu may.

- Nếu như bà mua cho ông cravát, ông cam chịu mà đeo chứ?

- Anh chỉ đeo nếu nó hợp với áo sơ mi và comple. Anh không cam chịu làm bất cứ việc gì.

- Trước kia bà có mái tóc dài, còn bây giờ đã cắt ngắn. Bà cắt ở chỗ nào?

- Chỗ bà Irina Baranôva. Naina Iôxiphốpna Enxina cũng cắt tóc ở chỗ bà ta. Theo tôi, Irina là tay thợ tuyệt vời. Bà ta có cửa hiệu riêng.

- Thế ai cắt tóc cho ông nhà?

- Có những người thợ, lúc thì ở Hội đồng quốc phòng, lúc thì ở Cục An ninh liên bang. Anh ấy cũng không bao giờ chú tâm đến mái tóc. Tôi thích anh để tóc ngắn.

- Ông bà có đi nghỉ cùng với nhau không?

- Trước kia thì có. Hai lần ở vùng Curơscơ. Ở nước ngoài nữa... Còn bây giờ... Các bạn phải thấy đấy, tốt nhất là tôi không đặt kế hoạch. Trước kia, khi tôi lập xong, chúng bị phá vỡ hay không thực hiện được thì tôi luôn cảm thấy rất

đau khổ, chán chường, bực bội. Sau này, tôi hiểu ra rằng: tốt nhất, để tránh mọi phiền muộn, thì đừng lập kế hoạch cho việc đi nghỉ cùng nhau, cũng như cho các ngày lễ, các kỳ phép...

- Bà rất buồn khi nói ra điều đó.

- Ồ, không. Tôi biết là sẽ như vậy. Cuối cùng, giả sử nếu như tôi chỉ quan tâm đến số phận riêng của mình thôi thì đến một lúc nào đó tôi sẽ nói với chồng: "Vôlôđia, em van anh, không nên làm bất kỳ cái gì cả. Chúng ta hãy đứng sang một bên. Chúng ta sẽ sống theo kiểu khác đi". Nhưng tôi đã không nói ra điều đó.

CHÍNH KHÁCH

- Bà nhà có kể cho chúng tôi chuyện ông đã dành cho người Pháp một buổi họp báo không định trước và hai giờ liền đã trả lời những câu hỏi chính trị thâm hiểm. Ông có liều lặp lại chuyện này với chúng tôi không?

- Chúng ta sẽ nói về vấn đề gì đây?

- Về tất cả.

"QUÂN ĐỘI SẼ RÚT VỀ DOANH TRẠI"

- Ít nhiều chúng tôi đã hiểu ông định đạt mục đích gì ở Chesnhia: đánh bại hoàn toàn quân phiến loạn. Ông có biết sau đó cần làm gì ở Chesnhia không?

- Đúng thế, đầu tiên cần kết thúc chiến dịch quân sự. Điều này có nghĩa là gì? Đánh tan các nhóm phiến quân lớn, tức là những đội có từ một chục quân trở lên. Đồng thời, tăng cường vai trò các cơ quan pháp chế, khôi phục các cơ quan quản lý và chính quyền. Bảo đảm các vấn đề xã hội như trường học, bệnh viện. Bắt đầu tích cực

sắp xếp bố trí việc làm. Sau đó tiến hành bầu cử.

Cần tiến hành cả việc bầu nốt đại biểu Chesnhia vào Đuma, nước cộng hoà cần có đại biểu của mình ở Đuma. Tuỳ theo sự phát triển tình hình có thể áp dụng quyền điều hành trực tiếp của Tổng thống ở đây.

- Quyền điều hành trực tiếp của Tổng thống ư? Thời hạn như thế nào?

- Khoảng một năm rưỡi cho đến hai năm. Trong thời gian này cần khôi phục tất cả các cơ quan quyền lực và quản lý rồi chuyển sang các thủ tục chính trị khác như bầu cử các cơ quan chính quyền địa phương và người lãnh đạo nước cộng hoà sau khi đã chuẩn bị trước cơ sở cần thiết và những người mà ta có thể tin tưởng.

- Bổ nhiệm người từ Mátxcơva ư? Người Nga hay người Chesnhia?

- Có nhiều phương án khả thi, trong đó có cả ban lãnh đạo hỗn hợp. Rất nhiều khả năng khác nhau. Cần quyết định. Nhưng lựa chọn không theo tiêu chí dân tộc mà theo tiêu chí công việc.

- Nhưng điều này đã có rồi, dù dưới dạng khác - cả bầu cử, cả các cơ quan quyền lực, cả trợ giúp xã hội. Còn sau đó bọn phiến quân lại giành Grôdnưi về tay mình. Trong khi bây giờ chẳng có bất kỳ sự bảo đảm nào là nó sẽ không xảy ra.

- Sự bảo đảm ấy ở đâu? Tôi có thể nhắc lại rằng bọn kẻ cướp sẽ bị tiêu diệt. Kẻ nào lại cầm vũ khí kẻ đó sẽ bị tiêu diệt. Với tất cả những người còn lại, chúng tôi sẵn sàng hợp tác. Hãy để họ bầu ra người lãnh đạo nước cộng hoà. Chúng ta sẵn sàng ký thoả thuận với Chesnhia. Chúng ta có đến bao nhiêu thoả thuận về phân định ranh giới quyền hạn như vậy rồi? Loài người đã tìm ra rất nhiều phương án để các dân tộc khác nhau cùng chung sống trong phạm vi một quốc gia. Đúng là cần tìm ra một sự thoả hiệp nào đó và chúng ta sẽ tìm ra. Không ai có thể dùng sức mạnh để buộc chúng ta quyết định vấn đề gì.

- Chẳng lẽ chúng ta lại không dùng sức mạnh để ép buộc sao? Chẳng lẽ ông cho rằng sẽ không còn lại dù chỉ một người Chesnhia nào đó muốn báo thù cho ai hay sao?

- Chính bọn chúng đã khiêu khích nước Nga để nước Nga phải có những hành động như vậy ở đó hôm nay. Chính bọn kẻ cướp đã cướp bóc Chesnhia và nhân dân Chesnhia. Trong ba năm trời chúng đã cướp của người dân tiền lương, tiền hưu trí, tiền trợ cấp. Đa số người dân Chesnhia hôm nay đều cho rằng những kẻ lãnh đạo Chesnhia những năm tháng ấy có lỗi trong mọi chuyện.

- Ông không định thiết lập sự áp chế đấy chứ?

- Hoàn toàn không. Chúng ta dùng sức mạnh không phải là để chống dân chúng mà là chống lại bọn kẻ cướp. Chính là chúng âm mưu áp đặt người dân Chesnhia sống theo ý chúng, thậm chí cầu thánh Ala theo ý chúng. Chúng ta lập lại trật tự, ở nước cộng hoà sẽ có bình yên và hoà bình, sau đó sẽ tiến hành bầu cử và chúng ta sẽ thoả thuận với ban lãnh đạo mới về phân định quyền hạn giữa Chesnhia với chính quyền Trung ương trong nhận thức chung rằng dù sao thì chúng ta vẫn sẽ cùng nhau chung sống.

Các bạn có phương án nào khác chăng? Hay

lại rut quân, bỏ đi tất cả và đợi chúng tấn công chúng ta lần nữa? Hành động như vậy lại không là tội ác hay sao? Bỏ rơi người dân thường Chesnhia, và làm hại nước Nga.

- Còn quân đội thì sao?

- Quân đội sẽ làm việc của mình và rút về doanh trại.

"CHÚNG TA LÀ NGƯỜI CHÂU ÂU"

- Chesnhia - đó không phải là cả đất nước. Theo ông đất nước cần cái gì trước hết? Cái chính yếu nhất?

- Xác định mục tiêu rõ ràng và chính xác. Những mục tiêu đó cần phải dễ hiểu và đến được với từng người. Như là "Luật xây dựng chủ nghĩa cộng sản".

- Thế trên dòng đầu của bộ luật đó ông sẽ viết gì?

- Những giá trị đạo đức.

- Chúng ta lại sẽ tìm con đường đặc biệt cho nước Nga sao?

- Chẳng phải tìm gì cả, tất cả đã tìm được rồi. Đó là con đường phát triển dân chủ. Dĩ nhiên, nước Nga còn hơn là một đất nước đa dạng, song chúng ta là một phần của nền văn hoá Tây Âu. Thực chất giá trị chúng ta là ở đó. Dù người dân chúng ta có sống ở đâu chăng nữa - ở Viễn Đông hay miền Nam, chúng ta vẫn là những người châu Âu.

- Điều còn lại là làm sao để châu Âu cũng cho là như thế.

- Chúng ta sẽ cố gắng ở lại nơi nào mà chúng ta đang ở cả về mặt địa lý và tinh thần. Nếu như họ định đẩy chúng ta khỏi đó thì chúng ta sẽ buộc phải tìm đồng minh và củng cố lại. Có đúng thế không? Nhất định thế rồi.

"CÒN ÔNG LIỆU CÓ CHO MÁY BAY QUAY VỀ KHÔNG?"

- Vấn đề trong quan hệ của chúng ta với NATO là gì?

- Là ở chỗ chúng ta không cảm thấy mình là những người tham gia đầy đủ giá trị vào quá

trình. Nếu chúng ta có sự tham gia đầy đủ giá trị vào việc ra quyết định thì tôi không thấy có gì đáng sợ ở đây.

- Việc xảy ra với Nam Tư chứng tỏ rằng có thể giải quyết mà không cần đến nước Nga.

- Vấn đề chính là ở chỗ đó! Chúng ta không cần những quan hệ như vậy.

- Khi bắt đầu xảy ra các sự kiện ở Nam Tư ông đã là thư ký Hội đồng An ninh. Tổng thống hoặc Thủ tướng có quan tâm đến ý kiến của ông không?

- Tổng thống giải quyết những vấn đề này trực tiếp với Bộ Quốc phòng và Bộ Ngoại giao.

- Còn ông, nếu ở vào vị trí của Primacốp, ông có cho máy bay khi ấy đang ở Đại Tây Dương trở lại không?

- Có thể. Primacốp lúc đó ở trong một tình huống rất phức tạp. Đúng vậy, ông ấy có thể bay đến Oasinhtơn và sử dụng chuyến thăm của mình như một diễn đàn để nói lên lập trường của nước Nga. Song người Mỹ cũng có thể lợi dụng điều

đó phục vụ cho lợi ích của họ. Chuyến bay đến để diễn giải của Thủ tướng Nga có thể bị coi là dấu hiệu chứng tỏ nước Nga đồng ý với phương án giải quyết vấn đề Nam Tư đã được đặt ra.

Cách giải quyết vấn đề mà họ đã lựa chọn đối với Nam Tư đã được định sẵn từ sau khi Liên Xô tan rã.

- Thế thì vì sao còn phải phô trương như vậy, nếu như đằng nào thì nước Nga suy yếu cũng chẳng thể làm gì được?

- Không phải như vậy. Nước Nga có thể làm được nhiều việc ngay cả trong tình trạng ngày hôm nay. Lẽ ra cần nghiên cứu kỹ tình hình từ trước khi xảy ra các cuộc ném bom xuống Nam Tư, tìm hiểu xem chúng ta có những nguồn dự trữ nào để gây ảnh hưởng tới việc giải quyết vấn đề của các đối tác. Có thể phối hợp tích cực hơn với những nước không muốn để cho sự kiện phát triển tương tự.

"HỌ SẼ ĐẾN ĐÓ VÀO LÚC NÀO, Ở ĐÂU TUỲ THUỘC VÀO Ý KIẾN CHÚNG TA"

- Bây giờ xin hãy trở lại với vấn đề Chesnhia lần nữa nếu như chúng ta đã bàn đến vấn đề hội nhập vào châu Âu. Ông có đặt cho mình tình huống trong đó đội quân gìn giữ hoà bình quốc tế có thể đưa quân vào Chesnhia không?

- Tôi loại trừ. Nếu chúng ta công nhận Chesnhia là một quốc gia độc lập, thì có. Quốc gia độc lập ấy có thể mời vào đó bất kỳ đội quân gìn giữ hoà bình nào.

- Nhưng Kôsôvô vẫn nằm trong thành phần Nam Tư mà người ta vẫn đưa quân vào đấy thôi.

- Chính vì thế nên chúng ta không đồng ý với bất kỳ phương án nào dạng như Kôsôvô. Không gì có thể gợi ra một trường hợp tương tự như các sự kiện Nam Tư, không có và cũng không thể có. Hơn nữa, tất cả những gì các đồng minh NATO đạt được, trên thực tế đều trái ngược hẳn với mục tiêu mà NATO đặt ra cho mình.

- Ông vừa nói "chúng ta không đồng ý". Có nghĩa họ đã từng đề nghị hay sao?

- Có lời đề nghị làm trung gian hoà giải xung đột ở Chesnhia. Ở đó chúng ta không cần bất kỳ trung gian nào. Đó là bước đầu tiên tiến tới việc quốc tế hoá mối xung đột. Ban đầu là trung gian hoà giải, tiếp nữa là ai đó, rồi đến quan sát viên, rồi quan sát viên quân sự, sau đó là đội quân hạn chế... Và thế là...

- Thế còn những quan sát viên như OSCE[1] thì sao?

- Ở Chesnhia ư? Sau khi kết thúc các hoạt động quân sự và đánh bại các toán quân phiến loạn. Họ sẽ có thể ở đó khi nào, ở chỗ nào mà chúng ta cho phép và xét thấy điều này là hợp lý.

- Với cách giải quyết như vậy thì châu Âu chẳng niềm nở với chúng ta đâu.

- Cần phải xem là châu Âu nào. Chúng ta cùng phân tích nhé. Đúng là thế giới đã thay đổi, cả châu Âu cũng đã thay đổi, không có điều gì bí mật ở đây cả. Hiến chương Liên hợp quốc đã

1. OSCE: Tổ chức an ninh và hợp tác châu Âu (B.T)

được soạn ra khi thế giới còn sự phân bố lực lượng khác với bây giờ - chúng ta lúc đó là người chiến thắng chính trong Chiến tranh thế giới thứ hai.

Giờ đây, than ôi, chúng ta đã trở nên yếu hơn, còn Hiến chương Liên hợp quốc tiếp tục có hiệu lực. Điều này không thích hợp với tất cả. Người ta âm mưu thay thế nó hay đánh tráo nó, chẳng hạn, bằng các quyết định của NATO. Chúng ta không thể đồng ý với việc này được.

Hơn nữa, nhiều người quên rằng NATO đã được hình thành từ cuối những năm 1940. Liên bang Xôviết cũng từng bày tỏ ý định gia nhập khối này song không được chấp nhận. Chúng ta bèn cùng với các nước Đông Âu thành lập khối Hiệp ước Vacsava mà giờ đây không còn tồn tại nữa - như là một sự đáp lại việc hình thành khối quân sự kia.

- Thế ý định gia nhập NATO có trở lại nữa hay không?

- Trở lại ý định, cũng có thể, song hoàn toàn không phải lúc này. Vấn đề là nói đến một NATO nào. Nếu là NATO đã vi phạm nghị quyết Liên

hợp quốc, hành động như ở Kôxôvô, thì thậm chí về mặt lý thuyết chúng ta cũng không cần bàn đến vấn đề này. Nếu như có sự biến đổi nghiêm túc của khối này - chủ yếu theo hướng trở thành tổ chức chính trị, sẵn sàng phối hợp hành động mang tính chất xây dựng với nước Nga - thì bấy giờ mới có chuyện để bàn.

Tóm lại, tôi không thấy có nguyên nhân nào gây trở ngại cho việc phát triển quan hệ hợp tác của Nga với NATO, nhưng xin nhắc lại, là chỉ với điều kiện chúng ta được đối xử như một đối tác bình đẳng.

Dù vậy, trong bất kỳ trường hợp nào, dù chỉ là giả định, cũng nên nói đến triển vọng lâu dài. Có vô số vấn đề đấy - chính trị, kinh tế, quân sự. Thí dụ, bất kỳ khối nào, không loại trừ cả NATO, đều chấp nhận các tiêu chí vũ trang, vì thật dễ hiểu rằng về thực chất nó đụng chạm đến lợi ích của nền công nghiệp quốc phòng.

- Bản thân các thành viên NATO nghĩ về vấn đề này ra sao?

- Tôi nghĩ họ sẽ lo sợ NATO bị phá huỷ từ bên trong. Tôi cũng hiểu họ lắm chứ. Chúng ta

là yếu điểm quá hùng mạnh. Giờ đây có một yếu điểm là Mỹ, rồi sẽ xuất hiện kẻ thứ hai, dẫu không hùng mạnh như kẻ thứ nhất. Nhưng tương quan lực lượng có thể thay đổi và các vị cha đẻ - sáng lập viên NATO lo sợ rằng tổ chức đó sẽ thay đổi mạnh mẽ, thay đổi tốt lên theo quan điểm của chúng ta, nhưng có thể lại là xấu đi theo quan điểm của họ.

- Đằng nào cũng rất khó hiểu. Hoá ra là Nga phê phán NATO bởi vì chúng ta không được tham gia giải quyết vấn đề Nam Tư như các đối tác bình đẳng. Thế giả sử chúng ta được tham gia thì sao?

- Vấn đề chính là chỗ đó. Nếu chúng ta tham gia hẳn đã không có cách giải quyết như vậy. Trong bất kỳ trường hợp nào chúng ta tất sẽ không đồng ý một kiểu can thiệp vào công việc nội bộ của nước khác như vậy. Cách can thiệp ấy không thể bào chữa được bằng bất kỳ cách giải thích nào, trong đó kể cả cái gọi là can thiệp nhân đạo. Tôi nhìn nhận bản thân chiến dịch đó như là sai lầm lớn nhất trong lĩnh vực quan hệ quốc tế, là sự vi phạm những nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế.

- Thế còn việc đưa quân của Hiệp ước Vacsava vào Hunggari năm 1956 và vào Tiệp Khắc năm 1968 có phải là sai lầm lớn không?

- Các bạn quên việc chúng ta còn dùng sức mạnh cả ở Đức năm 1953 nữa. Theo quan điểm của tôi, đó là những sai lầm lớn. Chính thái độ thù ghét Nga ngày hôm nay chúng ta gặp phải ở Đông Âu là hệ quả của những việc làm này.

Và sau đó. Chúng ta vừa bắt đầu từ quan hệ của Nga với châu Âu mà đâm ra lại thành nói về quan hệ với NATO. Khi nói về toàn bộ mảng Bắc Đại Tây Dương trong chính sách của châu Âu ngày nay không nên quên rằng NATO và châu Âu dù thế nào vẫn không phải là một. Tôi cũng đã nói rằng chúng ta là đất nước của nền văn hoá châu Âu, chứ không phải là văn hoá NATO.

"NHÀ NƯỚC MUỐN VÀ CÓ THỂ"

- Vừa rồi chúng ta nói mãi rằng nước Nga suy yếu đi do hàng đống vấn đề cả trong và ngoài nước. Chủ trương của ông là cần khôi phục tính chất nhà nước, cần có một nhà nước mạnh. Chúng tôi đã hiểu. Song

điều đó có nghĩa là phục hồi lại cả sở hữu nhà nước hay không?

- Tất nhiên là không. Chúng ta cần có sở hữu nhà nước trong phạm vi hạn chế, ở đâu cần. Thí dụ, trong lĩnh vực quốc phòng.

- Có nghĩa là cần mở rộng khu vực tư nhân?

- Điều cần thiết đầu tiên là đảm bảo quyền sở hữu. Tôi cho một trong những nhiệm vụ chính của nhà nước là tạo ra những quy định, những quy định chung dưới dạng các điều luật, hướng dẫn, điều khoản. Thứ hai là bảo đảm cho những quy định ấy được tuân thủ...

- Chúng ta chẳng đã tạo ra biết bao những quy tắc, hướng dẫn, điều khoản, luật lệ đó rồi hay sao, mà kết quả như thế nào?

- Các bạn nói đúng. Cũng vì thế nên sự thiếu hụt lòng tin của dân chúng vào chính quyền rất cao. Hãy xem biết bao luật đã được áp dụng trong lĩnh vực xã hội. Chẳng hạn, Luật sử dụng miễn phí phương tiện giao thông dành cho quân nhân, áp dụng thì cứ áp dụng, chứ thực tế quân nhân đi tàu xe vẫn phải trả tiền. Những ví dụ như

vậy có rất nhiều. Để khắc phục tình trạng này, chính quyền cần phai bãi bỏ những biện pháp không hợp lòng dân.

- Thế nào là những biện pháp không hợp lòng dân?

- Cần xem xét lại tất cả những cam kết về mặt xã hội nhà nước đã có trong những năm gần đây mà không được đảm bảo và không có cơ sở. Chẳng làm thế nào khác được.

- Cụ thể là gì? Xin hãy thí dụ như trường hợp đi lại miễn phí đối với quân nhân ông vừa nêu?

- Được thôi. Chẳng tốt hơn ư nếu tăng lương cho một số đối tượng trong đó có quân nhân? Thậm chí, nếu tăng cho họ ít lương thì họ vừa có thể tự mình trả tiền tàu xe mà lại không bị đặt vào tình thế bẽ bàng. Song nếu chính quyền nói sẽ trả cho những công dân này tiền đền bù tàu xe thì cần phải trả.

Tôi chắc rằng phe đối lập cánh tả hẳn sẽ lên tiếng phê phán rằng đó là cắt giảm phúc lợi, là đòn giáng vào người lao động cùng khổ mà hiện nay đang sống rất khó khăn rồi. Nhưng chính

quyền mà không thực hiện cam kết của mình thì nói chung không còn là chính quyền nữa. Vậy nên giờ đây người ta mới không tin vào chính quyền.

"ĐẢNG CÓ NHỮNG CON GIÁN"

- Như vậy ông thoả thuận ngầm với cánh tả để họ ủng hộ ông khi áp dụng các quyết định không hợp lòng dân và chính vì vậy nên ông cần Xêledơnhiốp ở chức chủ tịch Đuma phải không?

- Tôi cần ư? Ngược lại, tôi nói với cả Xêledơnhiốp, cả Diuganốp: hãy tìm một khuôn mặt mới, dù cho là người của các ông cũng được.

- Nhưng vẫn là người phái cộng sản! Và đã có được một khuôn mặt rất mới...

- Các bạn nên nhớ rằng sự hợp tác với những người cộng sản trong Đuma chúng ta lúc nào cũng có. Không có điều luật nào có thể được thông qua nếu không có sự ủng hộ của những người cộng sản. Nếu nói nghiêm túc thì không hề có một sự thoả thuận ngầm nào. Tôi hình dung,

trong quan hệ với những người cộng sản có hai con đường. Họ có tất cả mọi cơ hội để trở thành một đảng nghị viện hiện đại theo ý nghĩa châu Âu của từ này. Chúng ta có rất nhiều đảng phái, nhóm người, phong trào phe cánh không hề có cơ sở xã hội. Và có những người cộng sản - một đảng duy nhất, một đảng lớn mạnh thật sự có cơ sở xã hội, nhưng lại có "những con gián" trong tư tưởng.

- Xin ông nêu rõ "những con gián" đó.

- Thí dụ chủ trương tịch thu và quốc hữu hoá.

- Sẽ không có chuyện ấy ư?

- Chính xác là không có chuyện ấy. Sẽ không có một bi kịch lớn nữa xảy ra. Và sẽ không có bất kỳ một quan hệ đối tác nào với những người cộng sản một khi họ còn giữ lập trường như vậy. Nếu những năm về trước có xảy ra những hiện tượng nào đó không đúng luật và đã được toà án xác định và minh chứng thì lại là chuyện khác. Còn bản thân việc quốc hữu hoá và tịch thu ngoài khuôn khổ toà án tố tụng thì đó là thảm hoạ, dẫu chỉ vì đây là con đường dẫn đến sự chuyên quyền.

Những người cộng sản hoặc là thay đổi nội dung chương trình của mình, và khi đó sẽ trở thành một đảng cánh tả lớn, tôi nhắc lại là theo kiểu châu Âu, hoặc là họ không thể làm điều này, và khi đó sẽ mất đi cơ sở xã hội của mình: tự nhiên mất dần đảng viên và dần dần sẽ rời khỏi vũ đài chính trị.

- Chắc gì chính họ đã nhận định như vậy.

- Các thủ lĩnh đều hiểu cả, đối với họ đây không phải là điều bất ngờ. Theo như tôi thấy thì họ chuẩn bị thay đổi vẻ ngoài. Họ không thể làm điều đó hôm nay vì sợ rằng các cử tri của họ sẽ coi đó như một sự phản bội. Điều hết sức quan trọng ở đây là không bỏ lỡ thời điểm tự thay đổi - khi nào, ở mức độ nào, và cần thay đổi chừng nào.

"Ồ, THỬ NGHĨ XEM... TOÀ ÁN..."

- Đối với nhiều người khái niệm "chính quyền mạnh" tương đồng với chế độ độc tài.

- Riêng tôi lại thích khái niệm khác hơn - không

phải chính quyền mạnh mà là chính quyên hiệu quả.

- Có thể gọi thế nào tuỳ ý. Song làm thế nào chính quyền trở nên hiệu quả được? Chính quyền sẽ giám sát việc tuân thủ các quy định nó đặt ra như thế nào?

- Toà án, các cơ quan bảo vệ pháp luật, các cơ quan trọng tài cần hoạt động. Vai trò những cơ quan này đã thay đổi, còn chúng ta không khi nào muốn hiểu điều đó. Nó mới phù hợp với những điều quy định trong luật.

Vì sao chúng ta không trả cho các thẩm phán và các nhân viên cơ quan bảo vệ pháp luật số tiền mà họ đáng được hưởng? Bởi vì cho đến bây giờ chúng ta vẫn còn hệ tư tưởng Xôviết trong nhận thức. Các bạn có nhớ không, trước đây chúng ta vẫn nghĩ: ồ, thử nghĩ xem, toà án... Có gì đặc biệt đâu nào? Nếu là quận uỷ - thì có thể hiểu, đó là nơi của những người ra quyết định. Còn cái gì phụ thuộc vào toà án đây? Nói với họ thế nào thì họ sẽ làm như thế.

Mọi người cho tới giờ vẫn chưa hiểu toà án quan trọng đến thế nào, vậy thế nên vẫn trả

lương cho họ không nhiều hơn mức lương trung bình của những người hưởng lương ngân sách.

Hay như các công chứng viên. Trong hệ thống pháp luật của Pháp, nếu công chứng viên đã đóng dấu thì đó không chỉ đơn thuần là luật, mà còn là quyết định sắt đá. Công chứng viên không bao giờ được nhầm lẫn, bởi vì nếu nhầm họ sẽ phải đền bù. Chỉ phạm hai lỗi là có thể bị phá sản. Do độ mạo hiểm cao như vậy nên họ nhận được những khoản tiền khổng lồ.

Xã hội chúng ta cần hiểu được rằng nhà nước cần trả những số tiền rất lớn cho một thiểu số, một nhóm người nhất định, để bảo đảm quyền lợi của đa số. Đến khi nào chúng ta mới hiểu ra điều này?! Dân chúng ta không phải ngu ngốc. Chỉ là do chưa giải thích cho họ thấu đáo mà thôi.

- Ông lại giải thích vai trò của toà án! Điều này đã được giải thích cả chục năm rồi. Nhưng toà án cũng chẳng thay đổi tốt hơn mà thái độ đối với toà án cũng thế. Nên giải thích hiện tượng này ra sao?

- Phải kiên trì. Không thế thì chẳng thay đổi được gì. Và cần tăng lương cho các thẩm phán.

- Hiện nay chắc gì các tỉnh trưởng đã thích tất cả mọi ý tưởng của ông về chính quyền hiệu quả và trình độ quản lý nhà nước. Họ sợ sẽ mất quyền tự chủ.

- Tôi cho rằng cần bảo toàn sự tự chủ địa phương và lựa chọn ra các tỉnh trưởng qua bầu cử. Song tất cả các mối quan hệ đó cần được cân bằng hơn. Khi giữ lại việc lựa chọn tỉnh trưởng bằng phương pháp bầu cử, tôi cho rằng cần nghĩ ra một biện pháp áp đặt nào đó nữa. Thí dụ như cách chức chẳng hạn.

- Tức là một số bầu họ lên, còn số khác thì bãi chức họ.

- Có thể tìm ra những hệ thống khác để họ phụ thuộc vào Trung ương. Không thể để tự chủ hoàn toàn được.

- Ông muốn nói phải chấn chỉnh hệ thống thanh tra ư?

- Hệ thống thanh tra và gây ảnh hưởng. Cần làm thế nào để đặt tất cả các chủ thể của nước Nga vào những điều kiện kinh tế như nhau trước

Trung ương liên bang. Tôi muốn nói đến việc chúng ta đã có nhiều các thoả thuận đủ loại về phân chia quyền hạn, song một số chủ thể lại được hưởng những điều kiện ưu đãi mà nơi khác không có.

- Thí dụ như Tatarxtan?

- Thí dụ như Tatarxtan.

- Saimiép không hiểu được ông đâu.

- Trái lại, ông ta hiểu cả. Vừa rồi tôi có trao đổi sơ bộ với ông ta về đề tài này. Nhìn chung, Saimiép đồng ý với tôi.

Mọi người đều hiểu nhiệm vụ trước mắt là phân bố cụ thể không gian kinh tế và chính trị chung. Và đó là một trong những nhiệm vụ hàng đầu.

Bước tiếp theo là khoa học và giáo dục. Nếu không có những nhà quản lý hiện đại, không có kiến thức hiện đại về công việc, không có những người có kiến thức đó thì không thể đạt được kết quả nào hết.

- Mà những người này hiện nay toàn rời bỏ đất nước.

- Không phải tất cả. Chúng ta vẫn còn giữ lại được điều chính yếu: đó là khoa học cơ bản và hệ thống trường lớp. Nếu để mất những cái đó thì sẽ mất hết.

"KHÔNG CẦN NHIỀU TIỀN ĐẾN THẾ"

- Ông sẽ lấy đâu ra số tiền đó?

- Các bạn nên biết, không cần nhiều đến thế đâu. Đây không phải là vấn đề tiền, mà lại là vấn đề nhận thức.

- Thế ông cho là sẽ trả bao nhiêu, chẳng hạn, cho các chuyên gia trẻ, có kiến thức?

- Cứ cho là ở phương Tây người ta trả cho họ khoảng 5 nghìn đôla. Còn nếu chúng ta trả cho họ, tôi nói giả sử, 2 nghìn đôla thì sao?

- Ôi!

- Đúng vậy. Và sau khi nhẩm tính, tôi có thể nói rằng, lúc đó tuyệt đại đa số sẽ không đi đâu hết. Sống ở môi trường tiếng mẹ đẻ, giữa những người thân quen, bè bạn, ở đất nước mình, nhận lương cao hơn những người khác một chút, - như thế thậm chí còn có lợi hơn ấy chứ.

- Chúng tôi vẫn chưa hiểu. Ông dự định tăng lương cho các thẩm phán, nói chung là cho bộ máy công chức, quân đội, lại còn tiền cho giáo dục, khoa học nữa. Tiền đâu ra? Mai đây Mỹ quyết định bán ra dự trữ dầu mỏ chiến lược của họ, giá dầu sẽ tụt xuống và...

- Tiền vẫn có, chỉ có điều lọt khỏi tay ta. Khi chưa có một nhà nước mạnh thì chúng ta vẫn sẽ còn phụ thuộc vào dự trữ chiến lược của ai đó.

"CÓ THỂ CÓ NHỮNG SỬA ĐỔI"

- Ông là một luật gia. Vậy luật có phải là một điều bất di bất dịch không?

- Luật cần phải được tuân theo, còn nếu nó lạc hậu so với cuộc sống thì cần thay thế nó. Một trong những định đề của lý thuyết về luật, đó là luật luôn luôn lạc hậu so với cuộc sống.

- Thế còn Hiến pháp của chúng ta thì sao? Nó không lạc hậu so với cuộc sống đấy chứ?

- Hiến pháp quy định những nguyên tắc chung nhất nên tồn tại lâu hơn điều luật thông thường.

Điều này là đúng, bởi vì Hiến pháp bảo đảm cho xã hội có những luật chơi nhất định trong cả một thời kỳ dài. Song có thể có những sửa đổi.

- Vậy có cần sửa đổi, thí dụ, chương về quyền hành của Tổng thống không? Hạn chế bớt chẳng hạn? Tuy nhiên, bây giờ người ta còn đang đề nghị sửa đổi kiểu khác là tăng nhiệm kỳ Tổng thống lên đến bảy năm.

- Tôi không biết, có thể bốn năm là đủ để làm được điều gì đó một cách thực sự. Mọi cái cần phải hợp lẽ tự nhiên, mặc dù bốn năm là một thời hạn ngắn. Các nhà khoa học công nghệ chúng ta xây dựng chương trình hành động theo các năm. Năm đầu - hình thành mục tiêu, đội ngũ, năm thứ hai và nửa năm thứ ba - đạt được kết quả cụ thể từng giai đoạn, cuối năm thứ ba đầu năm thứ tư - khẳng định những kết quả đó và bước vào chiến dịch bầu cử tiếp theo. Nếu chu kỳ này bị phá vỡ thì mọi việc hỏng hết, lúc đó chẳng làm được gì và chẳng bắt kịp được vào chu kỳ chuẩn bị cho cuộc bầu cử sau.

- Thế còn quyền hạn của Tổng thống thì sao?

- Tôi không loại trừ rằng có thể có những sửa đổi. Có điều cần xem xét kỹ lưỡng những gì giờ đây đã hình thành, đáp ứng lợi ích của quốc gia và của toàn xã hội được đến đâu. Nếu có những điều tạo ra quyền hạn quá đáng trong chương về quyền Tổng thống thì có thể nghĩ đến việc xem xét lại chúng. Tôi cho rằng điều này cần phải được thảo luận một cách rộng rãi. Cần nói chung nước Nga ngay từ thuở ban đầu đã được tạo dựng như một nhà nước siêu tập quyền. Điều đó đã in trong mã gien, trong những tập quán, trong tính cách con người.

"QUÂN VƯƠNG CÓ THỂ NGHĨ VỀ SỐ PHẬN THẦN DÂN CỦA MÌNH"

- Nếu như ông đã tiếp cận vấn đề theo phương diện lịch sử như vậy thì trong truyền thống nước Nga còn có cả chế độ quân chủ. Vậy bây giờ thì sao, nên khôi phục lại ư?

- Tôi nghĩ ít có khả năng này. Song nhìn

chung... trong những giai đoạn nhất định... Ở từng nơi nhất định... trong những điều kiện nhất định... nền quân chủ đã và đến bây giờ đang đóng vai trò tích cực. Chẳng hạn như ở Tây Ban Nha. Tôi nghĩ rằng nền quân chủ ở đó đã đóng vai trò quyết định trong việc đưa đất nước thoát khỏi sự chuyên quyền, bạo chúa. Chế độ quân chủ rõ ràng đã là một nhân tố tạo ra sự ổn định. Quân vương không cần lo người ta có bầu ông ta hay không, ít phải nghiên cứu xem làm thế nào tác động vào cử tri. Ông ta có thể toàn tâm nghĩ về số phận thần dân của mình mà không bị sao lãng bởi những chuyện nhỏ nhặt.

- Còn tất cả những việc khác sẽ do thủ tướng suy nghĩ.

- Đúng vậy, do chính phủ.

- Nhưng ở nước Nga không thể như thế được.

- Các bạn biết đấy, nhiều điều chúng ta tưởng như không thể và không thực hiện được, thế mà sau đó thì sao? Như với Liên bang Xôviết đấy. Ai có thể tưởng tượng được nó lại tự tan rã và

sụp đổ? Ngay trong một giấc mơ kinh hoàng cũng không thể có cảnh ấy được.

- Ông có mặt trong lễ an táng hài cốt của gia đình Sa hoàng ở Pêtécbua không?

- Không.

- Thế ông cảm thấy an táng là đúng hay sai?

- Tôi nghĩ là đúng.

"MỘT ĐẦU ÓC NĂNG ĐỘNG!".

- Theo ông nhà nước có cần liên hệ với giới kinh doanh lớn hay không?

- Nhất định phải có, bởi vì rất nhiều việc phụ thuộc vào giới kinh doanh lớn. Song mối quan hệ đó phải được xây dựng trên cơ sở luật pháp và quy định chung. Ngay cả giới kinh doanh lớn cũng quan tâm làm sao để trong số các doanh nhân không có ai được nhà nước ưu ái hơn ai, để tất cả được bình đẳng.

- Có nghĩa là việc tiếp xúc với các nhà doanh nhân lớn không bị loại trừ?

- Dĩ nhiên là thế. Tôi cho rằng nhà nước phải lắng nghe cả công nhân, mà công đoàn là đại diện quyền lợi của họ, cũng như đại diện của giới đại kinh doanh, tức là hiệp hội các nhà doanh nghiệp. Rất nhiều điều phụ thuộc vào việc họ xây dựng chính sách công ty mình, tập đoàn mình như thế nào. Vì sao tôi phải ra vẻ thờ ơ với việc này? Như thế không đúng. Nhà nước không nên chỉ huy kinh doanh. Đây là sự thật.

- Nhân tiện nói về việc ưu ái. Trong một bài phỏng vấn, Bôrit Bêrêdốpxki nói rằng ông ấy gặp ông mỗi tháng một lần, có đúng như vậy không?

- Có lẽ ít hơn.

- Theo sáng kiến của ai vậy?

- Của ông ấy. Ông ấy có đầu óc rất năng động và nhiều dự án, phần lớn đều liên quan đến Cápcadơ, Chesnhia, Carachaevô - Trerơkesia. Ông ấy là phó thư ký Hội đồng An ninh, phụ trách vấn đề đó. Nói thật, theo quan điểm của tôi, thì những đề xuất của ông ấy về Chesnhia là không

hiện thực và không hiệu quả, vì vậy nên có thể nói rằng những điều ông ấy đề nghị chưa có điều nào thực hiện được. Song không chỉ với Bêrêdốpxki, mà tôi còn thường xuyên gặp gỡ các doanh nhân khác như Aven, Pôtanhin, Alếchpêrốp...

"CHÚNG TÔI NGỒI UỐNG BIA KHÁ LÂU"

- Bà nhà có nói ông không thích bàn luận về những người cùng ông làm việc. Nhưng chúng tôi rất muốn nhắc đến họ. Thí dụ như nói về Bôrít Nhicôlaêvich Enxin...

- Các bạn muốn tôi đánh giá vai trò của ông trong lịch sử hay sao?

- Nhưng ông có quan hệ với ông ấy, cả mối quan hệ riêng nữa.

- Quan hệ đặc biệt gần gũi với Bôrit Nhicôlaêvich Enxin thì không có mà chỉ là mối quan hệ công việc tốt đẹp. Ông đối với tôi rất thân thiện và tôi cảm ơn ông vì điều đó. Thật sự tôi không gặp gỡ ông trong đời thường.

- Ông có chơi tennis không?

- Cả tennis tôi cũng không chơi. Trước khi ông từ chức tôi có đến nhà ông, cũng chỉ để bàn công việc, đem theo văn bản giấy tờ. Có thể nói rằng chỉ từ khi ông bắt đầu bàn bạc với tôi vấn đề từ chức thì tôi mới lần đầu cảm nhận được phần nào tâm tư tình cảm của ông.

- Ông vẫn thường gọi điện cho ông ấy?

- Đúng thế. Giờ đây tôi tiếp xúc với ông nhiều hơn trước khi ông từ chức. Trước dây tôi chẳng hề có ý nghĩ... là tôi có thể nhấc máy tự gọi cho ông... Tôi chỉ gọi cho ông có một vài lần vì công việc. Bây giờ thì quan hệ đã khác. Tôi có thể tự nhiên gọi điện, nói chuyện.

- Cả đến nhà nữa.

- Cả đen nhà ông. Vừa mới rồi tôi có việc đến gặp ông, Bôrit Nhicôlaêvich Enxin bảo tôi: "Anh ở lại ăn tối với chúng tôi. Chúng ta sẽ có món xusi". Hoá ra có lần ông thử món xusi trong khách sạn và thấy thích. Từ đó, ở nhà mọi người thường làm món ăn Nhật Bản đó cho ông ăn. Tất nhiên, tôi ở lại. Hôm ấy chúng tôi còn ngồi uống bia và chuyện trò khá lâu.

- Thế Enxin có gọi điện cho ông bao giờ không?

- Ông có gọi vài lần. Ông ấy muốn biết tình hình Cápcadơ, sau đó còn hỏi tình hình quân Bộ Nội vụ ở đó có ổn thoả không. Ông còn gọi về chuyện phiên họp thượng đỉnh SNG nữa. Tôi đề nghị được gặp ông và chúng tôi nhất trí nên nêu một số ván đề trong cuộc gặp nguyên thủ các nước SNG như thế nào, về một số quyết định liên quan đến ban lãnh đạo cộng đồng. Trong việc này, kinh nghiệm của ông rất cần thiết.

"SẼ KHÔNG CÒN AI CÓ ẢO TƯỞNG"

- Mọi người đều muốn biết sau này ông có còn đấu tranh gay gắt với Lugiơcốp như trước nữa không?

- Gay gắt là thế nào? Nói chung tôi đâu có đấu tranh với ông ta.

- Thế này vậy, ông sẽ đánh bại hay sẽ làm việc với ông ta như với một thành viên bình thường của Hội đồng Liên bang?

- Tất nhiên, tôi sẽ làm việc với ông ấy. Hơn

thế nữa, tôi còn sẵn sàng trông cậy vào ông ấy như vào một người có ảnh hưởng tới địa phương lớn nhất cả nước là thủ đô, với điều kiện hành động của ông ấy nhằm mục đích củng cố nhà nước chúng ta.

- Thế cho đến giờ những hành động đó được hướng vào đâu?

- Cho đến giờ một phần đáng kể những hành động đó nhằm để thoả mãn tham vọng chính trị. Tôi nghĩ rằng khi thủ lĩnh địa phương đặt ra cho mình nhiệm vụ như vậy thì cũng đồng nghĩa với việc phá hoại đất nước. Tôi còn cảm thấy rằng điều này xảy ra không phải do sự khát khao gây hấn, mà chính là hậu quả tình trạng suy yếu của chính quyền Trung ương. Nếu các thủ lĩnh địa phương cảm thấy chính quyền Trung ương đủ mạnh và hiệu quả thì họ sẽ trở lại với những gì đã được quy định trong Hiến pháp và sẽ bắt đầu làm đúng trách nhiệm và quyền hạn của mình.

- Như là xây dựng đường vành đai Cônsevaia phải không?

- Đúng, như làm tuyến đường Cônsevaia.

- Nghe đồn công trình này bị trộm cắp, biển thủ nhiều lắm.

- Mỗi khi nghe có ai đó bị buộc tội trộm cắp hay tội gì đó tương tự tôi lại muốn hỏi: liệu ở nước ta có còn tồn tại nguyên tắc "xét đoán trên cơ sở vô tội" nữa không đây? Không ai có quyền buộc tội người khác nếu không chứng minh được tội phạm.

Dĩ nhiên, còn có đặc trưng riêng của Nga mà ai cũng biết. Chắc các bạn còn nhớ câu chuyện tiếu lâm từ thời Liên Xô chứ? Brêgiơnhep sang thăm Catơ, Tổng thống Mỹ hỏi: "Ngài có trông thấy cây cầu rất đẹp kia không?" - "Có" - "Bên này năm làn, bên kia năm làn, thế mà theo thiết kế mỗi bên đáng ra là mười làn kia đấy". - "Thế chúng đâu hết cả rồi?" - "Ở đây chứ ở đâu nữa!" - Catơ nói rồi chỉ vào nội thất của Nhà Trắng.

Brêgiơnhep nhủ thầm: "Được rồi!" Cho đến lần Catơ sang thăm đáp lễ. Lãnh tụ của chúng ta hỏi Catơ: "Ông có nhìn thấy sông Mátxcơva kia không?" - "Có" - "Thế có thấy cầu không?" - "Không thấy cây cầu nào cả" - "Bởi vì tất cả ở đây rồi!" - Và chỉ vào nội thất Kremli.

Dĩ nhiên, có thể phỏng đoán, có kẻ lừa đảo biển thủ khi xây dựng tuyến đường Cônsevaia, song dù thế nào thì con đường ấy, nó đã được xây dựng! Có thể tự hào về nó. Còn nếu ai đó cho rằng công trình bị trộm cắp bớt xén, xin hãy chứng minh điều đó.

- Ông nghĩ Lugiơcốp sẽ cư xử với ông ra sao?

- Tôi tin chắc ông ấy sẽ xử sự một cách đúng đắn với tinh thần xây dựng. Tôi không nghĩ ông ấy có khả năng xử sự theo cách khác.

- Ông định ám chỉ điều gì vậy?

- Không ám chỉ gì cả. Các bạn biết là tôi không ám chỉ biện pháp sức mạnh nào hết. Tôi nghĩ, trong một thời điểm nào đó, có nhiều người cả quyết rằng Tổng thống với vai trò là trung tâm quyền lực, không tồn tại nữa. Trước đó họ đã cư xử hoàn toàn đúng mực. Tất nhiên, nếu buộc phải hành động thì tôi sẽ chỉ làm sao để không ai còn có những ảo tưởng như vậy nữa.

- Thế còn Anatôli Trubaixơ - công dân Pêtécbua nổi tiếng nhất, ông có quan hệ gần gũi với ông ta không? Ông quen ông ta từ khi còn ở Piter phải không?

- Khi tôi tới làm ở chỗ Xốptrắc thì Trubaixơ làm phó chủ tịch Ủy ban điều hành của Lenxôviêt. Tôi không thân với ông ấy, chưa bao giờ làm việc trực tiếp với ông ấy.

- Thế khi ông ta nghĩ ra thẻ voucher[1], ông hưởng ứng thế nào?

- Không thế nào cả.

- Ông đã làm gì với voucher của mình?

- Mới đầu tôi bỏ đâu mất, sau mới tìm thấy và đem mua cái gì đó, một sự ngốc nghếch. Trước khi tư hữu hoá một năm tôi và Vaxili Lêônchiép, người được Giải thưởng Nôben ấy có dịp nói chuyện về đề tài này. Ông ấy bảo tôi thế này: "Anh hãy phân phát cái của này cho ai thì cho đi, đằng nào hai - ba năm nữa tất cả sẽ vào nơi

---

1. Voucher: một dạng như trái phiếu được phát cho mỗi công dân, số tiền được hưởng là bình quân thu nhập quốc dân chia đều - theo sáng kiến của Trubaixơ (N.D)

cần nó thôi. Biểu không đi cũng được". Cả Trubaixơ cũng đẩy đi đấy. Tôi nghĩ ông ấy cũng có cách giải quyết đúng như vậy, mặc dù tất nhiên phải hỏi ông ấy mới biết được.

- Sau hai - ba năm... Ông cho điều đó là không tránh được ư?

- Tôi không biết có tránh được hay không. Cái chính là voucher vào tay những người sở hữu nó một cách hiệu quả.

- Nhưng mà có nhiều người khác nhau sở hữu.

- Vấn đề là ở chỗ đó.

- Khi lên nắm Văn phòng Tổng thống, việc đầu tiên ông ấy làm là xoá bỏ chức danh mà người ta hứa dành cho ông, ông có phật lòng không?

- Không, tôi không giận đâu. Tôi biết cách giải quyết vấn đề thiên về tính chất kỹ thuật của ông ta. Ông ấy quyết rằng cơ cấu như vậy không phù hợp với nhiệm vụ của Văn phòng Tổng thống.

- Không có gì riêng tư sao?

- Đây không phải chuyện mưu kế gì đâu. Ông

ấy là người không tuân theo cảm tính. Tất nhiên, tôi không thể nói mình vui vì sự việc hồi ấy, song tôi không nghi ngờ ông ấy một chút nào, thậm chí thật ra cũng chẳng phật lòng lắm.

- Khi nào thì ông và Trubaixơ tiếp xúc với nhau thường xuyên hơn?

- Chưa khi nào cả.

- Ông ấy có thể tới nhà nghỉ gặp ông không?

- Có chứ, ông ấy thỉnh thoảng vẫn đến.

- Ông có ngạc nhiên khi Trubaixơ ủng hộ chiến dịch ở Chesnhia không?

- Có.

- Vì sao?

- Tôi cứ nghĩ ông ấy phần nhiều sống trong thế giới ảo tưởng. Hoá ra dù sao ông ấy vẫn là người thực tiễn và có khả năng tiếp nhận hiện thực cuộc sống, chứ không chỉ theo đuổi những tư tưởng phù du.

- Thế khi ông ta tuyên bố sẽ ủng hộ ông trong cuộc bầu cử tổng thống?

- Không, tôi không ngạc nhiên, bởi vì ông ấy biết rõ tôi không phải là kẻ độc tài và không định đưa đất nước quay lại nền kinh tế quản lý hành chính.

Cần phải nói rằng Trubaixơ là một nhà quản lý rất khá, Tôi đã thấy cách ông ấy lãnh đạo Ủy ban các vấn đề nghiệp vụ cũng như tham gia các phiên họp chính phủ. Ông ấy biết nắm lấy cái chính và, như Vlađimir Ilich Lênin từng nói, sau đó kéo cả dây xích đi. Song, tất nhiên, ông ấy rất cố chấp, khăng khăng giữ ý mình như một người bônsêvích vậy! Vâng, đó là cách nói đúng nhất về ông ấy. Tiếc là ông ấy lại có lai lịch tín dụng xấu, ở đây tôi muốn nói đến sự chiếm dụng lòng tin của dân chúng.

"CHÍNH TÔI ĐÈ BẸP BỌN HỌ"

- Ông thích ai trong số các thủ lĩnh chính trị?

- Napôlêon Bônapac (cười).

- Nếu nói nghiêm túc thì là ai?

- Có lẽ là Đờ Gôn. Tôi còn thích Erơhard[1] nữa, ông là một người rất thực tiễn, đã tạo dựng được nước Đức mới, nước Đức sau chiến tranh. Tiện đây nói thêm rằng toàn bộ khái niệm khôi phục đất nước của ông ấy bắt đầu từ việc xác định những giá trị đạo đức xã hội mới. Điều này đặc biệt quan trọng đối với nước Đức sau khi hệ tư tưởng quốc xã bị sụp đổ.

- Vì sao trước bầu cử ông lại gác hết những chuyến công cán ra nước ngoài?

- Về hình thức thì tổng thống và thủ tướng không có quyền đồng thời cùng ra nước ngoài. Mà tôi thì vừa là Thủ tướng vừa là quyền Tổng thống.

- Còn thực chất thì vì sao? Ông sợ họ áp đảo ông về vấn đề Chesnhia ư?

- Có mà tôi đè bẹp tất cả bọn họ thì đúng hơn. Đơn giản là họ rất không muốn gặp chúng ta vì Chesnhia, nếu có muốn thì cũng không phải trong khuôn khổ hợp ý chúng ta, không phải ở cấp chúng ta muốn. Mà nếu có ở cấp ta cần họ lại đặt điều kiện: Các ông hãy thay đổi quan điểm

1. Erơhard - Thủ tướng Cộng hoà Liên bang Đức những năm 1960 (N.D)

của mình về Cápcadơ đi đã. Điều này đối với chúng ta lại càng không thể chấp nhận được bởi vì nó quý giá hơn những chuyến đi của tôi ra nước ngoài.

- Nhưng khi còn là Thủ tướng "xuất ngoại được", ông đã kịp gặp Clintơn ở Niu Dilân.

- Đúng thế. Ông ta làm tôi thích.

- Vì cái gì vậy?

- Ông ta là người hấp dẫn. Tôi muốn nói đến phong cách nói chuyện.

- Rõ ràng ông cũng gây được thiện cảm đối với ông ta. Ông ta mới đây đã ủng hộ ông trên Internet.

- Ngay trong buổi gặp đầu tiên, ông ta đã gây được sự chú ý rồi. Khi chúng tôi cùng ở Niu Dilân - tôi không nhớ vào bữa trưa hay bữa tối, lúc ấy đã gần hết bữa - ông ta chủ ý tiến đến chỗ tôi. Ở đấy chúng tôi ngồi từng bàn riêng. Hai chúng tôi trao đổi vài câu về một chuyện nào đó, thế rồi ông ta nói: "Thế nào, ta cùng đi chứ?" Tất cả mọi người, nguyên thủ các nước, các tân khách, đứng thành hai hàng dài - và tôi cùng ông ta

diễu đi giữa hai hàng người ấy. Chúng tôi ra khỏi gian phòng trong tiếng vỗ tay. Tôi đánh giá đây là dấu hiệu của sự chú ý đặc biệt. Có thể chính vì thế nên ông ta đã gây được ấn tượng đối với tôi. Tôi đùa đấy. Quả thật, khi nói chuyện ông ta trông có vẻ chân thật, cởi mở và dễ chịu, điều này rất quan trọng.

- Ông ta có vẻ hấp dẫn bẩm sinh mà.

- Có lẽ thế. Nếu không phải là vẻ hấp dẫn bẩm sinh thì rất khó tập được như vậy. Tôi biết rõ như thế.

- Ông còn gặp riêng ai nữa?

- Với Côn, Thatchơ. Cả Mâygiơ nữa.

- Đó là từ khi ông còn làm việc ở Pêtécbua phải không?

- Đúng rồi.

- Ông nói chuyện với Côn bằng tiếng Đức?

- Ông ta gặp Xốptrắc chừng 30 phút. Tôi dịch cho hai người. Đó là cuộc nói chuyện chung chung. Sau đấy ông ta đề nghị: "Thôi bây giờ không bàn gì chính thức cả. Khoảng hai tuần nữa mời ngài sang Bon, chúng ta sẽ bàn bạc mọi chuyện".

Xốptrắc nhận lời và mang tôi theo. Đó là một chuyến công cán. Các bạn có biết điều gì làm tôi ngạc nhiên nhất không? Tôi không ngờ rằng một trong những chính khách lớn của châu Âu lại biết về nước Nga rõ và sâu đến thế. Điều này làm tôi thật kinh ngạc.

Giờ thì tôi không thể nhớ lại được tất cả những gì ông ta đã nói, song tôi nhớ được cảm giác của mình. Ông ta hiểu biết cả về lịch sử lẫn cuộc sống hiện đại của đất nước chúng ta một cách sâu sắc lạ thường. Ông ta hiểu được bản chất những sự kiện đang diễn ra. Tôi đặc biệt dễ chịu khi ông ta nói rằng không thể hình dung ra việc châu Âu tồn tại mà không có nước Nga. Ông ta nói, người Đức không chỉ quan tâm đến thị trường Nga, mà còn mong nước Nga trở thành một đối tác xứng đáng.

- Nhưng có thể đó chỉ là những lời nói lịch sự xã giao mà thôi...

- Không, tôi không cảm thấy như vậy. Đó không phải là những lời xã giao. Tôi có thể khẳng định rằng quả thật ông ta nghĩ như thế.

- Một nguyên thủ mạnh mẽ như thế mà lại để xảy ra vụ bê bối đến như vậy sau khi mãn nhiệm! Lạ thật.

- Chẳng có gì lạ. Thủ lĩnh thế nào thì bê bối thế ấy. Thực chất họ đã yếu đi, đang bị đè bẹp. Rõ ràng cả ban lãnh đạo Đảng Dân chủ Cơ đốc giáo cũng có sai lầm. Sau 16 năm thì bất kỳ dân chúng nào, kể cả dân chúng ổn định như Đức, cũng phải mệt khi có mãi một nguyên thủ, cho dù là nguyên thủ mạnh mẽ như Côn. Đáng lẽ họ phải hiểu ra điều đó một cách kịp thời.

"TÔI KHÔNG BỔ NHIỆM"

- Bây giờ ông đã vào Điện Kremli, nơi thời gian gần đây thường xuyên gắn với các vụ bê bối nào đó: Bôrôđin và "Mabêtêch", tiền của "gia đình"... Ông im lặng, và điều đó được hiểu là do "gia đình" đã đưa ông vào, bây giờ để đáp lại ông sẽ dập tắt hết những vụ đó đi.

- Tôi chưa bao giờ có bất kỳ quan hệ đặc biệt nào với những người làm việc thân cận với Tổng thống. Còn nếu giao phó những việc quan trọng

như "dập tắt" một cái gì đó cho một người ít quen biết thì rất mạo hiểm.

- Rõ ràng chẳng mạo hiểm bằng việc ông bổ nhiệm Bôrôđin vào chức vụ thư ký quốc gia Nga - Belarut.

- Tôi không bổ nhiệm. Tôi đề nghị. Và người ta bầu ông ấy.

- Trong khi ông ta còn đang bị bao nhiều lời buộc tội bê bối? Ông không cho rằng cần xử lý việc này trước rồi mới tiến cử Bôrôđin vào chức vụ nào đó hay sao?

- Tôi nhìn nhận như luật pháp đã ghi. Có một quy tắc vàng làm nguyên tắc nền tảng cho bất kỳ hệ thống dân chủ nào, nó được gọi là "xét đoán trên cơ sở vô tội".

"CÓ CUỘC GẶP TAY TƯ"

- Còn trường hợp Xcuratốp thì toà án không chứng minh được điều gì, song vẫn không thay đổi được việc bãi chức ông ta đấy thôi.

- Xcuratốp bị bãi nhiệm hoàn toàn đúng luật,

luật đó nói rằng trong thời kỳ điều tra khởi tố vụ việc của Viện trưởng Viện công tố thì người này phải bị bãi chức đó. Mọi việc đúng như vậy.

- Ông có cho là nếu việc điều tra không đưa ra kết quả thì ông ấy sẽ trở lại chức vụ không?

- Về lý thuyết thì có. Song ở đây không chỉ có mặt luật pháp - hình sự, mà còn cả mặt đạo đức nữa. Đối với riêng tôi thì về mặt đạo đức mọi việc đã rõ ràng. Tôi biết chính xác. Tôi và ông ta đã nói về đề tài này.

- Thế thì sao sau đó ông ta vẫn từ chối?

- Bởi vì ông ta không muốn bị tổn hại thanh danh, chỉ có thế.

- Có báo nào đó viết rằng Xcuratốp viết đơn xin từ chức lần thứ hai sau khi ông làm việc riêng với ông ta. Sau lần làm việc ấy thì vào hầm tối của Lubianca đối với người ta có khi còn được coi là diễm phúc.

- Tất cả cái đó thật nhảm nhí.

- Thế thật sự mọi chuyện ra sao?

- Có một cuộc gặp tay tư. Bôrit Nhicôlaêvich

Enxin, Thủ tướng Primacốp, tôi - lúc đó là giám đốc FSB - và ông ta.

Bôrit Nhicôlaêvích Enxin lấy ra cuộn băng và những tấm ảnh được lấy từ băng viđeô. Ông chỉ đặt chúng lên bàn và nói: "Tôi cho rằng anh không thể tiếp tục làm Viện trưởng Viện công tố được nữa".

Cả Primacốp cũng đồng tình: "Đúng đấy, Iuri Ilich Xcuratốp ạ, tôi cho rằng ông cần viết đơn đi". Iuri Ilich suy nghĩ, lấy giấy và viết đơn từ chức.

- Nếu ở vào trường hợp tương tự thì ông sẽ hành động thế nào?

- Nếu tôi cho rằng điều đó không thể dung hoà được với việc thực hiện trách nhiệm công tác, tất nhiên, tôi sẽ rút lui. Tôi tin chắc rằng chức vụ viện trưởng Viện công tố, thí dụ, không thể đồng hành với vụ bê bối như vậy.

- Thế còn chức vụ Thủ tướng?

- Thủ tướng ư? Sao lại không đáng sợ, nhưng ở mức độ thấp hơn. Đối với công tố viên thì lại khác. Công tố viên phải là mẫu mực của đạo đức và nhân phẩm, bởi vì chính anh ta là người theo

dõi việc thừa hành luật pháp của tất cả các công dân: cả Thủ tướng, cả Tổng thống, tất cả.

- Còn một câu hỏi liên quan đến các nữ nhân vật của câu chuyện này. Có cần đấu tranh chống nạn mại dâm hay không?

- Bằng các biện pháp kinh tế - xã hội.

- Những biện pháp nào?

- Cần làm sao cho mọi người sống bình thường. Như sau Chiến tranh thế giới thứ hai ở Tây Âu nạn mại dâm rất phát triển vì dân chúng ở đó bị bần cùng. Hãy hỏi các cựu chiến binh Chiến tranh Vệ quốc vĩ đại họ sẽ kể cho các bạn biết ở đó phụ nữ đã bán mình để lấy một mẩu bánh mì. Cả bây giờ cũng vì cùng khổ, vì không có lối thoát... Nếu sống bình thường, nếu kinh tế phát triển, nếu mức sống cao...

- Lấy thí dụ, mức sống ở Đức cao thế sao nạn mại dâm tràn ngập, thậm chí còn được hợp pháp hoá?

- Ở đó chỉ có toàn các cô gái ngoại quốc trong nhà chứa, không hề có gái Đức.

- Do đâu ông lại biết như vậy?

- Mọi người kể lại. Những người như các bạn ấy... Những người làm nghề tự do.

- Thôi được, không có gái Đức, song vẫn có nạn mại dâm.

- Mại dâm thì có. Bây giờ tôi chỉ nói về quốc tịch những người tham gia hoạ động này. Trông họ rõ ngay. Trong số họ không có người Đức vì mức sống trong nước rất cao.

- Thế ông ủng hộ hay chống việc hợp pháp hoá hoạt động đó?

- Tôi không cho rằng cần hợp pháp hoá hoạt động mại dâm. Cần đấu tranh với nó bằng các biện pháp kinh tế - xã hội. Lúc đó không ai muốn nữa. Còn các bạn thì sao, các bạn ủng hộ việc cho phép ư?

- Thì trong nhà chứa đằng nào cũng có bác sĩ... Các cô gái lại không bị bóc lột, không bị phỉ báng.

- Các bạn có trái tim nhân từ quá.

- Ông thường lắng nghe ý kiến của ai, tin tưởng ai? Ông có nói, năm đầu tiên các nhà kỹ thuật đặt nhiệm vụ tạo lập đội ngũ. Ai ở trong đội ngũ của ông? Ông tin cậy ai?

- Tin cậy ư? Xécgây Ivanốp - thư ký Hội đồng An ninh.

- Các ông quen nhau lâu chưa?

- Lâu rồi, nhưng không thân lắm. Ông ấy bắt đầu công việc ở Sở KGB Lêningrát. Lúc đó tôi chỉ biết là có người như vậy. Sau đó, ông ấy đến Mátxcơva và ở lại đây. Ông ấy đã từng công tác nước ngoài vài kỳ hạn dài, mỗi kỳ mấy năm. Chúng tôi có nhiều bạn bè chung. Nói chung, thông tin về ông ấy có từ nhiều phía, thông tin tốt cả. Ông ấy biết mấy ngoại ngữ, theo tôi là tiếng Anh, tiếng Thuy Điển và Phần Lan. Tôi cho rằng ông ấy hoàn toàn đứng vững ở vị trí của mình. Ông ấy mới đi Mỹ về, hoạt động rất tốt. Ông ấy đã gặp Clintơn, Ônbrait, Bécgơ. Tôi hài lòng với công việc của ông ta.

- Song ông vẫn chưa cùng ai vào sinh ra tử.

- Tất nhiên, nếu có điều kiện khẳng định điều gì trong thực tiễn thì tốt hơn. Song ta hãy nhất trí rằng còn có một khái niệm như thế này, như là tình đồng đội. Đối với Ivanốp tôi có được cảm giác như thế. Với Nhicôlai Patơrusép cũng thế, cả với Đima Métvêđép nữa.

- Métvêđép đứng đầu ban tham mưu tranh cử của ông. Ông ấy cũng là người Piter?

- Anh ấy làm việc ở bộ môn Luật dân sự trường Đại học Tổng hợp Lêningrát, phó tiến-sĩ luật, một chuyên gia có đẳng cấp. Khi làm việc với Xốptrắc ở Toà thị chính, tôi rất cần người. Tôi nhờ mọi người trong Khoa Luật và họ giới thiệu Đima với tôi. Khi tôi làm phó thị trưởng, anh ấy làm cố vấn cho tôi khoảng một năm rưỡi. Sau này, khi tranh cử không thành công thì anh ấy lại trở về trường đại học.

- Ông mời ông ấy tới Mátxcơva chưa lâu?

- Mới thôi, trong năm nay. Nói chung tôi có ý định khác về Đima cơ. Tôi muốn để anh ấy lãnh đạo Ủy ban chứng khoán liên bang vì anh ấy là

chuyên gia về thị trường chứng khoán. Anh ấy có vẻ thích làm việc trong đội ngũ của chúng tôi, song cụ thể ở đâu thì còn xem đã.

- Còn ai nữa?

- Tôi tin cậy Alếchxây Cuđrin. Anh ấy bây giờ là Thứ trưởng Tài chính. Tôi cho anh ấy là người đứng đắn và có chuyên môn. Chúng tôi cùng làm chỗ Xốptrắc, cả hai là phó cho ông ấy. Có thể biết rõ người ta sau những năm tháng cùng nhau làm việc.

- Còn Igor Sêchin từ đau ra vậy?

- Sêchin cũng làm chỗ chúng tôi ở Pêtécbua, ở Ban Lễ tân. Về chuyên môn anh ấy là nhà ngôn ngữ. Biết tiếng Bồ Đào Nha, tiếng Pháp và Tây Ban Nha. Đã từng công tác ở nước ngoài- ở Môdămbích và Ănggôla.

- Đã chiến đấu ư?

- Nói chung là đã chiến đấu. Sau đó về Ủy ban hành chính Lenxôviết. Khi làm phó thị trưởng và lựa chọn bộ máy tôi xem xét rất nhiều và Sechin làm tôi thích nên tôi đề nghị anh ấy về

chỗ tôi. Đó là vào năm 1992 - 1993. Còn khi tới Mátxcơva anh ấy muốn đi cùng tôi và tôi đã đưa anh ấy theo.

"ĐÓ LÀ NHỮNG KHÁI NIỆM TRỪU TƯỢNG"

- Thế còn đội cận vệ cũ ở Kremli, còn giới thân cận ở đấy? Ai cũng nói: Cứ đợi đấy Putin thắng cử rồi sẽ thoát khỏi bọn họ. Ít nhất là sa thải hết.

- Các bạn cũng hiểu rằng cách lập luận như vậy chỉ phù hợp với những người có tư tưởng cực quyền. Bởi nếu ai hành động như thế có nghĩa là họ là người muốn ở lại vị trí này cả đời. Còn tôi thì không muốn.

- Song có những nhân vật bị xã hội dị ứng. Chúng ta đã nói về Pavel Bôrôđin. Còn cả Chánh Văn phòng Phủ tổng thống Alếchxanđrơ Vôlôsin nữa cũng không được công chúng yêu mến gì.

- Không chỉ có công chúng, mà cả tầng lớp trên cũng chẳng mến yêu gì Vôlôsin. Có những nhân

vật tiêu cực chỉ xuất hiện nhờ các nhóm người, các bè phái đấu đá nhau. Đó chính là trường hợp của Vôlôsin. Họ đấu đá, cần nói thêm rằng, bằng những phương tiện không trung thực. Tôi không cho đây là cơ sở để sa thải ai đó. Đến ngày hôm nay ông ấy đối với tôi còn cần thiết hơn nhiều bởi vì công việc mà Vôlôsin đảm nhiệm hết sức tinh tế. Tôi có bàn bạc với ông ta xem có thể đưa ai vào chỗ của ông ấy được, chúng tôi có nói đến Đima Métvêđép. Vôlôsin bảo tôi: "Cứ để Đima làm phó đã, sau đó có thể anh ta sẽ trưởng thành và lúc đó hãy xét đến việc thay thế tôi". Hiện tại chẳng có nghĩa gì khi trù tính trước cho tương lai cả.

- Nhưng dù sao cũng nên đáp lại những trách móc của xã hội nói về cơ quan quyền lực ở Kremli, về giới thân cận của cựu Tổng thống.

- Bản thân tôi cũng làm việc trong chính quyền lâu rồi. Tôi có theo bè cánh nào hay không? Đó là những khái niệm trừu tượng. Thực ra, điều đáng quý hơn là con người với những hiểu biết, khả năng của mình trong công việc, với năng lực của mình. Tôi sẽ tự định hướng các quyết định

của mình căn cứ vào việc người ấy có thích hợp với chức vụ mà anh ta giữ hay không. Bởi vì đây mới là điều cốt yếu.

Mà cũng cần nói thêm rằng tôi chưa phải là Tổng thống. Đầu tiên cần phải thắng cử đã. Còn về phần mình, nói thật, tôi là người hay tin vào các điềm báo, vì thế nên cố gắng không nghĩ trước đến những chuyện ấy. Hay là, theo các bạn, cứ nghĩ trước đi thì hơn.

QUYỀN TỔNG THỐNG

- Trước đây ông từng trù tính có thể trả giá cho việc tiến hành chiến tranh bằng con đường công danh của mình, vậy mà ông lại trở thành quyền Tổng thống.

- Có lẽ tôi được như thế vì tôi không mong muốn trở thành một tổng thống nào cả.

- Vậy khi Enxin nói ông ta muốn ra đi trước thời hạn thì ông có nói: "Sao lại thế, thưa Bôrit Nhicôlaêvích?!" không?

- Không, tôi không can ngăn ông, song cũng không hân hoan, cảm tạ và hứa hẹn sẽ xứng đáng với sự tin cậy. Phản ứng đầu tiên lúc đó là: tôi chưa sẵn sàng...

Khi được bổ nhiệm làm Thủ tướng tôi thấy thích thú, vinh dự. Lúc đó tôi tự nhủ, dù có làm được một năm thì cũng tốt rồi. Nếu như tôi góp phần cứu nước Nga khỏi tan rã thì hẳn có thể

tự hào về điều đó. Đó là một thời kỳ quan trọng trong cuộc đời. Còn sau này...

Trước lễ đón năm mới khoảng hai - ba tuần Bôrít Nhicôlaêvích Enxin mời tôi đến văn phòng ông và nói rằng ông đã quyết định ra đi. Như vậy có nghĩa là tôi sẽ trở thành quyền Tổng thống. Ông nhìn tôi và đợi xem tôi nói gì.

Tôi ngồi yên. Ông bắt đầu kể chi tiết hơn - rằng muốn tuyên bố việc từ chức của mình ngay trong năm nay... Khi ông nói xong, tôi nói: "Thưa Bôrít Nhicôlaêvích, nói thật lòng thì tôi không biết mình đã sẵn sàng hay chưa và có muốn điều này hay không, vì đây là một sứ mệnh hết sức nặng nề". Tôi không chắc chắn mình mong muốn một vận hội như vậy... Ông bèn trả lời tôi: "Khi mới đến đây tôi cũng có những kế hoạch khác. Cuộc sống diễn ra như vậy. Tôi cũng không khát khao điều đó, song hoá ra tôi lại phải đấu tranh giữ chức vụ Tổng thống do áp lực của nhiều hoàn cảnh. Cũng như anh bây giờ, tôi nghĩ, số phận đã xếp đặt để anh phải quyết định vấn đề này. Đất nước chúng ta rất rộng lớn. Anh sẽ làm được".

Ông trầm ngâm nghĩ ngợi. Rõ ràng đối với ông không dễ dàng gì. Nói chung, đây là một cuộc

nói chuyện buồn. Trước đây tôi không coi nặng việc ấn định tôi là người kế tục ông, nên khi Enxin thông báo cho tôi biết về quyết định của mình, chính xác là tôi chưa hoàn toàn sẵn sàng đối với việc này.

Song cũng phải trả lời thế nào chứ. Câu hỏi đã được đặt ra, có hay không? Chúng tôi nói về chuyện gì đó ngoài lề và tôi tưởng câu hỏi rồi sẽ bị quên đi. Song, nhìn thẳng vào mắt tôi, Enxin nói: "Anh còn chưa trả lời tôi".

Một đằng là có luận chứng của mình, luận chứng nội tâm. Song cũng còn có một lôgich khác nữa. Số phận đã sắp đặt để ta có thể làm việc ở vị trí cao nhất ở đất nước và vì đất nước. Thật ngớ ngẩn nếu nói rằng: Không, tôi sẽ đi buôn hạt hướng dương, hay là, không, tôi sẽ ra hành nghề luật sư. Thôi nào, sau này, cuối cùng có thể làm như vậy. Đầu tiên hãy làm việc này đã, rồi sau sẽ đến việc khác.

CACHIA:

Cháu mụ cả người đi khi biết bố cháu trở thành quyền Tổng thống. Khi mẹ nói, cháu cứ nghĩ mẹ cháu đùa. Sau mới hiểu, mẹ chẳng đùa

như vậy. Thế rồi điện thoại reo liên tục, mọi người đều chúc mừng. Bạn cùng lớp của chúng cháu, thậm chí cả vợ thầy hiệu trưởng nữa. Cô ấy dạy môn tiếng Anh ở lớp cháu. Tới nửa đêm chúng cháu bật vô tuyến và trông thấy bố cháu đang chúc mừng mọi người. Cháu thấy thích. Ông thật nghiêm trang... hoặc là bình thản. Nói chung là cũng như mọi khi. Bố và bố. Một đằng cháu muốn bố trở thành Tổng thống, còn đằng khác lại chẳng muốn.

MASA:

Còn cháu thì một đằng không muốn bố trở thành Tổng thống, còn đằng khác lại muốn. Ngày hôm ấy cả nhà còn nghe Enxin phát biểu kia mà. Cháu bị đau họng. Nhưng cô chú biết không, không đau như bị cảm đâu, mà thế nào ấy, khác kia. Nó thấm vào tận trong gan ruột.

LÚTMILA PUTINA:

Tôi biết Bôrít Nhicôlaêvích Enxin từ chức vào trưa ngày 31, lúc hơn 12 giờ. Cô bạn tôi gọi điện và báo: "Cậu có nghe thấy không?". Tôi hỏi: "Có chuyện gì thế?". Tôi biết tin qua cô ấy như thế. Tôi khóc suốt ngày. Bởi vì tôi hiểu rằng cuộc

sống riêng cũng đã kết thúc ở đây. Ít nhất là ba tháng, cho đến kỳ bầu cử tổng thống, còn nhiều nhất - là bốn năm.

- Thế ông có muốn trở thành Tổng thống hay không?

- Khi đã bắt đầu làm việc trên cương vị quyền Tổng thống thì tôi cảm thấy. .. hài lòng... có thể, từ này dùng chưa đạt lắm... vì được tự quyết định, vì nhận thấy rằng ở cấp cao nhất có nghĩa là rất nhiều điều phụ thuộc vào mình. Và cả trách nhiệm cũng dành cho mình. Vâng. Đó là cảm giác dễ chịu khi thấy mình có trọng trách.

Tôi còn có một số quy tắc riêng. Một trong số đó là không bao giờ hối tiếc về bất cứ điều gì. Dần dần, tôi nghiệm thấy điều này rất đúng. Khi anh bắt đầu cảm thấy hối tiếc, lùi lại phía sau, thì anh sẽ trở nên yếu đi ngay. Cần luôn luôn nghĩ về tương lai và luôn luôn nhìn về phía trước. Dĩ nhiên, cũng cần phân tích nữa, ngay trong quá khứ cũng có thể có những sai lầm. Song cần phân tích là để điều chỉnh lại đường đi của mình trong cuộc đời.

- Ông có thích cuộc sống như vậy không?

- Cần thấy thoả mãn bởi chính cuộc sống. Chúng ta sống từng giây một, mà mỗi giây phút ấy không bao giờ trở lại.

- Ông nói điều này rất nghiêm túc, như thể ông chưa bao giờ làm chuyện nông nổi, chưa bao giờ phí thời gian cho những chuyện vớ vẩn cả.

- Tôi đã làm, và đã phí.

- Thí dụ?

- Được thôi. Một lần tôi cùng huấn luyện viên trưởng của Hội thể thao "Lao động" đến trung tâm huấn luyện ngoại ô Lêningrát. Lúc đó tôi đang học trong trường đại học. Có một xe tải chở cỏ khô đi ngược chiều về phía xe tôi. Tôi để mở cửa sổ, và thấy mùi cỏ khô rất ngọt. Khi ngang tầm xe tải ở chỗ đường vòng tôi với tay ra rút cỏ. Hai xe đang sát cạnh nhau... Rút nào! Tay lái chệch đi, xe tôi bị chúi vào bánh sau xe tải. Tôi đánh ngoặt tay lái ra phía ngoài. Thế là cái "Dapôrôgiet" khốn khổ của tôi nghiêng hẳn trên hai bánh. Tôi thật sự mất lái. Dĩ nhiên, lẽ ra chúng tôi đã nhào xuống rãnh rồi, song may là

trở về được trạng thái ban đầu - bốn bánh chạm đất.

Ông huấn luyện viên ngồi như hoá đá, không nói một lời. Mãi khi chúng tôi gần đến khách sạn, ra khỏi ôtô rồi, ông ấy mới nhìn tôi và nói: "Cậu liều quá...", rồi bước đi không bình luận gì thêm. Có những hành động hoàn toàn không thể giải thích được như thế đấy. Cái gì đã hút tôi lại chiếc xe tải ấy cơ chứ? Có lẽ là vì mùi cỏ khô rất ngọt.

MỤC LỤC

SÁU LẦN GẶP NGƯỜI ĐỨNG ĐẦU NƯỚC NGA - V.PUTIN
NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Chịu trách nhiệm xuất bản:
TRẦN ĐÌNH NGHIÊM
Biên tập:
NGUYỄN KHÁNH HOÀ
NGUYỄN KIM NGA
Trình bày bìa:
HOÀNG HÀ
Sửa bản in:
NGỌC THU

In 1000 cuốn, khổ 13x19, tại xưởng in NXB. NN.
Số KHXB: 55-444/CXB-QLXB ngày 9/5/2000.
In xong và nộp lưu chiểu tháng 3 năm 2001.

GIÁ : 30.000đ